

LEERPLICHT

**WIE IS ER
NIET
ALS DE SCHOOLBEL RINKELT?**

EVALUATIE 2010-2011

Vlaams Ministerie van onderwijs en vorming
Agentschap voor onderwijsdiensten (AgODi)
Afdeling Scholen Basisonderwijs en CLB
Afdeling Scholen Secundair onderwijs en DKO
Koning Albert II-laan 15 1210 Brussel
www.agodi.be

Vlaamse overheid

Eindredactie

Peter Bex, Ann Lips, Lise Van Proeyen
AgODi, Scholen Basisonderwijs en CLB
AgODi, Scholen Secundair onderwijs en DKO

Met medewerking van

Bea De Cuyper, Veerle Van De Velde, Pascal Van Droogenbroeck, Kurt Van Damme
AgODi, Scholen Basisonderwijs en CLB
Stany Criel, Birthe Hendrix, Joachim Valkiers
AgODi, Secundair Onderwijs en DKO
Goedele De Cock
AgODi, Stafdienst administrateur-generaal

Verantwoordelijke uitgever

Guy Janssens
Administrateur-generaal
Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi)

Lay-out

Departement Diensten voor het
Algemeen Regeringsbeleid
Communicatie
Patricia Vandichel

Depotnummer

D/2012/3241/076

Druk

Departement Onderwijs en Vorming
Management Ondersteunende Diensten
Drukkerij

Foto

<http://intra.ond.vlaanderen.be/fotobib/>

Inhoud

Inleiding	3
Korte samenvatting	4
Leerplicht: algemene situering	8
Hoofdstuk 1: Controle op de inschrijvingen in het basis- en secundair onderwijs	10
1. Reglementair kader	10
2. Procedure voor opvolging	11
2.1. Huidige procedure Vlaams Gewest	11
2.2. Procedure Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	14
2.3. Evaluatie	14
3. Resultaten.....	17
4. Besluit	22
Hoofdstuk 2: Opvolging van in- en uitschrijvingen	23
2.A. In- en uitschrijvingen in het basisonderwijs	23
1. Reglementair kader	23
2. Procedure voor opvolging	23
2.1. Huidige procedure.....	23
2.2. Evaluatie procedure.....	24
2.B. In- en uitschrijvingen in het secundair onderwijs	24
1. Reglementair kader	24
2. Procedure voor opvolging	25
2.1. Huidige procedure.....	25
2.2. Evaluatie procedure.....	27
3. Resultaten.....	28
3.1. Tijdige en laattijdige inschrijvingen	28
3.2. Verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen	37
4. Besluit	49

Hoofdstuk 3: Opvolging van problematische afwezigheden	51
3.A. Problematische afwezigheden in het basisonderwijs.....	51
1. Reglementair kader	51
2. Procedure voor opvolging	52
3. Resultaten.....	52
3.1. Problematische afwezigheden	52
3.2. Zorgwekkende dossiers.....	58
4. Besluit	59
3.B. Problematische afwezigheden in het secundair onderwijs	59
1. Reglementair kader	59
2. Procedure voor opvolging	60
3. Resultaten.....	61
3.1. Problematische afwezigheden	61
3.2. Zorgwekkende dossiers in het kader van problematische afwezigheden	72
4. Besluit	74
Hoofdstuk 4: Tucht in het secundair onderwijs	76
1. Reglementair kader	76
2. Procedure voor opvolging	76
3. Resultaten.....	77
4. Besluit	83
Aanbevelingen	85
Glossarium	86
Afkortingenlijst	93
Overzicht van tabellen	94
Overzicht van figuren	98
Bronnen	99

Inleiding

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgOD*i*) staat in voor de uitvoering van onderwijsbeleid in Vlaanderen. Leerplichtcontrole vormt één van de kerntaken van AgOD*i*. Voor het vijfde jaar op rij presenteren wij dit rapport met de toepasselijke titel: "Wie is er niet als de schoolbel rinkelt?". U vindt er de belangrijkste gegevens over schoolverzuim van het voorbije schooljaar 2010-2011 in terug.

We baseren ons voor de verschillende hoofdstukken op relevante cijfers en informatie afkomstig uit de volgende bronnen:

- de inschrijvings- en leerlingendatabank;
- de databank 'leerplichtcontrole';
- de databank 'in- en uitschrijvingen';
- de elektronische meldingen door scholen van leerplichtige leerlingen die 30 halve dagen problematisch afwezig waren in 2010-2011;
- de databank 'zorgwekkende dossiers schooljaar 2010-2011';
- de databank 'tuchtmeldingen 2010-2011'.

Deze databanken worden gevoed met informatie door de onderwijsinstellingen. Zij registreren in- en uitschrijvingen en melden problematische afwezigheden en tucht. Het rapport is een beschrijvende analyse van de gegevens van alle leerlingen die op 1 september 2010 nog leerplichtig waren.

We bespreken vier grote processen die plaatsvinden in het agentschap, namelijk de controle op de inschrijvingen (hoofdstuk 1), de controle op de in- en uitschrijvingen (hoofdstuk 2), de registratie van de meldingen problematische afwezigheden (hoofdstuk 3) en van de definitieve uitsluitingen (hoofdstuk 4). Telkens staan we stil bij de gevolgde procedure en de manier waarop wij die evalueren. Vervolgens belichten we de profielkenmerken van de leerlingen en hun schoolloopbaan. Elk hoofdstuk sluiten we af met een besluit.

De belangrijkste bevindingen zijn opgenomen in een korte samenvatting op pagina 4.

Korte samenvatting

• **Controle op de inschrijvingen**

Dit rapport biedt een overzicht van de verschillende procedures waarmee het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) de leerplicht opvolgt. De eerste procedure die we bekijken is de controle op de inschrijvingen. We gaan voor elke leerplichtige die op 1 september in het Vlaams Gewest woont na of hij/zij op de derde schooldag ingeschreven is in een onderwijsinstelling of op een andere manier aan de leerplicht voldoet. We schrijven de ouders aan van kinderen voor wie dit niet het geval is. Als we geen informatie van de ouders krijgen over hun kind, dan worden de dossiers doorgestuurd naar de gemeenten. Als ook de gemeente niet over meer informatie beschikt, bezorgen we het dossier van die leerling aan de procureur des Konings.

De grote meerderheid van de leerplichtige kinderen is ingeschreven in een onderwijsinstelling, volgt huisonderwijs of voldoet op een andere manier aan de leerplicht. Voor een minderheid van **0,1% van de kinderen** uit het rijksregister vinden we na het doorlopen van de procedure geen toereikend antwoord voor de inschrijvingscontrole en bestaan er dus twijfels over de invulling van de leerplicht. De dossiers van die kinderen worden doorgestuurd naar het parket of worden intern opgevolgd. Dit percentage is hetzelfde als voor het schooljaar 2009-2010.

Als we het profiel bekijken van de leerlingen voor wie geen toereikend antwoord is gevonden tijdens de leerplichtcontrole, zien we dat ze procentueel vaker van **niet-Belgische nationaliteit** zijn. Ze wonen vaak in de provincies Antwerpen (566 leerplichtigen of 0,49%) en Vlaams-Brabant (132 leerplichtigen of 0,18%) en in de **grootsteden Antwerpen en Gent**. De **17-jarigen** zijn meer vertegenwoordigd dan de andere leeftijdsgroepen. Daarbij moet echter opgemerkt worden dat een deel van de 17-jarigen in de loop van het schooljaar 18 wordt en dus niet meer leerplichtig is op het einde van de controleprocedure. Bij het controlemoment op de derde schooldag zijn die jongeren echter wel nog leerplichtig.

• **Opvolging van in- en uitschrijvingen**

In het secundair onderwijs bestaat er ook een centrale opvolging van het verloop van in- en uitschrijvingen van leerlingen in scholen¹ in het Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In het basisonderwijs is dat nog niet het geval. De **opvolging van schoolveranderingen** gebeurt in het basisonderwijs lokaal door de uitschrijvende en de inschrijvende school. Secundaire scholen doen steeds een elektronische zending als een leerling zich in - of uitschrijft. Als een leerling een periode nergens ingeschreven is, nemen we een aantal administratieve stappen om het mogelijke absolute schoolverzuim van die leerlingen te beperken. Om een correcte opvolging van in- en uitschrijvingen waar te maken is het noodzakelijk dat scholen de elektronische zendingen consequent en tijdig doen. Daarenboven hebben we ook een beeld van het aantal **tijdige inschrijvingen**.

De cijfers tonen aan dat de meeste leerlingen een zeer standvastige schoolloopbaan hebben (95%). Dit percentage is ongeveer hetzelfde als vorig schooljaar. Bovendien is er niet bij elke leer-

¹ Dit zijn gesubsidieerde en gefinancierde scholen.

ling die een periode niet ingeschreven is sprake van bewust absoluut schoolverzuim. Sommige leerlingen stappen bijvoorbeeld over naar andere vormen van onderwijs, zoals Syntra, het huisonderwijs e.d. Toch stellen we vast dat een beperkte groep jongeren een heel instabiele schoolloopbaan heeft en dat die groep jongeren steeds hetzelfde profiel heeft.

Zeventienjarige leerlingen met een andere nationaliteit dan de Belgische die wonen in een **verstedelijkt** gebied, hebben de grootste kans op een periode waarin ze niet ingeschreven zijn in een school. Jongeren met een instabiele schoolloopbaan zijn meer vertegenwoordigd in de **B-stroom** van het voltijds gewoon onderwijs en in het **deeltijds beroepssecundair onderwijs** en hebben vaker **schoolse vertraging** opgelopen. Ze waren ook meer problematisch afwezig tijdens het voorafgaande en het lopende schooljaar. Tot slot zien we dat een instabiele loopbaan vaak samenhangt met een **laattijdige inschrijving**.

- **Opvolging van problematische afwezigheden**

Het profiel van leerlingen die absoluut schoolverzuim laten optekenen, stemt in grote mate overeen met het profiel van jongeren die problematisch afwezig zijn, ook wel relatief schoolverzuim genoemd. In het secundair onderwijs beschikken we al een aantal schooljaren over deze gegevens omdat scholen een elektronische zending doen voor leerlingen die 30 halve dagen problematisch afwezig zijn. In het basisonderwijs bestaan die zendingen ook sinds het schooljaar 2008-2009. In het **basisonderwijs** zien we dat we voor **0,33% van de leerlingen een melding problematische afwezigheid** krijgen. Het gaat om een **stijging** ten opzichte van vorig schooljaar. De verklaring daarvoor kan voor een groot deel gezocht worden in het feit dat 2010-2011 nog maar het derde schooljaar is waarin de basisscholen een dergelijke melding moeten doen. We zien dat scholen bij elke nieuwe soort zending een leerproces doormaken, waarbij de kwaliteit van de zendingen schooljaar na schooljaar verbetert.

Uit de gegevens die de **secundaire scholen** ons bezorgen blijkt dat de meldingen van problematische afwezigheden blijven **toenemen** (van 1% in 2006-2007 naar 1,5% in 2010-2011). Er is de voorbije jaren in het kader van het spijbelactieplan heel wat aandacht besteed aan het belang van een goede registratie van afwezigheden. Toch moeten we ons afvragen of deze stijging, die zich schooljaar na schooljaar doorzet, niet betekent dat de spijbelproblematiek toeneemt.

Net als bij absoluut schoolverzuim is er geen evenwichtige spreiding van leerlingen met problematische afwezigheden. Bij de **niet-Belgen** vindt men, relatief gezien², meer leerlingen terug met problematische afwezigheden. Vooral leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit lijken vaker problematisch afwezig te zijn. Dat geldt zowel voor het secundair onderwijs als voor het basisonderwijs. In het deeltijds en buitengewoon secundair onderwijs is, tegen de verwachtingen in, een hoger percentage meisjes dan jongens problematisch afwezig. De meerderheid van de gemelde jongeren is **tussen 16 en 18 jaar** oud in het secundair onderwijs en **6 of 12 jaar** oud in het basisonderwijs. Opvallend in het basisonderwijs is het feit dat de meeste meldingen voorkomen in het **eerste leerjaar en afnemen naarmate de leerjaren vorderen**. Dat kan een aanduiding zijn dat de oorzaak van spijbelen in het basisonderwijs vooral moet worden gezocht bij de ouders en niet bij de kinderen. Het hoge aantal spijbelaars bij 6-jarigen kan misschien ook verklaard worden doordat sommige van deze kinderen (zie tabel 44) nog in het kleuteronderwijs zitten en ouders zich niet bewust zijn van het feit dat hun kinderen al leerplichtig zijn.

De kinderen met een melding problematische afwezigheid wonen verhoudingsgewijs vaker in een **verstedelijkt** gebied. Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de grootsteden Antwerpen en Gent ligt het percentage problematische afwezigheden een stuk hoger dan in de andere gebieden. Zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs scoren leerlingen die doorgegeven worden als problematisch afwezig hoger op de indicatoren kansarmoede dan de totale schoolbevolking.

2 Aantal meldingen problematische afwezigheden per nationaliteit ten opzichte van het aantal ingeschreven leerlingen per nationaliteit.

Op het vlak van de schoolloopbaan kunnen we stellen dat net als vorige schooljaren, leerlingen met problematische afwezigheden in het secundair onderwijs veel prominenter aanwezig zijn in het **deeltijds beroepssecundair onderwijs** dan in het voltijds gewoon en buitengewoon onderwijs. In het voltijds gewoon onderwijs situeren de meeste problematische afwezigheden zich in de eerste graad in de B-stroom en in de tweede en derde graad in het BSO. Daarnaast zien we relatief veel meldingen van problematische afwezigheid in het onthaalonderwijs en het modulair onderwijs. Er lijkt een samenhang te zijn tussen leerlingen met problematische afwezigheden en **schoolse vertraging**. In het basisonderwijs worden er verhoudingsgewijs meer leerlingen gemeld uit het buitengewoon lager onderwijs.

Scholen die leerlingen melden in het secundair onderwijs, zien naast een gebrek aan motivatie bij de leerlingen, een laag welbevinden op school en een problematische gezinssituatie als belangrijkste oorzaak van de afwezigheden. Het is voor scholen echter niet altijd gemakkelijk vast te stellen wat de oorzaak en wat het gevolg is van problematische afwezigheden. Bij leerlingen die zo frequent afwezig zijn, is er nog zelden sprake van één enkele oorzaak. Bijna altijd gaat het om een complexe problematiek, soms zelfs zo complex dat de school en het CLB niet meer alleen kunnen instaan voor de begeleiding. In die situaties wordt een beroep gedaan op externe instanties, meestal op de politie.

Naast het verzamelen van gegevens proberen we waar mogelijk toch ondersteuning te bieden aan scholen en CLB's die geconfronteerd worden met leerlingen voor wie de situatie uitzichtloos lijkt. Voor leerlingen bij wie de problematische afwezigheden als zorgwekkend beschouwd kunnen worden, schrijven we op vraag van de school of het CLB een brief aan de ouders of we bezorgen het dossier aan de procureur des Konings. Dergelijke dossiers blijven zeer beperkt in aantal, omdat **zorgwekkende dossiers** enkel aan AgODi bezorgd worden als de school of CLB dat nodig achten.

Het aantal leerlingen bij wie de situatie echt zorgwekkend is, mag dan beperkt zijn; de problemen zijn des te groter, complexer en moeilijker op te lossen. Voor leerlingen die, al dan niet tijdelijk, niet functioneren binnen een schoolse context, zijn er momenteel bijna geen oplossingen voorhanden. Daarom is het nodig om over dit probleem te blijven overleggen en ook andere beleidsdomeinen, zoals Welzijn en Justitie, te blijven wijzen op hun verantwoordelijkheid ten aanzien van deze jongeren.

• **Tucht**

Sinds het schooljaar 2008-2009 sturen de scholen voor secundair onderwijs een elektronische zending om de leerlingen die definitief werden uitgesloten te melden. We zien dan ook dat het aantal tuchtmeldingen telkens gestegen is sinds het schooljaar 2008-2009. Uit onze ervaring blijkt dat scholen bij nieuwe zendingen een leerproces doormaken, waardoor de kwaliteit van de registratie jaar na jaar verbetert. De stijging kan waarschijnlijk dan ook deels verklaard worden door een betere registratie.

Net als voor problematisch afwezige leerlingen, zien we dat leerlingen met een **niet-Belgische nationaliteit** in verhouding vaker definitief worden uitgesloten. Het percentage **jongens** dat definitief wordt uitgesloten, ligt hoger dan het percentage meisjes. Qua leeftijd zijn de meldingen vrij gelijkmatig verdeeld, enkel bij de twaalfjarigen zijn er minder meldingen.

Leerlingen met een melding van definitieve uitsluiting wonen in verhouding vaker in **verstedelijkt gebied**. Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de grootsteden Antwerpen en Gent ligt het percentage definitief uitgesloten leerlingen een stuk hoger dan in de andere gebieden. Leerlingen met een melding van definitieve uitsluiting scoren vaker op de gelijke kansen-indicatoren dan de totale schoolbevolking.

Op het vlak van de schoolloopbaan zien we dat definitieve uitsluitingen relatief iets meer voorkomen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, maar in veel mindere mate dan bij de problematische afwezigheden. In het voltijds gewoon onderwijs situeren de meeste definitieve uitsluitingen zich in de eerste graad in de B-stroom en in de tweede en derde graad in het BSO. Leerlingen worden relatief gezien niet vaker definitief uitgesloten als ze schoolse vertraging hebben opgelopen. Maar een minderheid van de leerlingen wordt verscheidene schooljaren op rij definitief uitgesloten.

Leerplicht: algemene situering

België is een van de weinige landen met een voltijdse leerplicht tot 16 jaar én een deeltijdse leerplicht tot 18 jaar. Er zijn nog een aantal Europese landen waar leerlingen leerplichtig zijn tot 18 jaar, zoals Duitsland, maar in de meeste Europese landen is men voltijds leerplichtig tot 15 of 16 jaar, zonder dat daar een deeltijdse leerplicht op volgt³.

De leerplicht in België werd in 1983 via de wet op de leerplicht verlengd van 14 jaar tot 18 jaar. Die wet kwam er in een periode met een hoge jeugdwerkloosheid en sociale problemen. De overheid zag een betere scholingsgraad toen als het middel bij uitstek om de tewerkstellingskansen en de positie van jongeren in de maatschappij te verbeteren⁴. Nu zijn kinderen leerplichtig vanaf 1 september van het kalenderjaar waarin ze 6 jaar worden tot 30 juni van het kalenderjaar waarin ze 18 jaar worden of tot hun 18e verjaardag als deze voor 30 juni valt. De duur van de leerplicht is altijd een voorwerp van discussie geweest. Ook nu nog zijn er 'believers' en 'non-believers' in het effect van de leerplicht. Studies wijzen uit dat leerlingen die kleuteronderwijs genoten minder risico lopen op leerachterstand tijdens het verdere verloop van hun schoolloopbaan. Daarom pleiten sommigen voor een vervroeging van de leerplicht naar 5 jaar.

Om ervoor te zorgen dat zo veel mogelijk kinderen naar het kleuteronderwijs gaan, zijn er een aantal acties rond kleuterparticipatie opgezet. Die acties richten zich vooral op de sensibilisering van de ouders. Ook moeten scholen nu een melding doen op 30 juni aan het Agentschap voor Onderwijsdiensten van het aantal halve dagen aanwezigheid van hun kleuters in het betreffende schooljaar. Die aanwezigheid wordt gekoppeld aan de toelating tot het lager onderwijs⁵ en de schooltoelage.

In antwoord op het feit dat heel wat leerlingen een problematische schoolloopbaan kennen met zittenblijven, schoolveranderingen of spijbelen ontstond in juni 2006 het spijbelactieplan⁶. In dat plan stonden twaalf groepen van acties om te komen tot een sluitende aanpak voor spijbelen en andere vormen van schoolverzuim. De aard van de acties varieerde van bewustmaken, voorkomen en begeleiden tot herstellen en bestraffen.

Recent werd een vervolg op dit spijbelactieplan voorgesteld, namelijk het actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag⁷. Dit actieplan is opgedeeld in 6 topics, waarbij de aanpak zich blijvend situeert volgens een continuüm van in kaart brengen, informeren/sensibiliseren, preventief werken, begeleiden tot sanctioneren. Voor elke topic wordt aangegeven hoe de acties van het spijbelactieplan 2006 zullen worden voortgezet, maar er worden ook nieuwe acties voorgesteld. Daarnaast werden er bijzondere doelgroepen onderscheiden voor wie specifieke acties uitgewerkt zijn.

3 European Commission, Eurydice, & Eurostat (2005). Key data on education in Europe. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

4 Perquy, J. (1995-1996). Leerplicht vanuit de sociale dimensie. Tijdschrift voor Onderwijsrecht en -Beleid, 5-6, 281-282.

5 Decreet basisonderwijs van 25/02/1997, art.12, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 194 en 195 6° gewijzigd door decreten van 13/07/01, 14/02/03, 10/07/03, 07/05/04, 15/07/05, 07/07/06 en 20/03/09. Omzendbrief BaO/2001/10 "Toelatingsvoorwaarden leerlingen in het gewoon basisonderwijs", van 10/08/2001.

6 Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Brussel: auteur.

7 Zie www.ond.vlaanderen.be/leerplicht, voor het volledige actieplan.

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) verzamelt gegevens over inschrijvingen en problematische afwezigheden en voert controles uit. Daarvoor beschikken we over een aantal controleprocedures. Onder impuls van het spijbelactieplan werden die herbekeken en aangepast waar nodig. Die procedures zowel op kwantitatief als kwalitatief vlak zo sluitend mogelijk te maken, vormt echter een blijvende uitdaging.

Een correcte afwezigheidsregistratie maakt het mogelijk om afwezigheidsproblemen bij leerlingen snel te signaleren en daar gepast op te reageren, maar maakt het ook mogelijk accurate beleidsinformatie te verzamelen. Daarom hechten wij veel belang aan een nauwkeurige registratie van afwezigheden van leerlingen door scholen. Wij proberen die te waarborgen doordat het verificatiekorps erop toeziet dat scholen afwezigheden (op de juiste manier) registreren en problemen tijdig signaleren aan AgODi.

Daarnaast heeft AgODi in 2012 het project DISCIMUS gerealiseerd. Dit project wil de gegevensstroom tussen scholen en het agentschap optimaliseren. Zo heeft de overheid een vollediger zicht op de in- en uitschrijvingen tijdens het schooljaar, ook in het basisonderwijs. Daarnaast zullen er ook meer gegevens rond de aan- en afwezigheden van leerlingen worden uitgewisseld. Dit project past in het actieplan rond spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag, waarin sterk wordt ingezet op een uitgebreide gegevensverzameling.

We moeten er ons bewust van zijn dat onze centrale rol beperkingen heeft en dat bij de opvolging van leerplichtproblemen het belang van het lokale netwerk cruciaal is.

We besteden aandacht aan communicatieacties gericht aan het grote publiek (bijvoorbeeld de website www.ond.vlaanderen.be/leerplicht). Andere initiatieven zijn bestemd voor specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld huisartsen, lokale besturen).

Alleen de boodschap overbrengen volstaat uiteraard niet. Leerlingen die twee schooljaren op rij meer dan 30 halve dagen problematisch afwezig zijn of 15 opeenvolgende kalenderdagen niet in een school zijn ingeschreven, moeten hun schooltoelage terugbetalen. Zo is er een financiële impuls om het regelmatig schoolbezoek te bevorderen.

Met het Flankerend Lokaal Onderwijsbeleid sporen we lokale besturen aan om een actieve rol op te nemen op het vlak van leerplichtcontrole en kleuterparticipatie. Het spijbelactieplan vormde ook de aanzet om een aantal concrete afspraken te maken met belangrijke partners in de opvolging van spijbelen. We denken daarbij aan het protocol dat met de medische sector werd afgesloten. Ook is er een samenwerkingsprotocol afgesloten met de parketcriminologen Jeugd en Gezin voor de opvolging van de dossiers bij de parketten en met de Franse Gemeenschap wat de controle op de inschrijvingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreft.

Hoofdstuk 1: Controle op de inschrijvingen in het basis- en secundair onderwijs

1. Reglementair kader

Een inschrijving is de eerste noodzakelijke voorwaarde om aan de leerplicht te voldoen. Met de controle op de inschrijvingen gaan we voor elk leerplichtig kind in het Vlaams Gewest na of het ingeschreven is in een school, een vormingsinstelling of in huisonderwijs⁸, uiterlijk⁹ de derde schooldag van september. Als dat niet het geval is, controleren we of er een inschrijving is op een later tijdstip in het schooljaar.

Het reglementaire kader voor de controle op de inschrijvingen is voor het basisonderwijs vastgelegd in het besluit van de Vlaamse Regering over de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997 en voor het secundair onderwijs in het besluit van de Vlaamse Regering over de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997.

Die besluiten bepalen dat elke directie vóór de dertiende schooldag van september een lijst aan het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) moet bezorgen met de namen van de leerlingen die uiterlijk op de derde schooldag van september zijn ingeschreven. In die zending moeten de scholen ook van iedere leerling aangeven of hij/zij aanwezig of (gewettigd) afwezig was tijdens de eerste drie schooldagen. Als de school hier in gebreke blijft, is er in principe een mogelijkheid tot sanctie voorzien. Zo'n sanctie is echter nog niet toegepast.

We gaan dan na, door de vergelijking van alle ingestuurde lijsten met de leerplichtigen uit het rijksregister, welke kinderen niet in een onderwijsinstelling zijn ingeschreven of huisonderwijs volgen. Vervolgens vragen we aan de ouders van die leerplichtigen om uitleg te geven waarom hun kind niet ingeschreven is. Als de ouders geen antwoord geven, worden de dossiers van de leerplichtigen doorgestuurd naar de gemeenten voor verder onderzoek. In de bovenstaande besluiten is verder opgenomen dat we, als uit het antwoord blijkt dat de leerling niet voldoet aan de leerplicht of als we onvoldoende informatie hebben over de leerplichtinvulling, een verslag naar de procureur des Konings sturen.

⁸ Daarnaast is ook een vrijstelling van de leerplicht mogelijk.

⁹ Als we spreken over de derde schooldag betekent dat 'uiterlijk' de derde schooldag, omdat in de zending derde schooldag de inschrijvingen van de eerste, tweede en/of derde schooldag worden opgegeven. Voor meer uitleg over de zending derde schooldag: zie glossarium.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure Vlaams Gewest

De procedure voor de opvolging van de inschrijvingen begint in september en bestaat uit de volgende stappen:

Van het **rijksregister** krijgen we een globaal bestand van alle kinderen die in het Vlaams Gewest gedomicilieerd zijn op 1 september en die tot de leerplichtige leeftijdscategorie behoren (6- tot en met 17-jarigen¹⁰). Het bestand omvat alle kinderen die ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, het vreemdelingenregister of het wachtregister van een Vlaamse gemeente.

Een aantal kinderen is niet leerplichtig, ook al behoren ze tot de leeftijdscategorie van 6- tot en met 17-jarigen. Die kinderen zijn **vrijgesteld van de leerplicht** en halen we uit het bestand. Het gaat over kinderen die door een fysieke of mentale handicap door de CABO¹¹ een vrijstelling van de leerplicht kregen, en over jongeren die al een diploma van secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad BSO of een kwalificatiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs behaalden.

Daarna halen we de leerlingen van wie we weten dat ze **ingeschreven** zijn uit het bestand van leerplichtigen. Dat zijn de leerlingen die ingeschreven zijn in een erkende, gefinancierde of gesubsidieerde school, in een Syntra, in een school in het buitenland, in een andere instelling¹² en leerlingen voor wie een verklaring van huisonderwijs ingediend werd.

Kinderen die nog in Vlaanderen gedomicilieerd zijn maar in het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in het Waals Gewest of in het buitenland verblijven**, worden van de verdere procedure uitgesloten. Hetzelfde geldt voor de kinderen die als **vermist** opgegeven zijn. De kinderen en jongeren die **gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest** worden gecontroleerd door een gemeenschappelijke cel, samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap en van de Franse Gemeenschap. Die controle gebeurt apart van de controle in het Vlaams Gewest (zie 2.2)

De overblijvende leerlingen verdelen we in **twee groepen**, naar gelang van hun domiciliegemeente. Voor de gemeenten waarvan de kans klein is dat de leerlingen naar een Franstalige school gaan, schrijven we de ouders onmiddellijk aan.

Voor gemeenten waar de kans groot is dat de leerlingen naar een Franstalige school gaan, wachten we op **het bestand van de Franse Gemeenschap** waarin alle Vlaamse leerlingen zitten die op 1 oktober in een school van de Franse Gemeenschap ingeschreven zijn. Die gegevens ontvangen we half januari, wat voor vertraging in de procedure zorgt. Als de leerlingen ook in die bestanden niet terug te vinden zijn, schrijven we de **ouders** aan. De uitwisseling van gegevens met de Franse Gemeenschap werkt in twee richtingen. Wij bezorgen hun immers een bestand van alle Waalse leerlingen die in een school van de Vlaamse Gemeenschap ingeschreven zijn.

Als het antwoord van de ouders echter ontoereikend is, sturen we het dossier door naar het **parket**. In een aantal situaties wordt de leerplicht niet nageleefd, maar wordt beslist om het dossier niet naar het parket te sturen. Dat is bijvoorbeeld het geval voor jongeren die bijna 18 jaar zijn, voor kinderen voor wie een vrijstelling van de leerplicht aangevraagd is, maar voor wie de CABO nog geen beslissing heeft genomen, voor kinderen die huisonderwijs volgen, maar voor wie nog geen verklaring van huisonderwijs werd ingediend en voor kinderen van wie de ouders kunnen

10 We baseren ons op geboortejaren. Voor het schooljaar 2010-2011 gaat het over de kinderen geboren vanaf 01/01/1993 tot en met 31/12/2004. In de bespreking gebruiken we voor kinderen geboren in 2004 de term 6-jarigen, voor kinderen geboren in 2003 7-jarigen enzovoort.

11 Commissie van Advies voor Buitengewoon Onderwijs, zie glossarium.

12 Instellingen die niet behoren tot de gefinancierde of gesubsidieerde scholen, maar waarvan de leerplichtigen die er ingeschreven zijn in eerste instantie beschouwd worden als te voldoen aan de leerplicht. Daaronder vallen onder meer de Europese scholen, de internationale scholen, de private scholen enzovoort.

aantonen dat ze actief op zoek zijn naar een school maar die door een specifieke problematiek nog niet gevonden hebben. Die dossiers volgen we intern op.

Krijgen we geen antwoord van de ouders, dan sturen we de gegevens van de leerlingen door naar de **gemeenten**. Wij geven aan de gemeenten het advies een wijkagent te sturen naar het thuisadres van de leerling en niet de ouders nogmaals aan te schrijven, omdat dat de procedure verlengt.

Als uit het antwoord van de gemeente blijkt dat er onvoldoende garantie is dat de leerplicht wordt nageleefd of als we geen informatie krijgen, sturen we de leerlingendossiers door naar het **parket**. Dat doen we niet voor de jongeren voor wie de leerplicht bijna ten einde is. Die dossiers sturen we niet meer naar de procureur, maar we volgen ze intern verder op. We sturen een aangepaste brief naar de ouders om hen te wijzen op het feit dat ze niet in orde zijn met de leerplicht en leggen uit welke formaliteiten ze moeten vervullen om wel in orde te zijn.

Als in de loop van de controleprocedure blijkt dat de leerling **toch nog ingeschreven** wordt in een school (laattijdige inschrijving na 1 oktober¹³) of in een andere instelling, schrappen we die leerlingen uit het bestand van niet-ingeschreven leerlingen. Dat is ook het geval als de aangeschreven ouders kunnen aantonen dat hun kinderen wel aan de leerplicht voldoen, bijvoorbeeld omdat ze ingeschreven zijn in een buitenlandse school, maar dat nog niet aan AgODi gemeld hebben.

Dankzij de zending derde schooldag zijn een **aantal bijkomende acties** mogelijk. Zo worden de scholen gecontacteerd als een leerling wel ingeschreven is de derde schooldag, maar niet op 1 oktober. Als de scholen geen informatie kunnen verschaffen, worden de ouders aangeschreven. Voor 227 leerlingen (in het basis- en secundair onderwijs) is een dergelijke actie ondernomen. Ook worden de ouders aangeschreven als hun kind niet ingeschreven is op de derde schooldag, maar wel op 1 oktober, omdat die leerlingen te laat ingeschreven zijn. In totaal ging het hier om 888 kinderen.

Het doorsturen van de dossiers naar de parketten is niet het absolute eindpunt van de opvolging van de inschrijvingen. Als achteraf, via de ouders of andere bronnen, blijkt dat de leerling toch ingeschreven was, sturen we een herroeping van het dossier naar het parket. Daarnaast koppelen de parketcriminologen de resultaten van hun onderzoek terug, en dat wordt in de databank toegevoegd. De opvolging van de inschrijvingen is dus een proces dat continu in beweging is en doorloopt in het volledige schooljaar en zelfs de maanden daarna. De cijfergegevens zullen dan ook variëren naar gelang van het moment van opvragen. Hoe later wij de gegevens opvragen, hoe meer kans dat een toereikende verklaring¹⁴ voor het al dan niet voldoen aan de leerplicht gevonden wordt, en hoe minder leerlingen geregistreerd staan als 'niet ingeschreven'. Dit rapport is dan ook een momentopname. Het kan dus zijn dat er achteraf nog antwoorden van ouders, gemeentes en parketten met betrekking tot de inschrijvingen in het schooljaar 2010-2011 ontvangen zijn.

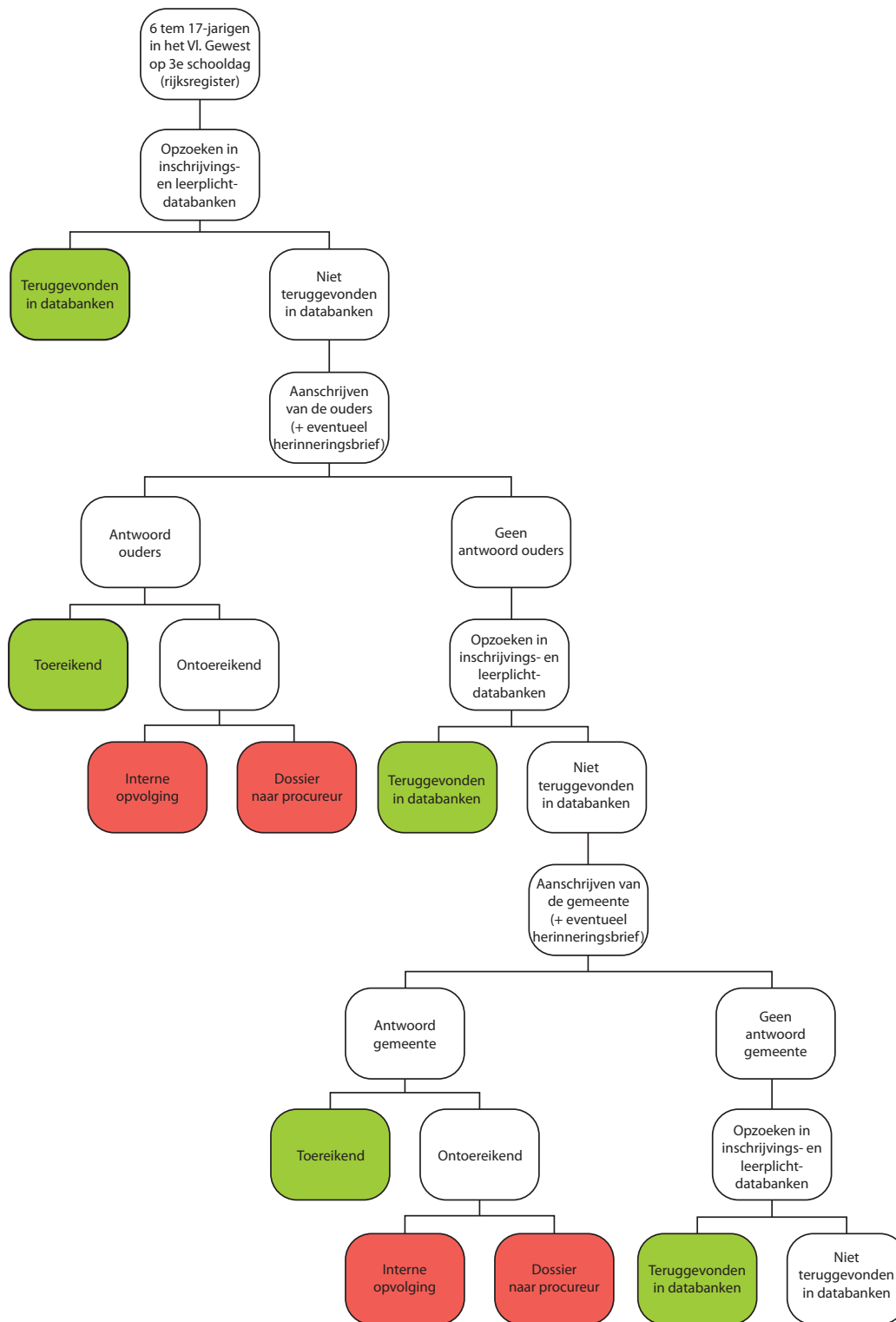
Omdat we bij de controle op de inschrijvingen vertrekken van het bestand van het rijksregister, is een opdeling in basis- en secundair onderwijs niet zinvol, de procedure loopt namelijk volledig gelijk. Voor de bespreking van de resultaten kan een onderscheid echter wel nuttig zijn. Er is daarom een opsplitsing gemaakt naar gelang van de leeftijd van het kind. Kinderen van 6 tot en met 11 jaar (geboortejaren 2004 tot en met 1999) worden gerekend tot 'basisonderwijs', jongeren van 12 tot en met 17 jaar (geboortejaren 1998 tot en met 1993) worden tot 'secundair onderwijs' gerekend¹⁵.

13 In- en uitschrijvingen worden opgevolgd in het secundair onderwijs vanaf 1 oktober via de zendingen late inschrijvingen en vroege uitschrijvingen. Voor het basisonderwijs kijken we naar de telling van 1 februari.

14 De leerling is teruggevonden in de inschrijvingsbestanden of uit het antwoord van ouders, gemeente of parket blijkt hij te voldoen aan de leerplicht.

15 Deze indeling stemt niet volledig overeen met het niveau waar de leerlingen effectief ingeschreven zijn, omdat sommige leerlingen op jongere of oudere leeftijd van het basisonderwijs naar het secundair kunnen overgaan.

Op deze pagina is een vereenvoudigd schema van de verschillende stappen bij de controle op de inschrijvingen weergegeven.

Figuur 1: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de controle van de inschrijvingen

2.2. Procedure Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De kinderen en jongeren die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden gecontroleerd door een gemeenschappelijke cel, samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap en van de Franse Gemeenschap. Daarvoor is een protocol afgesloten met de Franse Gemeenschap. Die cel heeft als opdracht om:

1. na te gaan of en hoe leerplichtigen die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voldoen aan de leerplicht;
2. leerplichtigen die niet voldoen aan de leerplicht op te sporen;
3. aan de dossiers van leerplichtigen die niet aan de leerplicht blijken te voldoen een nuttig gevolg te geven.

De cel schrijft de ouders van de niet-ingeschreven leerlingen aan. Geven de ouders geen antwoord, dan wordt de medewerking van de Brusselse gemeenten gevraagd. Daartoe is een engagementsverklaring met deze gemeenten afgesloten. Als ook dat onderzoek geen duidelijkheid schept over de invulling van de leerplicht of als blijkt dat de leerplichtwet wordt overtreden, gaan de dossiers naar het parket.

De controle op de inschrijvingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vormt verder geen onderwerp van dit rapport.

2.3. Evaluatie

Basisonderwijs				
	2009-2010		2010-2011	
		%		%
Aantal kinderen in het rijksregister op de leerplichtige leeftijd	392 761	100,00	395 018	100,00
Aantal kinderen van wie de ouders en/of gemeente aangeschreven werden	3 144	0,80	2287	0,58
Aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur	102	0,03	126	0,03
Secundair onderwijs				
	2009-2010		2010-2011	
		%		%
Aantal kinderen in het rijksregister op de leerplichtige leeftijd	425 407	100,00	420 067	100,00
Aantal kinderen van wie de ouders en/of gemeente aangeschreven werden	3 354	0,79	2 839	0,68
Aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur	465	0,11	458	0,11

Tabel 1: Overzicht procedurastappen controle op inschrijvingen voor 6- tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest

We stellen een afname vast van het aantal kinderen van wie de ouders en/of de gemeente aangeschreven werden. In het basisonderwijs is de daling het sterkst. Het aantal dossiers dat doorgestuurd werd naar de procureur is procentueel gezien hetzelfde gebleven.

Voor een tijdige en kwalitatief sterke afhandeling van de procedure zijn we voor de controle van de inschrijvingen afhankelijk van de aanlevering van gegevens door derden. Bij elke procedures-tap kunnen een aantal opmerkingen naar kwaliteit en tijdigheid van de opgeleverde gegevens gemaakt worden.

De vertrekbasis voor de controle op de inschrijvingen is het bestand van het rijksregister. Bij het gebruik van het rijksregister moet rekening gehouden worden met een aantal onvolkomenheden. De gemeenteregisters vormen de theoretische informatiebasis voor het rijksregister, maar die zijn niet perfect. Het kan bijvoorbeeld zijn dat personen naar het buitenland verhuisd zijn zonder dat bij de gemeente aan te geven. Ook kan de periode die verstrijkt tussen de gebeurtenis

(verhuis, overlijden...) en de aanpassing in het rijksregister oplopen van enkele weken tot enkele maanden. Dat verschilt van gemeente tot gemeente.

Om het opzoekingswerk voor de gemeenten zo veel mogelijk te beperken, worden de gegevens van de leerplichtigen een tweede keer gecontroleerd via een update van het rijksregister, vooraleer we de brieven naar de gemeenten versturen.

Alleen de gefinancierde en gesubsidieerde scholen zijn verplicht om mee te werken aan de controle op de inschrijvingen en om een bestand van ingeschreven leerlingen te bezorgen. De andere instellingen schrijven we ieder schooljaar opnieuw aan met de vraag mee te werken aan de leerplichtcontrole. Dat gebeurt op vrijwillige basis, de meesten werken hieraan mee. Om tijdig over gegevens van alle instellingen te beschikken, besteden we veel aandacht aan het sensibiliseren van andere instellingen. We schrijven de andere instellingen aan bij het begin van ieder schooljaar en bellen ze ook op.

Voor inschrijvingsgegevens van scholen uit het buitenland zijn we afhankelijk van de ouders zelf.

Om de procedure sneller te laten verlopen, worden de gemeenten opgedeeld. Voor leerlingen uit gemeenten die traditioneel weinig leerlingen tellen die naar een Franstalige school gaan, wordt niet op de gegevens van de Franse Gemeenschap gewacht, zodat we de ouders sneller kunnen aanschrijven. Voor die gemeenten verstuurden we de brieven begin december. Voor de overige gemeenten verstuurden we de brieven later (begin februari) naar de ouders.

Het is belangrijk dat de ouders zo vroeg mogelijk een signaal van de overheid krijgen als we geen inschrijving voor hun leerplichtige kinderen vinden. Daarom schrijven we eerst de ouders aan en daarna pas de gemeente, in plaats van omgekeerd. Dat heeft weliswaar tot gevolg dat meer ouders het gevoel hebben dat ze onterecht door de overheid op de vingers getikt worden als hun kinderen wel aan de leerplicht voldoen, maar anderzijds worden ouders sneller gemotiveerd om zich in orde te stellen met de leerplicht als dat niet het geval is.

Het aantal dossiers waarvoor de ouders werden aangeschreven is in 2010-2011 gedaald, vooral in het basisonderwijs. Het aantal dossiers waarvoor de ouders een toereikend antwoord bezorgden in 2010-2011 is eveneens gedaald. De daling is het meest uitgesproken in het secundair onderwijs:

Basisonderwijs				
	2009-2010		2010-2011	
		%		%
Aantal dossiers (van niet teruggevonden leerplichtigen) waarvoor de ouders aangeschreven werden	3 144	100	2 287	100
Aantal dossiers waarvoor de ouders een toereikend antwoord bezorgden	1 784	56,74	1 223	53,48
Secundair onderwijs				
	2009-2010		2010-2011	
		%		%
Aantal dossiers (van niet teruggevonden leerplichtigen) waarvoor de ouders aangeschreven werden	3 354	100,00	2 839	100,00
Aantal dossiers waarvoor de ouders een toereikend antwoord bezorgden	2 188	65,24	1 375	48,43

Tabel 2: Overzicht toereikend antwoord van de ouders bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

Als de ouders geen antwoord geven, sturen we de dossiers naar de gemeenten. Dat gebeurde vanaf half januari tot begin april. In februari en mei stuurden we een herinneringsbrief naar de gemeenten voor de dossiers waarop we nog geen antwoord gekregen hadden. Het aantal dossiers dat werd doorgestuurd naar de gemeenten daalde. De toereikende antwoorden van de gemeenten daalden procentueel gezien in het basisonderwijs, maar stegen procentueel gezien in het secundair onderwijs:

Basisonderwijs				
	2009-2010		2010-2011	
		%		%
Aantal dossiers (van niet teruggevonden leerplichtigen) waarvoor de gemeente aangeschreven werd	1 044	100,00	875	100,00
Aantal dossiers waarvoor de gemeente een antwoord bezorgde waaruit blijkt dat de leerling voldoet aan de leerplicht	723	69,25	485	55,43

Secundair onderwijs				
	2009-2010		2010-2011	
		%		%
Aantal dossiers (van niet teruggevonden leerplichtigen) waarvoor de gemeente aangeschreven werd	727	100,00	546	100,00
Aantal dossiers waarvoor de gemeente een antwoord bezorgde waaruit blijkt dat de leerling voldoet aan de leerplicht	430	59,15	417	76,37

Tabel 3: Overzicht toereikend antwoord van de gemeente bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

De laatste stap in de procedure is het doorsturen van de dossiers naar de procureurs. In december werd al een aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur. Dat zijn dossiers die ook in 2009-2010 doorgestuurd zijn naar de procureur. Als opnieuw geen inschrijving wordt teruggevonden voor die leerlingen, sturen we de dossiers direct door naar de procureur, zonder de volledige procedure te doorlopen. Vanaf januari worden de dossiers doorgestuurd waarbij uit het antwoord van ouders of gemeenten blijkt dat het kind niet voldoet aan de leerplicht. In juni ten slotte worden de dossiers doorgestuurd waar op het einde van de procedure geen uitsluitel is over de invulling van de leerplicht.

Basisonderwijs				
	2009-2010		2010-2011	
		%		%
December	40	39,22	62	49,21
Januari	14	13,73	2	1,59
Februari	4	3,92	11	8,73
Maart	4	3,92	2	1,59
April	5	4,90	14	11,11
Mei	20	19,61	0	0,00
Juni	15	14,71	35	27,78
Totaal	102	100,00	126	100,00

Secundair onderwijs				
	2009-2010		2010-2011	
		%		%
December	361	77,97	287	62,66
Januari	9	1,94	13	2,84
Februari	11	2,38	29	6,33
Maart	9	1,94	13	2,84
April	8	1,73	13	2,84
Mei	45	9,68	0	0,00
Juni	22	4,75	103	22,49
Totaal	465	100,00	458	100,00

Tabel 4: Overzicht tijdstip doorsturen van dossiers naar parket bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

We streven ernaar om zo veel mogelijk feedback van de procureurs te verkrijgen. Om de feedback te bevorderen werd een formulier ontworpen met aankruisvelden, zodat de tijdsinvestering voor de parketcriminologen zo beperkt mogelijk gehouden werd.

Basisonderwijs				
	2009-2010		2010-2011	
		%		%
Aantal dossiers doorgestuurd naar parket	102	100,00	126	100,00
Aantal dossiers achteraf herroepen	12	11,76	16	12,70
Aantal dossiers waarvoor feedback gevraagd werd aan het parket	90	88,24	110	87,30
Aantal dossiers waarvoor door parket feedback bezorgd werd ¹⁶	89	98,89	21	19,09
Secundair onderwijs				
	2009-2010		2010-2011	
		%		%
Aantal dossiers doorgestuurd naar parket	465	100,00	458	100,00
Aantal dossiers achteraf herroepen	16	3,46	3	0,66
Aantal dossiers waarvoor feedback gevraagd werd aan het parket	449	96,56	455	99,34
Aantal dossiers waarvoor door het parket feedback bezorgd werd	107	23,83	43	9,45

Tabel 5: Overzicht feedback van parket bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

In absolute cijfers zien we een toename bij het aantal dossiers dat doorgestuurd werd naar het parket voor het basisonderwijs en een afname bij het secundair onderwijs. Procentueel gezien is er echter geen verschil (zie tabel 1).

In het basisonderwijs is het aantal dossiers dat herroepen¹⁷ werd licht gestegen, in het secundair onderwijs is dat gedaald.

Verder zien we een afname van het aantal dossiers waarvoor we feedback ontvangen hebben van het parket. In het basisonderwijs is deze afname het meest uitgesproken.

Van de 126 kinderen basisonderwijs van wie het dossier doorgestuurd is naar het parket, waren er 19 (15,1%) in het schooljaar 2009-2010 ook niet ingeschreven in het kleuteronderwijs.

3. Resultaten

De volgende tabel geeft een overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen¹⁸.

De gegevens geven de toestand weer van de controle op de inschrijvingen voor het schooljaar 2010-2011. Zoals al eerder aangehaald is de controle op de inschrijvingen een continu proces. De cijfers weergegeven in dit rapport zijn dus alleen maar een momentopname.

Elke jongere komt in deze cijfers maar één keer voor, ook al heeft hij/zij tijdens het schooljaar een overstap tussen verschillende van de opgesomde categorieën¹⁹ gemaakt. De jongere zal dan geteld zijn onder de categorie waar hij/zij het eerst teruggevonden wordt tijdens het proces van de

¹⁶ Dit verschilt van de cijfers in het rapport 2009-2010 (Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur). Daar werd het % feedback immers berekend op het totale aantal dossiers doorgestuurd naar het parket. Voor het schooljaar 2010-2011 werden de % berekend op basis van het totale aantal dossiers dat naar het parket werd doorgestuurd minus het aantal herroepen dossiers.

¹⁷ Dossiers waarvoor nog een toereikend antwoord kwam van ouders en/of gemeenten, nadat de dossiers al vertrokken waren naar het parket.

¹⁸ Kinderen van 6 tot en met 11 jaar (geboortejaren 2004 tot en met 1999) werden gerekend onder 'basisonderwijs', jongeren van 12 tot en met 17 jaar (geboortejaren 1998 tot en met 1993) onder 'secundair onderwijs'.

¹⁹ Zie Tabel 6: Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest voor schooljaar 2010-2011.

controle op de inschrijvingen²⁰. Dat zal voor de meeste leerlingen overeenkomen met de toestand op de derde schooldag.

Op basis van deze cijfers kan men dus geen sluitende conclusies maken over het totale aantal leerlingen dat huisonderwijs volgde, in een buitenlandse school ingeschreven was, van wie het dossier naar de procureur verstuurd werd.... in het schooljaar 2010-2011.

Enkele voorbeelden om dit te verduidelijken:

Een leerling wordt niet teruggevonden bij de controle op de inschrijvingen. De brieven naar de ouders en naar de gemeente blijven onbeantwoord. Dit dossier wordt naar de procureur gestuurd, maar achteraf ontvangen we een inschrijvingsbewijs voor deze leerling afkomstig van een private school. Het dossier wordt bij het parket herroepen. Deze leerling wordt hier onder de rubriek 'inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen' vermeld.

Een leerling is de derde schooldag ingeschreven in een gesubsidieerde school en schakelt daarna over naar huisonderwijs: deze leerling wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen' vermeld.

Een leerling is uiterlijk de derde schooldag nergens ingeschreven, maar de ouders sturen in de loop van het schooljaar een inschrijvingsbewijs van een buitenlandse school op: deze leerling wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in buitenlandse scholen' vermeld.

Een leerling die vermist is, maar nog wel ingeschreven is in een school, wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen' vermeld.

Basisonderwijs		
	Aantal	%
Personen in het rijksregister in het Vlaams Gewest	395 018	100,00
Vrijstelling door diploma	-	-
Vrijstelling door de CABO	175	0,04
Verblijft niet (meer) in het Vlaams Gewest*	1 272	0,32
Inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen ²¹	382 323	96,79
Inschrijvingen in individueel huisonderwijs	40	0,01
Inschrijvingen in scholen van de Franse Gemeenschap	8 994	2,28
Inschrijvingen in buitenlandse scholen	2 076	0,53
Niet ingeschreven, opvolging door procureur	109	0,03
Niet ingeschreven, interne opvolging	29	0,01
Secundair onderwijs		
	Aantal	%
Personen in het rijksregister in het Vlaams Gewest	420 067	100,00
Vrijstelling door diploma	577	0,14
Vrijstelling door de CABO	226	0,05
Verblijft niet (meer) in het Vlaams Gewest*	984	0,23
Inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen	402 262	95,76
Inschrijvingen in individueel huisonderwijs	131	0,03
Inschrijvingen in scholen van de Franse Gemeenschap	12 878	3,07
Inschrijvingen in buitenlandse scholen	2 245	0,53
Niet ingeschreven, opvolging door procureur	429	0,10
Niet ingeschreven, interne opvolging	335 ²²	0,08

²⁰ Zie figuur 1.

²¹ Gesubsidieerde en gefinancierde scholen en de andere instellingen.

* In deze categorie zijn de kinderen opgenomen van wie gekend is dat ze buiten het Vlaams Gewest verblijven, de kinderen van wie de verblijfplaats niet gekend is (ambtshalve afschrijvingen, vermiste kinderen) en de kinderen die door de transmissietijd tussen de gemeenteregisters en het centrale rijksregister ten onrechte in het bestand opgenomen zijn.

Tabel 6: Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest voor schooljaar 2010-2011

Uit het overzicht blijkt dat voor 99,9% van de kinderen uit de leerplichtige leeftijdscategorie van het rijksregister een toereikende verklaring tijdens de controle op de inschrijving gevonden wordt. Die kinderen zijn dus ofwel ingeschreven in een instelling of in huisonderwijs, ofwel vrijgesteld van de leerplicht, ofwel verblijven ze niet in het Vlaams Gewest. Dit cijfer is hetzelfde als in 2009-2010²³. In het basisonderwijs is voor 0,03% van de leerplichtigen het antwoord op de invulling van de leerplicht niet toereikend. Dat is iets lager dan in 2009-2010²⁴, toen het 0,02% was.

In het secundair onderwijs gaat het om 0,18% van de leerplichtigen. Dat is ook iets lager dan in 2009-2010, waar het 0,20% bedroeg²⁵.

Leerlinggebonden kenmerken

In de volgende tabellen willen we van de groep kinderen van wie de informatie in verband met de controle op de inschrijvingen ontoereikend is, of van wie we geen enkele informatie gekregen hebben, bepaalde kenmerken bekijken.

Nationaliteit

In de onderstaande tabel wordt het verschil bekeken tussen de leerplichtigen met een Belgische nationaliteit en de leerlingen met een niet-Belgische nationaliteit²⁶.

Basisonderwijs				
Nationaliteit	Antwoord toereikend ²⁷	%	Antwoord niet toereikend ²⁸	%
Belgische	367 220	99,98	82	0,02
Niet-Belgisch	27 660	99,80	56	0,20
Totaal	394 880	99,97	138	0,03
Secundair onderwijs				
Nationaliteit	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Belgische	395 098	99,93	267	0,07
Niet-Belgisch	24 205	97,99	497	2,01
Totaal	419 303	99,82	764	0,18

Tabel 7 Terugggevonden inschrijvingen voor 6- tot en met 17- jarigen in het Vlaams Gewest volgens onderscheid Belgische nationaliteit / niet-Belgische nationaliteit

We zien dat er procentueel meer niet-Belgen zijn voor wie we geen toereikend antwoord bij de controle op de inschrijving gekregen hebben. In het secundair onderwijs is het verschil tussen de kinderen met een Belgische en met een niet-Belgische nationaliteit het meest uitgesproken.

22 Hier zitten ook de jongeren in die tijdens de leerplichtcontrole 18 worden. Zij worden niet meer doorgestuurd naar het parket aangezien dat weinig zin heeft, maar ze worden wel nog eens aangeschreven om hun te wijzen op het belang van inschrijving in een school en het halen van een eindexamen. In 2010-2011 ging het om 270 jongeren of 80,6%.

23 Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

24 Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

25 Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

26 Zie glossarium.

27 Zie glossarium.

28 Zie glossarium.

Geslacht

In de onderstaande tabel bekijken we de verdeling tussen jongens en meisjes bij de controle op de inschrijvingen.

Basisonderwijs				
Geslacht	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
M	201 662	99,96	72	0,04
V	193 218	99,97	66	0,03
Totaal	394 880	99,97	138	0,03

Secundair onderwijs				
Geslacht	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
M	214 125	99,81	405	0,19
V	205 178	99,83	359	0,17
Totaal	419 303	99,82	764	0,18

Tabel 8: Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens geslacht

Procentueel gezien is er praktisch geen verschil op te merken wat betreft geslacht van de leerlingen.

Geboortejaar

In de onderstaande tabel bekijken we de verdeling per geboortejaar bij de controle op de inschrijvingen.

Basisonderwijs				
Geboortejaar	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
2004	66 866	99,96	29	0,04
2003	64 714	99,96	23	0,04
2002	64 485	99,96	25	0,04
2001	65 202	99,98	15	0,02
2000	66 851	99,97	19	0,03
1999	66 762	99,96	27	0,04
Totaal	394 880	99,97	138	0,03

Secundair onderwijs				
Geboortejaar	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
1998	67 878	99,95	35	0,05
1997	69 387	99,93	50	0,07
1996	69 337	99,88	84	0,12
1995	69 468	99,85	102	0,15
1994	70 123	99,78	152	0,22
1993	73 110	99,54	341	0,46
Totaal	419 303	99,82	764	0,18

Tabel 9: Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens geboortejaar

Wat opvalt, is het hoge aantal 17-jarigen (geboren in 1993) voor wie er geen toereikend antwoord na de controle op de inschrijving is. Op de ijkdatum van de derde schooldag zijn die leerlingen nog leerplichtig, voor een aantal van hen stopt de leerplicht echter in de loop van het schooljaar (als ze 18 jaar worden voor het einde van het schooljaar).

Woonplaats

Wanneer we de verdeling per provincie bekijken, dan krijgen we volgend beeld.

Basisonderwijs				
Provincie	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Antwerpen	111 913	99,92	89	0,08
Limburg	51 292	99,99	4	0,01
Oost-Vlaanderen	90 459	99,99	8	0,01
Vlaams-Brabant	73 008	99,96	26	0,04
West-Vlaanderen	68 208	99,98	11	0,02
Totaal	394 880	99,97	138	0,03
Secundair onderwijs				
Provincie	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Antwerpen	116 725	99,59	477	0,41
Limburg	55 360	99,89	61	0,11
Oost-Vlaanderen	94 724	99,92	74	0,08
Vlaams-Brabant	75 284	99,86	106	0,14
West-Vlaanderen	77 207	99,94	46	0,06
Totaal	419 303	99,82	764	0,18

Tabel 10: Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens provincie

Het minst aantal toereikende antwoorden kregen we voor de provincie Antwerpen. Op de tweede plaats komt de provincie Vlaams-Brabant.

In de onderstaande tabel bekijken we de verstedelijkingsgraad van de woonplaats van de leerplichtigen binnen de controle op de inschrijvingen.

Basisonderwijs				
Verstedelijkingsgraad ²⁹	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
grootsteden	47 307	99,83	82	0,17
regionale centrumsteden	48 294	99,97	14	0,03
kleine steden	80 910	99,99	10	0,01
stedelijke rand	60 431	99,98	14	0,02
overgangsgebied	94 066	99,99	12	0,01
platteland	63 872	99,99	6	0,01
Totaal	394 880	99,97	138	0,03
Secundair onderwijs				
Verstedelijkingsgraad	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
grootsteden	44 488	99,08	412	0,92
regionale centrumsteden	51 400	99,90	52	0,10
kleine steden	87 717	99,91	82	0,09
stedelijke rand	65 145	99,90	64	0,10
overgangsgebied	101 450	99,89	112	0,11
platteland	69 103	99,94	42	0,06
Totaal	419 303	99,82	764	0,18

Tabel 11: Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens graad van verstedelijking

In de grootsteden Antwerpen en Gent zijn er procentueel gezien de meeste kinderen voor wie geen inschrijving teruggevonden werd. Vooral in het secundair onderwijs scoren de beide grootsteden hoog in vergelijking met de andere categorieën van verstedelijkingsgraad. Dat was ook zo in het schooljaar 2009-2010³⁰.

²⁹ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

³⁰ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

4. Besluit

Net zoals in het schooljaar 2009-2010 voldoen de meeste leerplichtigen in het Vlaams Gewest, namelijk 99,9%, aan de leerplicht. Het aantal leerplichtigen voor wie het antwoord op de controle van de inschrijvingen niet toereikend was bleef nagenoeg constant zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs.

Het aantal dossiers waarvoor de ouders aangeschreven werden daalde, evenals het aantal toereikende antwoorden dat we ontvingen van de ouders. Het aantal dossiers dat we doorstuurden naar de gemeenten daalde eveneens. Het aantal toereikende antwoorden dat we ontvingen van de gemeenten daalde in het basisonderwijs, maar steeg procentueel in het secundair onderwijs. In absolute aantallen daalde het aantal dossiers dat naar het parket ging in het secundair onderwijs en steeg dat aantal in het basisonderwijs. Procentueel gezien is er echter geen verschil. Waar we in 2009-2010 een stijging zagen in het aantal dossiers waarvoor we feedback ontvingen van de parketcriminologen, is deze feedback in 2010-2011 gedaald. Dit doet zich vooral voor in het basisonderwijs.

Verdere cijfers tonen dat leerlingen die niet voldoen aan de leerplicht procentueel gezien meer niet-Belgen zijn en vooral wonen in de grootsteden Antwerpen en Gent. De provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant scoren het hoogst. Wat de leeftijd van deze jongeren betreft zijn de 17-jarigen het sterkst vertegenwoordigd. Daarbij moet echter opgemerkt worden dat een deel van de 17-jarigen in de loop van het schooljaar 18 wordt en dus niet meer leerplichtig is op het einde van de controleprocedure. Bij het controlemoment op de derde schooldag zijn deze jongeren echter wel nog leerplichtig.

Het verschil tussen jongens en meisjes is minimaal.

Hoofdstuk 2: Opvolging van in- en uitschrijvingen

2.A. IN- EN UITSCHRIJVINGEN IN HET BASISONDERWIJS

1. Reglementair kader

In het basisonderwijs is de regelgeving op schoolveranderen vervat in het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, art. 21 en in de omzendbrief schoolveranderen BaO/97/12 van 17 juni 1997.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

De verantwoordelijkheid voor schoolveranderen ligt volledig bij de ouders. Zij oordelen of het antwoord is dat hun kind in de loop van het schooljaar van school verandert.

De procedure ziet er concreet als volgt uit. Ouders schrijven hun kind in een nieuwe school in en melden ook aan de nieuwe school wat de oude school van het kind was. Daarna is het de verantwoordelijkheid van de directie van de nieuwe school om de schoolverandering schriftelijk mee te delen aan de directie van de oude school, die dan uitschrijft. De nieuwe inschrijving is rechtsgeldig de eerste schooldag na die mededeling. Bij de overgang van schoolonderwijs naar huisonderwijs of omgekeerd, moet de school een melding doen aan het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi).

Die procedure van schoolverandering wordt ook ondersteund via een centrale controle op de dubbele inschrijvingen, die loopt op de derde schooldag van september en op de eerste schooldag van oktober en februari. Op die teldagen ontvangen wij van alle scholen voor het basisonderwijs een bestand van ingeschreven leerlingen. Als zich dubbele inschrijvingen voordoen op deze teldagen, wordt dat gesignaleerd aan de scholen zodat zij contact kunnen opnemen met de ouders.

Scholen moeten via een zending derde schooldag de aan- en afwezigheden van de kinderen op de eerste drie schooldagen doorgeven. Kinderen die ofwel drie dagen problematisch afwezig waren, ofwel een combinatie hadden van problematische afwezigheid en/of niet ingeschreven zijn op een van de drie eerste schooldagen (bijvoorbeeld: de leerling is op dag 1 en 2 problematisch afwezig en op dag 3 niet langer ingeschreven), worden verder opgevolgd. De ouders krijgen een brief waarin duidelijk wordt gesteld dat dit niet kan. Voor het basisonderwijs waren er zo 734 leerlingen. Dit aantal is hoger dan in 2009-2010, toen er brieven verstuurd werden voor 626 leerlingen.

Daarnaast worden ook de ouders aangeschreven van wie de kinderen niet zijn ingeschreven op de derde schooldag, maar wel op 1 oktober. In 2010-2011 ging het om 200 kinderen.

2.2. Evaluatie procedure

Omdat de procedure van schoolverandering lokaal wordt opgevolgd door de scholen en omdat er geen gegevens centraal worden opgevraagd, zijn er geen beleidsgegevens beschikbaar over de schoolveranderingen in het basisonderwijs.

2.B. IN- EN UITSCHRIJVINGEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

1. Reglementair kader

Het besluit van de Vlaamse Regering³¹ dat aan de basis ligt van de opvolging van in- en uitschrijvingen van leerlingen stelt dat elke directie vóór de 13e schooldag een lijst bezorgt aan AgODi met de namen van de ingeschreven leerlingen. De scholen geven daarbij de gegevens door van de derde schooldag. In dat besluit is een sanctieprocedure voorzien voor scholen die de gegevens niet tijdig bezorgen. Meer concrete instructies over de zendingen van in- en uitschrijvingen zijn terug te vinden in de omzendbrieven over afwezigheden en in- en uitschrijvingen³². Die omzendbrieven vermelden dat de scholen alle in- en uitschrijvingen na 1 oktober moeten melden aan AgODi via EDISON³³, een systeem om via elektronische weg gegevens uit te wisselen. Als een school een leerling inschrijft is het de verantwoordelijkheid van die school om onmiddellijk het leerlingendossier op te vragen aan de uitschrijvende school.

Een inschrijving in een school geldt voor de duur van de hele schoolloopbaan in die school. Als een leerling van school verandert, kan dit:

- ofwel het initiatief zijn van de ouders of de meerderjarige leerling zelf;
- ofwel het gevolg zijn van een definitieve uitsluiting;
- ofwel kan een school in zeer uitzonderlijke gevallen een leerling uitschrijven die voortdurend problematisch afwezig is. Dat kan weliswaar pas nadat alle mogelijke begeleidingsinspanningen geen gunstige verandering met zich mee hebben gebracht³⁴.

Een leerling die zich in de loop van het schooljaar uitschrijft en zich binnen de 15 kalenderdagen niet in een andere school inschrijft, moet zijn schooltoelage terugbetalen. Ook als een leerling niet of niet langer ingeschreven is op de laatste schooldag van juni vordert de afdeling studietoelagen van het ministerie van Onderwijs en Vorming de schooltoelage van die leerling terug³⁵.

31 Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 03/09/2007.

32 SO/2005/04 'Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs' (d.d. 08/07/2005), SO/2002/05/bus0 'Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs' (d.d. 15/08/02) en SO/2007/05 'Zendingen van leerlingengegevens in het secundair onderwijs' (d.d. 30/08/2007).

33 Elektronisch Doorgeven van Informatie tussen Schoolinstellingen en het Onderwijsdepartement.

34 SO/2005/04 'Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs' (d.d. 08/07/2005), SO/2002/05/bus0 'Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs' (d.d. 15/08/02).

35 Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap, art. 16-18.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

De interne procedure die we uitgewerkt hebben om de in- en uitschrijvingen van leerlingen in secundaire scholen³⁶ op te volgen, probeert tegen te gaan dat er zich absoluut schoolverzuim (dit wil zeggen nergens ingeschreven zijn) voordoet bij leerplichtige leerlingen die zich uitschrijven uit een school.

Als er bij een schoolverandering op de uitschrijving onmiddellijk een inschrijving volgt in een andere erkende, gefinancierde of gesubsidieerde school³⁷ van het Nederlandstalige onderwijs en wij daarvan tijdig op de hoogte gebracht zijn, is er geen probleem.

Als een leerling echter volgens onze gegevens na 8 dagen³⁸ nog altijd niet ingeschreven is in een school, sturen we een brief naar de uitschrijvende school met de vraag of bij hen bekend is waar de leerling ingeschreven is of wat de nieuwe situatie is. Als de leerling toch ingeschreven blijkt te zijn, vragen we aan de school die de leerling inschreef om ons de inschrijvingsgegevens te bezorgen.

Het is ook mogelijk dat de uitschrijvende school aangeeft dat een leerling niet ingeschreven is in een school, maar zich ingeschreven heeft bij de VDAB, gaan werken is, opgenomen is in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg enz. Als de leerling minderjarig is, krijgen de ouders een brief waarin we hun meer uitleg geven over de leerplicht en hoe ze daaraan moeten voldoen.

Wanneer de uitschrijvende school de inschrijvende school niet kent, dan schrijven we 10 dagen later de ouders aan. Ook het CLB³⁹ brengen we per brief op de hoogte van deze leerlingen.

Als de uitschrijvende school aangeeft dat de leerling overgestapt is naar een buitenlandse school of huisonderwijs, of door ziekte/handicap geen onderwijs kan volgen, dan krijgen de ouders een aparte brief om hen te vragen dat te bevestigen en hen te wijzen op de wettelijke vereisten (attest buitenlandse school, verklaring huisonderwijs, aanvraag vrijstelling leerplicht).

Als de ouders niet antwoorden, sturen we na 21 dagen een herinneringsbrief. Als blijkt uit hun antwoord dat de jongere niet aan de leerplicht voldoet, dan schrijven we opnieuw de ouders aan om hen te wijzen op de leerplicht. Als een leerling opgenomen is in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg⁴⁰ vragen we de ouders naar de einddatum van de opname. De opvolging van de in- en uitschrijvingen start dan opnieuw vanaf deze datum.

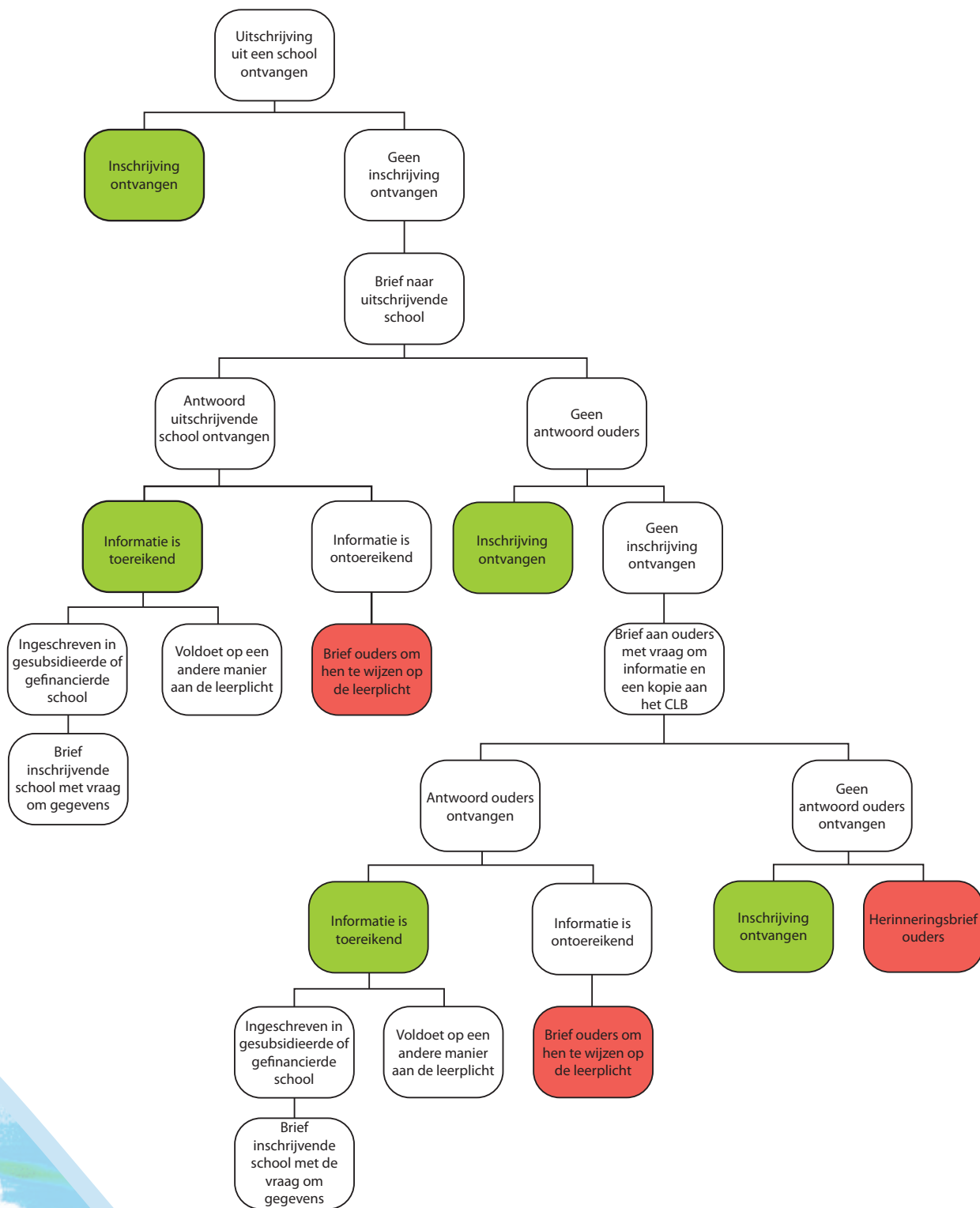
36 Gesubsidieerde/gefinancierde scholen.

37 Dit kan ook een Syntra zijn.

38 Als we in deze procedure over dagen spreken hebben we het steeds over kalenderdagen en niet over lesdagen.

39 Voor Groot - Antwerpen brengen we ook het Centraal Meldpunt (CMP) op de hoogte.

40 Meestal blijven jongeren echter ingeschreven in de school bij een opname in de Bijzondere Jeugdzorg. Ze zijn dan van rechtswege gewettigd afwezig op de school.

Figuur 2: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de opvolging van in- en uitschrijvingen

2.2. Evaluatie procedure

Omdat we binnen AgODi voor het secundair onderwijs de in- en uitschrijvingen centraal opvolgen, kunnen we daar een aantal (administratieve) stappen aan koppelen. In het schooljaar 2010-2011 stuurden we voor de opvolging van de in- en uitschrijvingen in totaal 8.098 brieven.

Administratieve stappen bij opvolging procedure	Aantal
Brief naar de uitschrijvende school	1 982
Brief naar vermoedelijk inschrijvende school	325
1e brief naar de ouders	2 466
Brief naar het CLB	2 466
Brief centraal meldpunt stad Antwerpen	279
Herinneringsbrief naar de ouders	466
2e brief ouders - voldoet niet	3
2e brief naar de ouders - welzijn	0
Brief Syntra betreffende uitschrijvingen	75
1e brief naar de ouders buitenland	11
1e brief naar de ouders huisonderwijs	17
1e brief naar de ouders vrijstelling	2
1e brief naar de ouders hoger onderwijs	6
Totaal	8 098

Tabel 12: Overzicht van het aantal verstuurde brieven bij de opvolging van in- en uitschrijvingen

Als we 8 dagen na een uitschrijving nog geen inschrijvingsgegevens ontvangen hebben, krijgt in het merendeel van de gevallen⁴¹ de uitschrijvende school een brief. Dat zijn 1.982 brieven waarin we de uitschrijvende school om extra informatie vragen omdat er mogelijk sprake is van absoluut schoolverzuim. Op het totale aantal leerplichtige leerlingen ingeschreven in het secundair onderwijs van het schooljaar 2010-2011 is dat aantal beperkt, namelijk 0,5%.

De uitschrijvende school geeft in 325 gevallen een vermoedelijke nieuwe school op die wij vervolgens aanschrijven met de vraag om de inschrijvingsgegevens te bezorgen.

In 2.466 gevallen krijgen de ouders een eerste brief, bijvoorbeeld omdat de uitschrijvende school niets weet over de nieuwe situatie van de leerling of omdat de nieuwe situatie misschien niet voldoet (bijvoorbeeld een minderjarige leerling die ingeschreven is bij de VDAB, in het volwassenonderwijs, gaat werken...). Ook het CLB wordt van deze situaties op de hoogte gebracht.

Uit het aantal herinneringsbrieven blijkt ten slotte dat we in 1 op de 5 gevallen ouders een tweede keer moeten aanschrijven. Waar we een antwoord van de ouders kregen, bleek maar uit 3 antwoorden dat de jongere niet aan de leerplicht voldeed.

Brieven schrijven volstaat uiteraard niet voor de opvolging van deze leerlingen. Net als bij problematische afwezigheden blijft de lokale opvolging het belangrijkste.

Het decreet over de centra voor leerlingenbegeleiding⁴² stelt dat een CLB zijn bevoegdheid en verantwoordelijkheid behoudt als een leerling van school verandert tot die leerling ingeschreven is in een school die door een ander centrum wordt bediend. Als een leerling bovendien voor een bepaalde periode niet ingeschreven is in een school, blijft het CLB verantwoordelijk tot het einde van de periode van niet-inschrijving. Hoewel dit omschreven is in de decretale opdracht van de CLB's vrezen we dat CLB's leerlingen die niet in een school ingeschreven zijn soms uit het oog verliezen. Bovendien ervaren CLB's dat ze geen drukkingsmiddel hebben om in het geval van onwil de leerlingen weer naar school te krijgen. Lokale afspraken met politie en Justitie kunnen daar mogelijk verandering in brengen.

41 Dat gebeurt niet als bij een uitschrijving wordt opgegeven dat de leerling niet in een school is ingeschreven (maar bijvoorbeeld uit werken gaat of ingeschreven is bij de VDAB).

42 Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 01/12/1998, art. 29.

Om de opvolging van in- en uitschrijvingen sluitend te maken is het noodzakelijk dat onze gegevens betrouwbaar en volledig zijn. Kunnen we ervan uitgaan dat scholen steeds even consequent hun in- en uitschrijvingen melden, ook na 1 februari? Lokale bevestigingen, bijvoorbeeld door LOP-deskundigen, leveren soms andere cijfers op dan diegene waar wij over beschikken. Het is nodig te onderzoeken waar die verschillen aan te wijzen zijn en erover te waken dat scholen steeds hun gegevens tijdig en correct doorgeven. Zeker voor de koppeling aan de schooltoelagen kan het niet doorgeven van een inschrijving zware gevolgen hebben voor de leerling en zijn ouders. Er ligt dus een belangrijke taak bij de verificateur die moet controleren en sensibiliseren om correcte gegevens te bezorgen aan AgODi.

3. Resultaten

Het in kaart brengen van de in- en uitschrijvingen is vrij ingewikkeld. Meestal is een leerling ingeschreven op 1 september en blijft die leerling ingeschreven in dezelfde school tot het einde van het schooljaar of voor de rest van zijn schoolcarrière. Voor een aantal leerlingen verloopt dat echter niet zo. Een leerling kan zich te laat inschrijven, om welke reden dan ook van school veranderen of de school vroegtijdig verlaten. Dat kan leiden tot een periode van absoluut schoolverzuim, waarbij een leerling (tijdelijk) niet ingeschreven is in een school.

Omdat we verwachten dat de lengte van de periode dat een leerling niet ingeschreven is mee bepalend kan zijn voor de verdere schoolloopbaan van die jongere, hebben we de leerlingen en hun in- en uitschrijvingen ondergebracht in een aantal categorieën.

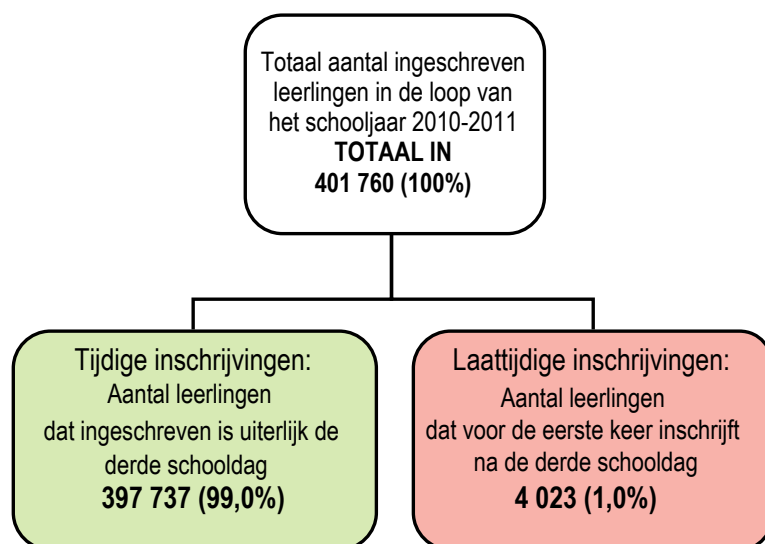
In de resultaten zijn de cijfers opgenomen over de in- en uitschrijvingen van leerplichtige leerlingen in gefinancierde en gesubsidieerde scholen van het Vlaams en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. We brengen de loopbaan van de leerling ook in verband met een aantal schoolkenmerken van de leerling, bijvoorbeeld de onderwijsvorm waarin de leerling ingeschreven was. Natuurlijk zijn er leerlingen die veranderen van studierichting tijdens het schooljaar, dus dat is geen stabiel gegeven. We nemen daarom in dit hoofdstuk steeds de eerste inschrijving die we voor deze leerling terugvinden om de schoolkenmerken te bepalen.

3.1. Tijdige en laattijdige inschrijvingen

Wat?

Een eerste categorie die we onderscheiden zijn de leerlingen die zich **laattijdig inschrijven** in een school. Die leerlingen bekijken we apart, los van hun verdere verloop van in- en uitschrijvingen. Ze hebben met elkaar gemeenschappelijk dat ze de start van het schooljaar gemist hebben. Om te bepalen of een leerling laattijdig is ingeschreven, gebruiken we de gegevens die elke school naar AgODi stuurt over de inschrijvingen op de eerste drie schooldagen. Leerlingen die zich pas na de derde schooldag inschrijven in een school, beschouwen we dus als laattijdige inschrijvingen.

Figuur 3: Indeling van ingeschreven leerlingen in tijdig en laattijdig ingeschreven leerlingen

Het totale aantal ingeschreven leerlingen is het aantal leerlingen ingeschreven op de derde schooldag in een school voor secundair onderwijs gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse overheid, plus het aantal leerlingen dat zich voor de eerste keer inschrijft na de derde schooldag⁴³. 99% van de leerlingen is ingeschreven op de derde schooldag. 1% van de leerlingen schrijft zich voor de eerste keer in na de derde schooldag. Bij deze cijfers merken we op dat bijna de helft van de laattijdige inschrijvingen plaatsvond in het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers (OKAN)⁴⁴. Omdat dit meestal gaat over leerlingen die pas in de loop van het schooljaar in Vlaanderen komen wonen, is het laattijdig inschrijven hier een heel ander gegeven dan bij jongeren uit Vlaanderen die zich pas na de derde schooldag van september inschrijven in een school. Als we de OKAN-leerlingen buiten beschouwing laten, vinden we dat 1 876 van de 397 772, of amper 0,5% van de leerlingen, zich na de 3e schooldag van september inschreef.

In de onderstaande tabel kunt u zien hoe het aantal laattijdige inschrijvingen evolueert tijdens de laatste 5 schooljaren.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
2006-2007	411 538	99,5	2 153	0,5
2007-2008	409 012	98,9	4 474	1,1
2008-2009	406 974	99,2	3 375	0,8
2009-2010	402 819	99,1	3 636	0,9
2010-2011	397 737	99,0	4 023	1,0

Tabel 13: Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft

De stijging van het aantal laattijdige inschrijvingen in 2007-2008, is te wijten aan de verschuiving van de teldatum. Leerlingen die zich pas inschrijven na de derde schooldag, vallen sindsdien onder laattijdige inschrijvingen. Tot en met het schooljaar 2006-2007 werd men pas als laattijdig geregistreerd bij een inschrijving na 1 oktober. De cijfers vanaf 2007-2008 geven dus, dankzij de telling derde schooldag, een juist beeld van het aantal laattijdige inschrijvingen.

In 2010-2011 is het percentage laattijdige inschrijvingen zeer licht gestegen ten opzichte van 2009-2010. Deze lichte stijging is te verklaren door een stijging van het aantal OKAN-leerlingen met bijna 25%. Binnen deze groep leerlingen schrijft zelfs meer dan de helft zich laattijdig in.

⁴³ Tussen de zending van de inschrijvingen uiterlijk de derde schooldag en die van 1 oktober, gebeurt er geen registratie van in- en uitschrijvingen. Als we het dus hebben over laattijdige inschrijvingen, gaat het in realiteit om leerlingen die doorgegeven zijn door de scholen met de zending van 1 oktober of via een inschrijving na 1 oktober.

⁴⁴ Zie glossarium.

Het percentage niet-OKAN-leerlingen dat laattijdig inschrijft is exact hetzelfde gebleven als in 2009-2010.

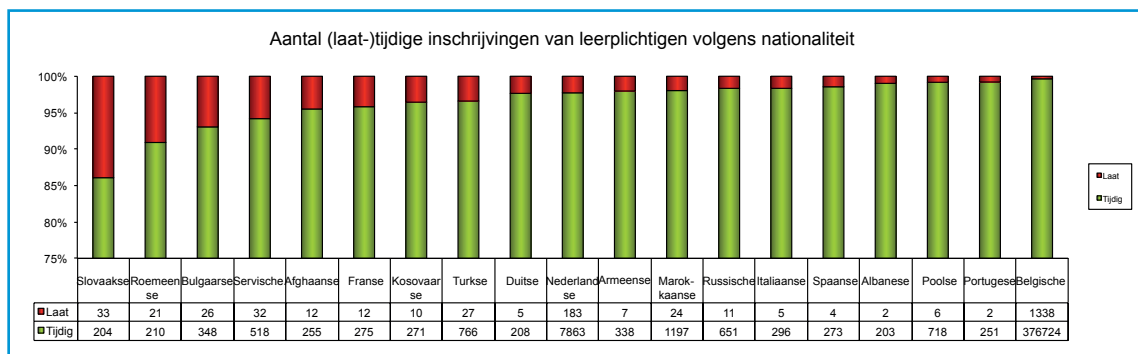
De scholen geven ook de aan- en afwezigheden door op de eerste drie schooldagen. In 2010-2011 waren 496 leerlingen op al deze dagen problematisch afwezig⁴⁵ of kenden een combinatie van niet-ingeschreven zijn en problematische afwezigheid. Dat aantal is hoger dan in het schooljaar 2009-2010: toen ging het over 405 leerlingen. We schreven de ouders van die leerlingen aan om hen erop te wijzen dat een inschrijving alleen niet volstaat.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven

Hoewel het net als in het hoofdstuk over de controle op de inschrijvingen om een beperkte groep leerlingen gaat die zich laattijdig inschrijft, bekijken we van die leerlingen hieronder een aantal kenmerken van de leerling en zijn schoolloopbaan. In deze cijfers zullen we net zoals vorig jaar de leerlingen uit de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers telkens buiten beschouwing laten. Dat is anders dan in de rapporten van vóór 2009-2010, dus vergelijking met cijfers van eerdere jaren vraagt enige waakzaamheid.

Nationaliteit

In de onderstaande grafiek geven we het percentage leerlingen weer met een tijdige of laattijdige inschrijving per nationaliteit⁴⁶. De Belgen omvatten zowel de autochtone Belgen als de nieuwe Belgen.

Figuur 4: Percentage laattijdige of tijdige inschrijvingen volgens nationaliteit (niet-OKAN)

Uit bovenstaande grafiek kunnen we afleiden dat leerlingen met een vreemde nationaliteit zich vaker laattijdig inschrijven dan leerlingen met de Belgische nationaliteit. Dat stellen we al verschillende jaren vast en die vaststelling houdt stand nu we de leerlingen buiten beschouwing laten van wie de eerste inschrijving in een onthaakklas is. Dat kan erop wijzen dat er ook in de loop van het schooljaar leerlingen instromen uit het buitenland, maar niet noodzakelijk in een onthaakklas voor anderstalige nieuwkomers. Er is dus niet noodzakelijk sprake van absoluut schoolverzuim.

Strikt genomen zijn deze leerlingen met een andere nationaliteit niet allemaal leerplichtig, want de wet op de leerplicht zegt dat kinderen met een vreemde nationaliteit pas moeten voldoen aan de bepalingen van de leerplicht vanaf de 60e dag nadat ze ingeschreven werden in het vreemdelingenregister, in het wachtregister of in het bevolkingsregister. Het is echter niet mogelijk om te achterhalen hoeveel van deze leerlingen die laattijdig inschrijven door deze reden nog niet leerplichtig zijn.

⁴⁵ Zie glossarium.

⁴⁶ We nemen enkel de nationaliteiten op in de grafiek waarvan er 200 of meer leerlingen ingeschreven waren in een secundaire school in 2010-2011.

Geslacht

In de onderstaande tabel geven we het percentage leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft volgens geslacht.

Geslacht	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
M	201 247	99,5	1 102	0,5
V	194 649	99,6	774	0,4
Totaal	395 896	99,5	1 876	0,5

Tabel 14: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geslacht (niet-OKAN)

Het percentage jongens dat zich laattijdig inschrijft ligt iets hoger dan het percentage meisjes dat zich laattijdig inschrijft, maar het verschil is niet groot.

Geboortejaar

In de onderstaande tabel geven we het percentage leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft volgens geboortejaar.

Geboortejaar	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
>=1998	53 838	99,7	148	0,3
1997	67 527	99,7	194	0,3
1996	68 378	99,7	199	0,3
1995	68 196	99,5	350	0,5
1994	68 036	99,3	486	0,7
1993	69 921	99,3	499	0,7
Totaal	395 896	99,5	1 876	0,5

Tabel 15: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geboortejaar (niet-OKAN)

Laattijdig inschrijven stijgt met de leeftijd. Vooral bij 16- en 17-jarigen ligt het percentage laattijdige inschrijvingen hoger. Een deel van deze leerlingen was op één van de drie eerste schooldagen wel ingeschreven in een Syntra⁴⁷. Het gaat om 48 leerlingen geboren in 1993, 61 leerlingen geboren in 1994 en 20 leerlingen geboren in 1995.

Verstedelijkingsgraad van de woonplaats

Uit de onderstaande tabel kan men het aantal leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft zien volgens de graad van verstedelijking van hun woonplaats.

	Verstedelijkingsgraad ⁴⁸	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Vl. G.	Grootsteden	39 496	98,9	431	1,1
	Kleine steden	80 573	99,6	337	0,4
	Overgangsgebied	94 643	99,7	289	0,3
	Platteland	65 054	99,7	181	0,3
	Regionale centrumsteden	48 384	99,5	222	0,5
	Stedelijke rand	53 225	99,7	166	0,3
B.H.G.		8 231	98,2	153	1,8
Andere		6 290	98,5	97	1,5
Totaal		395 896	99,5	1 876	0,5

Tabel 16: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats (niet-OKAN)

⁴⁷ Zie glossarium.

⁴⁸ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

Leerlingen die in grootsteden wonen, schrijven zich vaker laattijdig in. Ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dat het geval, maar daar is de kans dan weer groter dat de leerlingen zijn overgestapt naar een school van de Franse Gemeenschap.

Hetzelfde kan worden gezegd van de leerlingen in de categorie 'andere'. Dat zijn leerlingen die wonen in het Franstalige landsgedeelte of in het buitenland. Ook bij hen is de kans groter dat zij daarvoor ingeschreven waren in een school buiten Vlaanderen.

Provincie van de woonplaats

In onderstaande tabel gaan we na of er een verschil is in het aandeel laattijdige inschrijvingen over de provincies heen.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Antwerpen	108 606	99,5	519	0,5
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	8 231	98,2	153	1,8
Limburg	51 990	99,6	214	0,4
Oost-Vlaanderen	88 801	99,5	444	0,5
Vlaams-Brabant	59 107	99,6	218	0,4
West-Vlaanderen	72 871	99,7	231	0,3
Andere	6 290	98,5	97	1,5
Totaal	395 896	99,5	1 876	0,5

Tabel 17: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens provincie van de woonplaats (niet-OKAN)

In Brussel zien we een hoger percentage laattijdige inschrijvingen dan in de Vlaamse provincies. Een mogelijke verklaring is dat de leerling misschien tijdens het schooljaar de overstap maakt van het Franstalig naar het Nederlandstalige onderwijs. Tussen de Vlaamse provincies zien we geen grote verschillen.

Indicatoren kansarmoede

Het PISA-onderzoek toont aan dat de sociaal-economische status (SES) van leerlingen in Vlaanderen een grote invloed heeft op hun prestaties⁴⁹. In Vlaanderen is ervoor gekozen om enkele variabelen die deze SES van leerlingen bepalen en een invloed uitoefenen op hun schoolloopbaan te vertalen naar indicatoren. Zo kunnen we vaststellen welke scholen voor bijkomende uitdagingen staan inzake het creëren van gelijke onderwijskansen voor hun leerlingen met een kansarme achtergrond.

Voor elke leerling wordt bepaald of ze voldoen aan één of meerdere van de vijf 'gelijke kansen'-indicatoren.

Een leerling scoort op de indicator thuistaal⁵⁰ als een leerling thuis met niemand, ofwel met een minderheid van de gezinsleden⁵¹ Nederlands spreekt. Voor de indicator opleidingsniveau van de moeder worden de leerlingen in aanmerking genomen van wie de moeder geen diploma van het secundair onderwijs of studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad van het beroepssecundair onderwijs of van een daarmee gelijkwaardig studiebewijs behaalde. Een leerling scoort op de indicator schooltoelage als hij of zij een schooltoelage krijgt. Als een leerling echter door te veel problematische afwezigheden zijn schooltoelage verliest, wordt die leerling toch in aanmerking genomen voor de berekening van de extra omkadering en de werkingsmiddelen van de school.

49 De Meyer, I. (2007). Wetenschappelijke vaardigheden voor de toekomst. De eerste resultaten van PISA. Gent.

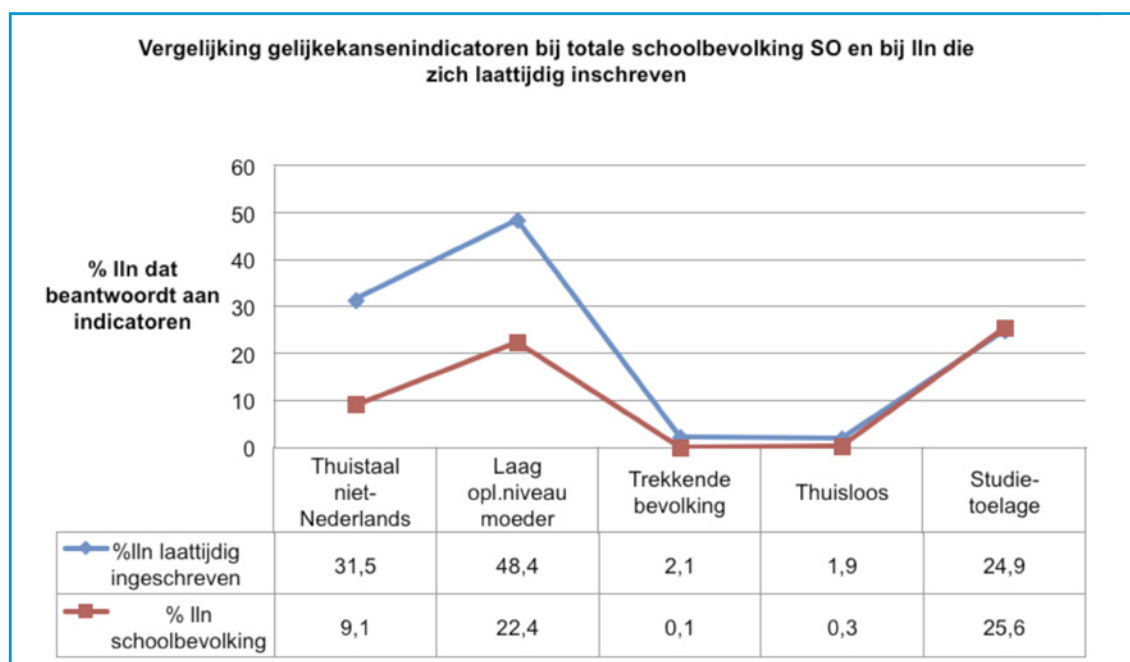
50 Thuistaal telt voor het bepalen van de GOK-omkadering alleen mee als aantikken op deze indicator wordt gecombineerd met een van de andere indicatoren. De leerlingen die hierop (in combinatie) aantikken, krijgen wel een zwaarder gewicht.

51 Hierbij worden broers en zussen beschouwd als één gezinslid.

Een thuisloze leerling is een leerling die tijdelijk of permanent buiten het eigen gezinsverband is opgenomen door een persoon, een gezin, een voorziening of een sociale dienst in het kader van de bijzondere jeugdbijstand.

Een 'trekkende' leerling is een leerling van wie de ouders behoren tot de trekkende bevolking. Dat wil zeggen dat de ouders binnenschippers, kermis- of circusartiesten, of woonwagenbewoners zijn. Woonwagenbewoners zijn personen met een nomadische cultuur die zich legaal in België bevinden en die traditioneel in een woonwagen wonen of gewoond hebben, in het bijzonder de autochtone voyageurs en de zigeuners, en degenen die met deze personen samenleven of er in de eerste graad van afstammen.

In de onderstaande figuur geven we weer hoeveel procent van de laattijdig ingeschreven leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs scoort op ten minste één van de bovenvermelde indicatoren⁵².

Figuur 5: Vergelijking gelijkekansenindicatoren bij totale schoolbevolking SO en bij leerlingen die zich laattijdig inschreven (niet-OKAN).

Uit de cijfers kunnen we afleiden dat de laattijdig ingeschreven leerlingen procentueel veel meer scoren op de gelijkekansenindicatoren. We zien net als vorig jaar dat er bij de leerlingen die zich laattijdig inschrijven meer dan drie keer zoveel geen Nederlands gesproken wordt in het gezin dan bij de totale schoolbevolking. Daarenboven heeft bijna de helft van de laattijdige inschrijvers een laaggeschoolde moeder.

Bij de indicator 'trekkende bevolking' zien we procentueel een stijging ten opzichte van vorig schooljaar⁵³, maar eigenlijk gaat dit in absolute aantallen maar over 33 leerlingen. Het is wel opmerkelijk hoe we jaar na jaar merken dat de percentages van de leerlingen die beantwoorden aan de indicatoren bij de laattijdig ingeschreven leerlingen beduidend hoger liggen dan bij de percentages in de totale schoolbevolking.

Voor de indicator schooltoelage zien we een ander verhaal. We merken dat het percentage leer-

⁵² De indicator buurt laten we buiten beschouwing, omdat die berekend wordt zodanig dat een kwart van de leerlingen dat meetelt voor de werkingstoelagen hierop scoort. Het leerlingenbestand voor 2010-2011 is een combinatie van leerlingen op 1 februari 2010 en 1 oktober 2010. Dat geeft een vertekend beeld, omdat sommige leerlingen hier dubbel in zitten, andere komen hier niet in voor.

⁵³ In 2009-2010 ging het om 0,8%. Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

lingen dat een schooltoelage krijgt niet hoger is bij de laattijdige inschrijvers dan binnen de totale schoolbevolking. We kunnen echter niet oordelen of dit betekent dat er weinig samenhang is tussen een laag inkomen en laattijdig inschrijven. Het is immers ook mogelijk dat de laattijdige inschrijvers hun schooltoelage minder vaak aanvragen als ze er recht op hebben.

Schoolloopbaan van leerplichtige leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven

Hoofdstructuur⁵⁴

In de onderstaande tabel bekijken we waar we de tijdige en laattijdige leerlingen kunnen situeren binnen het voltijds, deeltijds of buitengewoon onderwijs.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Voltijds gewoon onderwijs	376 970	99,7	1 070	0,3
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	4 354	88,9	542	11,1
Buitengewoon onderwijs	14 572	98,2	264	1,8
Totaal	395 896	99,5	1 876	0,5

Tabel 18: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens hoofdstructuur (niet-OKAN)

In het deeltijds beroepssecundair onderwijs is het aantal laattijdige inschrijvingen het hoogst. We merken echter wel op dat 67 van deze 542 leerlingen (12,4%) op één van de drie eerste schooldagen waren ingeschreven in een Syntra. Ook in het buitengewoon onderwijs zien we iets meer leerlingen die zich laattijdig inschrijven dan in het voltijds gewoon onderwijs.

A- of B-stroom (eerste graad)

Hieronder bekijken we de verdeling van de tijdige en laattijdige inschrijvingen van de leerlingen in de eerste graad over de A- en B- stroom.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
A-stroom	115 172	99,9	143	0,1
B-stroom	20 045	98,6	276	1,4
Totaal	135 217	99,7	419	0,3

Tabel 19: Tijdige en laattijdige inschrijvingen in de eerste graad volgens de A- of B-stroom

In de A-stroom van de eerste graad schrijven zich procentueel gezien weinig leerlingen laattijdig in. In de B-stroom van de eerste graad is dat percentage daarentegen veel hoger. Daar ligt het percentage zelfs bijna vijf keer zo hoog als het percentage in het volledige voltijdse secundaire onderwijs (niet-OKAN).

Onderwijsvorm

In de onderstaande tabel vindt u de opsplitsing in de verschillende onderwijsvormen, aangevuld met de eerste graad, het modulair onderwijs⁵⁵ en het onthaalonderwijs. Dit levert het volledige beeld op van het voltijds gewoon onderwijs.

54 Zie glossarium.

55 Zie glossarium.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
<i>Eerste graad</i>	135 217	99,7	419	0,3
ASO	111 813	99,9	121	0,1
BSO	48 522	99,2	403	0,8
KSO	5 148	99,7	18	0,3
TSO	75 089	99,9	109	0,1
<i>Modulair</i>	984	100	0	0
<i>Onthaalklas</i>	1 841	46,2	2 147	53,8
Niet gekend ⁵⁶	197	100	0	0
Totaal	378 811	99,2	3 217	0,8

Tabel 20: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per onderwijsvorm in het voltijds gewoon onderwijs

Zoals we ook al eerder schreven, stellen we veruit het hoogste percentage laattijdige inschrijvingen vast in de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers (OKAN). Dat verklaart waarom we nu voor het volledige voltijds gewoon secundair onderwijs een hoger percentage laattijdige inschrijvingen terugvinden dan we aangaven in Tabel 18: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens hoofdstructuur (niet-OKAN). In die tabel lieten we de OKAN-leerlingen immers buiten beschouwing.

In de opdeling per onderwijsvorm stellen we vast dat het hoogste percentage leerlingen laattijdig inschrijft in het BSO. In het ASO, KSO en TSO komt laattijdig inschrijven veel minder voor.

Studiegebied (tweede en derde graad)

In deze tabel geven we de tijdige en laattijdige inschrijvingen weer per studiegebied⁵⁷.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Algemeen secundair onderwijs	109 246	99,9	118	0,1
Auto	1 692	99,7	5	0,3
Ballet	55	98,2	1	1,8
Beeldende kunsten	3 967	99,7	12	0,3
Bouw	3 775	99,6	17	0,4
Chemie	3 744	100	1	0
Decoratieve technieken	1 194	99,2	10	0,8
Fotografie	220	100	0	0
Grafische communicatie en media	1 449	99,7	4	0,3
Handel	25 271	99,5	132	0,5
Hout	6 560	99,5	30	0,5
Juwelen	71	97,3	2	2,7
Koeling en warmte	679	99,6	3	0,4
Land- en tuinbouw	4 614	99,8	11	0,2
Lichaamsverzorging	6 306	99,3	43	0,7
Maritieme opleidingen	204	100	0	0
Mechanica-elektriciteit	23 511	99,6	85	0,4
Mode	1 494	99,4	9	0,6
Optiek	9	100	0	0
Orthopedische technieken	16	100	0	0
Personenzorg	32 631	99,6	115	0,4
Podiumkunsten	1 126	99,6	5	0,4
Sport	7 117	99,8	11	0,2
Tandtechnieken	15	93,8	1	6,3
Textiel	42	100	0	0
Toerisme	1 706	99,2	13	0,8
Voeding	4 839	99,5	23	0,5
Totaal	241 553	99,7	651	0,3

Tabel 21: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per studiegebied in de tweede en derde graad van het voltijds gewoon onderwijs

⁵⁶ Deze groep is niet gekend omdat zij alleen ingeschreven waren op de derde schooldag, daarna niet meer. In de zending derde schooldag zit echter geen informatie over de onderwijsvorm vevat.

⁵⁷ Zie glossarium.

Er zijn drie studiegebieden waarvan het percentage laattijdige inschrijvingen uitsteekt boven de andere, namelijk Tandtechnieken, Juwelen en Ballet. Dit gaat echter telkens maar over één of twee leerlingen die zich laattijdig inschreven.

Problematische afwezigheden

Uit de gegevens over de nationaliteit van de leerlingen die zich laattijdig inschrijven en het hoge aantal leerlingen dat zich laattijdig inschrijft in de onthaalklas blijkt dat niet alle laattijdige inschrijvingen te wijten zijn aan bewust spijbelgedrag. Toch bekijken we in de onderstaande tabellen de relatie tussen laattijdige inschrijvingen en problematische afwezigheden. In de eerste tabel bekijken we de relatie met problematische afwezigheden in het voorgaande schooljaar, dus tijdens het schooljaar 2009-2010. In de tweede tabel brengen we het verband in kaart binnen het schooljaar zelf. Daarmee beantwoorden we de vraag of leerlingen die zich laattijdig inschrijven meer spijbelen dan leerlingen die zich tijdig inschrijven.

	Tijdige inschrijvingen 2010-2011	%	Laattijdige inschrijvingen 2010-2011	%
Problematisch afwezig vorig schooljaar (2009-2010)	2 761	88,7	350	11,3
Niet problematisch afwezig vorig schooljaar (2009-2010)	393 135	99,6	1 526	0,4
Totaal	395 896	99,5	1 876	0,5

Tabel 22: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar (niet-OKAN)

Meer dan 10% van de leerlingen met problematische afwezigheden in het schooljaar 2009-2010 schreef zich in het schooljaar 2010-2011 laattijdig in. Dat is een heel hoog percentage ten opzichte van het gemiddelde van 0,5% bij de volledige schoolbevolking. Er lijkt dus een samenhang te zijn tussen laattijdig inschrijven en problematisch afwezig zijn tijdens het voorgaande schooljaar. Die samenhang vonden we ook de voorbije jaren terug⁵⁸.

	Tijdige inschrijvingen 2010-2011	%	Laattijdige inschrijvingen 2010-2011	%
Problematisch afwezig dit schooljaar (2010-2011)	5 196	91,9	461	8,1
Niet problematisch afwezig dit schooljaar (2010-2011)	390 700	99,6	1 415	0,4
Totaal	395 896	99,5	1 876	0,5

Tabel 23: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het huidige schooljaar (niet-OKAN)

Ook binnen het schooljaar zien we een verband tussen problematische afwezigheden en laattijdig inschrijven. Iets meer dan 8% van de leerlingen met een melding van problematische afwezigheden had zich in het begin van het schooljaar niet tijdig ingeschreven. Dit is weer beduidend meer dan het gemiddelde van 0,5% voor de gehele schoolbevolking.

Schoolse vertraging

In de onderstaande tabel wordt de relatie tussen tijdig/laattijdig inschrijven en schoolse vertraging bekeken.

⁵⁸ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2010). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur en Ministerie van Onderwijs en Vorming (2010). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2008-2009*, Brussel: auteur.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
3 j of meer vertraging	1 057	93,5	74	6,5
2 j vertraging	11 742	97,9	249	2,1
1 j vertraging	76 251	99,5	420	0,5
Geen vertraging	282 306	99,9	315	0,1
1 of meer j voorsprong	4 433	99,7	12	0,3
Totaal	375 789	99,7	1 070	0,3

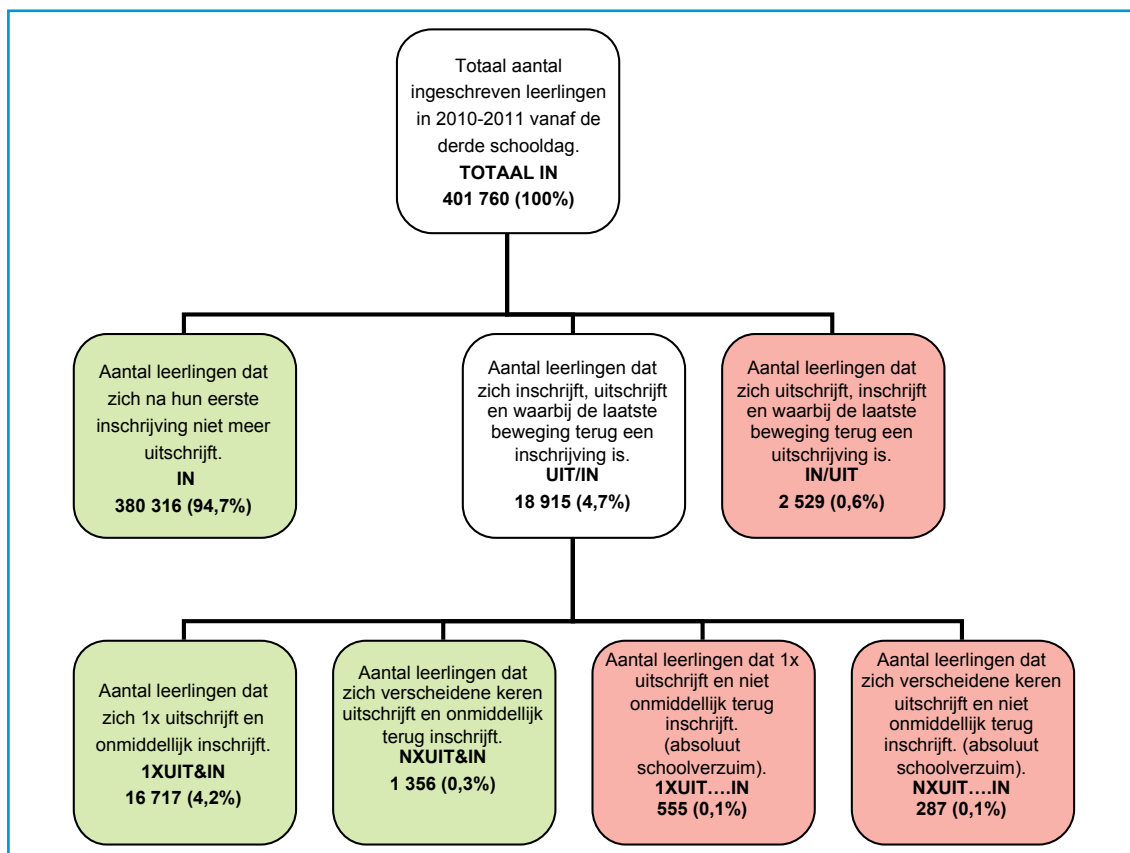
Tabel 24: De schoolse vertraging van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven (enkel het voltijds gewoon niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen)

De cijfers lijken de stelling te bevestigen dat er een sterke samenhang bestaat tussen laattijdig inschrijven en schoolse vertraging. Bijna 70% van de leerlingen die zich laattijdig inschreven in het voltijds gewoon secundair onderwijs, heeft een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar. Bij leerlingen die zich tijdig inschrijven heeft ongeveer een vierde een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar.

3.2. Verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen

Wat?

We categoriseren de in- en uitgeschreven leerlingen volgens de beweging die ze maken na hun inschrijving. Naarmate ze zich frequenter in- en uitschrijven en meer dagen absoluut schoolverzuim laten optekenen, verwachten we dat dit een negatief effect zal hebben op hun verdere schoolloopbaan. Hieronder ziet u een schematische voorstelling van de verschillende categorieën die we verder meer gedetailleerd zullen bekijken.

Figuur 6: Indeling van ingeschreven leerlingen volgens verschillende categorieën

TOTAAL IN: Het totale aantal ingeschreven leerlingen. Dat zijn alle leerlingen die zich inschrijven uiterlijk de derde schooldag plus alle leerlingen die zich voor de eerste keer inschrijven na de derde schooldag. We nemen alle leerlingen in aanmerking die zich in de loop van het schooljaar inschreven in een school voor secundair onderwijs.

In de bovenstaande uitleg bedoelen we met een 'school' een 'school of centrum voor voltijds of deeltijds, gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap'. AgODi is in het kader van de leerplichtcontrole ook op de hoogte van in- en uitschrijvingen in Syntra, huisonderwijs of privéonderwijs. Deze laatste instellingen bezorgen de inschrijvingsgegevens op vrijwillige basis aan AgODi; ze worden niet geverifieerd. Om de leerlingen in onderstaande categorieën te verdelen, nemen we al deze gegevens ook in aanmerking. Maar dat gebeurt alleen op voorwaarde dat de leerling in de loop van het schooljaar ook ten minste een dag ingeschreven was in het gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs. Na Tabel 30 komen we hier nog eens op terug.

IN: De grootste groep van deze leerlingen schrijft zich na zijn eerste inschrijving niet meer uit, maar blijft ingeschreven voor de rest van het schooljaar. In het diagram duiden we deze groep aan met de kleur groen, omdat er met deze groep, eens ze ingeschreven zijn, geen probleem is op het vlak van absoluut schoolverzuim.

UIT/IN: Een aantal leerlingen blijft niet ingeschreven voor het volledige schooljaar in eenzelfde school of eenzelfde studierichting, maar schrijft zich uit en schrijft zich vervolgens opnieuw in. Afhankelijk van het feit of er tussen de uitschrijving en de inschrijving een periode van absoluut schoolverzuim zit, krijgen we verschillende categorieën die we hieronder verder beschrijven.

1XUIT&IN: Dit zijn leerlingen die zich eenmaal uitschrijven en zich onmiddellijk weer inschrijven. Het gaat hierbij niet altijd om schoolveranderingen. Ook veranderingen van studierichting binnen dezelfde school worden doorgegeven via een zending van een nieuwe inschrijving. Er is bij deze leerlingen geen sprake van absoluut schoolverzuim, vandaar dat ze ook in het groen gemarkeerd staan.

NXUIT&IN: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven, maar zich onmiddellijk opnieuw inschrijven hebben waarschijnlijk niet de vlotste schoolloopbaan, maar omdat ze geen enkele dag zonder school zitten staan ze in het groen gemarkeerd. Vanuit het standpunt van de leerplicht is er geen probleem.

1XUIT...IN: Deze leerlingen staan in het rood gemarkeerd, omdat er zich tussen de dag van uitschrijving en de dag van inschrijving een periode voordoet van absoluut schoolverzuim. Hoe groot het probleem is, hangt af van de lengte van de periode van absoluut schoolverzuim. In tabel 26 diepen we dit verder uit.

NXUIT...IN: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven en daarbij nog absoluut schoolverzuim laten optekenen, beschouwen we als een probleemgroep en markeren we daarom in het rood. Hoeveel keer ze zich uitschrijven, vindt u terug in tabel 25. Wat de duur van het absoluut schoolverzuim betreft staan de gegevens in tabel 26.

Er is een verschil tussen leerlingen die twee keer van school en/of studierichting veranderen en leerlingen die vijf keer van school of studierichting veranderen in eenzelfde schooljaar. Dergelijke veranderingen kunnen namelijk een grote invloed hebben op de schoolloopbaan van een leerling. Vandaar dat we in de onderstaande tabel weergeven hoeveel veranderingen deze leerlingen ondergaan.

Aantal veranderingen	NXUIT&IN	%	NXUIT...IN	%
2X	1 213	89,5	168	58,5
3X	111	8,2	75	26,1
4X	25	1,8	29	10,1
5X of meer	7	0,5	15	5,2
Totaal	1 356	100	287	100

Tabel 25: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven en opnieuw inschrijven in 2010-2011 volgens de frequentie van schoolveranderingen.

De meeste leerlingen die zich verschillende keren in- en uitschrijven beperken zich tot twee veranderingen van school en/of studierichting. Dat geldt zowel voor leerlingen die zich onmiddellijk opnieuw inschrijven als voor leerlingen die absoluut schoolverzuim laten optekenen. We zien ten opzichte van de vorige jaren wel een tendens naar een groter aantal veranderingen per jaar, het percentage leerlingen in de categorie UIT...IN met meer dan 2 veranderingen stijgt met 14%.⁵⁹

Aantal dagen absoluut schoolverzuim	1XUIT...IN	%	NXUIT...IN	%
1-10 dagen	391	70,5	171	59,6
11-20 dagen	51	9,2	35	12,2
21-40 dagen	43	7,7	37	12,9
41-80 dagen	43	7,7	22	7,7
Meer dan 80 dagen	27	4,9	22	7,7
Totaal	555	100	287	100

Tabel 26: Leerlingen die zich uitschrijven maar zich niet onmiddellijk opnieuw inschrijven volgens het aantal dagen schoolverzuim

Bij ongeveer 70% van de leerlingen dat zich eenmaal uitschrijft, bedraagt de periode tussen een uitschrijving en een inschrijving minder dan 10 kalenderdagen.

Zoals we eerder vermeldden, melden scholen zowel wijzigingen van administratieve groep als wijzigingen van school met een zending van vroege uitschrijving en een late inschrijving aan AgODi. Leerlingen die ten minste één dergelijke wijziging doen in de loop van een schooljaar hebben een minder standvastige schoolloopbaan dan de leerlingen uit de categorie IN. In onderstaande tabel maken we een onderscheid tussen de verschillende soorten wijzigingen. Alle leerlingen uit de categorieën UIT&IN en UIT...IN zijn hierin opgenomen, alsook 468 leerlingen uit de categorie IN/UIT die voor hun laatste uitschrijving ook een andere schoolverandering of een verandering van studierichting ondergingen. Zoals ook in de tabellen hierboven bleek, zijn er heel wat leerlingen die verscheidene veranderingen op een jaar doen. In onderstaande tabel nemen we de wijzigingen van het hele schooljaar samen. Als een leerling bijvoorbeeld eenmaal van studierichting verandert binnen de school en later ook nog van school verandert, komt hij/zij in onderstaande tabel bij 'schoolverandering met wijziging studierichting'. Er zijn ook leerlingen die zich in de loop van het schooljaar uitschrijven uit een bepaalde school en studierichting en zich een tijdje later opnieuw inschrijven. Hier is dus geen sprake van een wijziging van school of studierichting. Er is wel mogelijk schoolverzuim, al is het ook mogelijk dat die leerling bijvoorbeeld in Wallonië of in het buitenland naar school ging.

⁵⁹ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2010). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur

Soort wijziging		Aantal leerlingen	Percentage van de volledige schoolbevolking
Schoolverandering	met wijziging studierichting	8 140	2,0
	zonder wijziging studierichting	3 831	1,0
Geen schoolverandering	wel wijziging studierichting	7 323	1,8
	enkel wijziging vestigingsplaats binnen school	40	0,0
Geen wijziging school of studierichting	minstens een dag mogelijk schoolverzuim	49	0,0
Totaal		19 383	4,8

Tabel 27: Leerlingen die zich uit- en inschrijven volgens de soort van wijziging

Uit deze tabel leiden we af dat 3% van de schoolbevolking in de loop van het schooljaar van school verandert. Daarenboven verandert bijna 2% van de leerlingen binnen de eigen school van studierichting.

IN/UIT:

De laatste groep leerlingen die we apart bekijken zijn leerlingen die zich uitschrijven zonder zich opnieuw in te schrijven. Deze leerlingen zijn misschien absolute schoolverzuimers en markeren we in het rood. De grootte van het probleem hangt in dit geval samen met het moment van de uitschrijving. Hoe vroeger men immers uitgeschreven is, hoe langer de mogelijke periode van absoluut schoolverzuim. Dat betekent niet noodzakelijk dat al deze leerlingen niet meer aan de leerplicht voldoen. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat zij naar het buitenland gegaan zijn of ingeschreven zijn in een school van de Franse Gemeenschap. Heel wat van deze leerlingen zijn trouwens niet meer leerplichtig omdat ze bij hun uitschrijving de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt. Dat laatste wordt in kaart gebracht in tabel 29.

In de onderstaande tabel geven we deze groep leerlingen weer volgens het moment van hun laatste uitschrijving die niet opnieuw door een inschrijving gevolgd wordt.

Moment van laatste uitschrijving	IN/UIT	%
September 2010 ⁶⁰	241	9,5
Oktober 2010	120	4,7
November 2010	134	5,3
December 2010	53	2,1
Januari 2011	276	10,9
Februari 2011	355	14
Maart 2011	352	13,9
April 2011	280	11,1
Mei 2011	423	16,7
Juni 2011	295	11,7
Totaal	2 529	100

Tabel 28: Leerlingen die zich na een uitschrijving niet opnieuw inschrijven volgens het moment van uitschrijving

Eens de kerstvakantie voorbij is, schrijven leerlingen zich vaker uit zonder dat ze zich opnieuw inschrijven. Veel van deze leerlingen zijn echter meerderjarig bij uitschrijving. In dit geval is er geen leerplicht. In de onderstaande tabel geven we hier een beeld van.

⁶⁰ In september worden er aan AgODi nog geen vroege uitschrijvingen gemeld. In deze rij zijn de leerlingen opgenomen die voorkwamen in de zending met de aanwezigheidsgegevens van de eerste drie schooldagen, maar niet meer in de elektronische zendingen die vanaf 1 oktober gebeurden.

Moment van laatste uitschrijving	Aantal meerderjarigen dat zich uitschrijft	Percentage meerderjarigen bij de uitschrijvende leerlingen in deze maand
Januari 2011	35	12,7
Februari 2011	194	54,6
Maart 2011	200	56,8
April 2011	183	65,4
Mei 2011	246	58,2
Juni 2011	103	34,9

Tabel 29: Leerlingen die in de maand van uitschrijving meerderjarig zijn of worden volgens de maand van uitschrijving

In totaal waren 961 leerlingen die zich uitschreven, of 38%, op het moment van uitschrijven niet meer leerplichtig. Als we alle leerlingen beschouwen in de categorie IN/UIT, zien we dat 1.153 leerlingen (46%) op 30 juni 2011 meerderjarig waren. Er zijn dus ook ongeveer 200 leerlingen die de school verlieten net vóór ze 18 werden.

Na de beschrijving van de verschillende categorieën gaan we nu achtereenvolgens kijken wat de kenmerken zijn van de leerlingen die tot deze verschillende categorieën behoren en hoe hun schoolloopbaan eruitziet. In wat volgt nemen we een aantal categorieën samen voor de bespreking. In de tabellen bespreken we de categorieën van leerlingen:

- die zich na hun inschrijving niet meer uitschrijven (**IN**);
- die zich na een uitschrijving onmiddellijk opnieuw inschrijven (**UIT&IN**);
- die zich na een uitschrijving NIET onmiddellijk opnieuw inschrijven (absoluut schoolverzuim) (**UIT...IN**);
- die zich na hun uitschrijving niet meer inschrijven (mogelijk absoluut schoolverzuim)⁶¹ (**IN/UIT**).

In de onderstaande tabel bekijken we hoe deze categorieën van in- en uitschrijvingen geëvolueerd zijn tijdens de laatste vijf schooljaren.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
2006-2007	394 060	95,3	17 012	4,1	548	0,1	2 071	0,5
2007-2008	393 415	95,2	16 957	4,1	545	0,1	2 569	0,6
2008-2009	389 184	94,8	17 935	4,4	564	0,1	2 666	0,6
2009-2010	384 899	94,7	18 243	4,5	845	0,2	2 468	0,5
2010-2011	380 316	94,7	18 073	4,5	842	0,2	2 529	0,6

Tabel 30: Evolutie van in- en uitschrijvingen

Relatief zien we geen grote veranderingen over de laatste vijf schooljaren. Het lijkt een behoorlijk stabiel gegeven dat ongeveer 95% van de schoolbevolking zich na een eerste inschrijving tijdens dat schooljaar niet meer uitschrijft. Van de overige 5% heeft het merendeel geen enkele dag schoolverzuim. Dit zijn dus leerlingen die van school of studierichting veranderen, maar zonder een tussenliggende periode.

Sinds het vorige rapport⁶² (over het schooljaar 2009-2010) worden niet alleen de in- en uitschrijvingen in aanmerking genomen binnen de scholen voor secundair onderwijs die gefinancierd of gesubsidieerd worden door de Vlaamse Gemeenschap. AgODi is in het kader van de leerplichtcontrole ook op de hoogte van in- en uitschrijvingen in Syntra, huisonderwijs of privéonderwijs. Zoals ook eerder vermeld, nemen we in dit rapport al deze gegevens ook in aanmerking op voorwaarde dat de leerling in de loop van het schooljaar ten minste een dag ingeschreven was in het gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs. Als we in onderstaande beschrijving schoolkenmer-

61 Leerlingen die wel voldoen aan de leerplicht zijn bijvoorbeeld leerlingen die zich inschrijven in een school van de Franse Gemeenschap, naar het buitenland gegaan zijn of van het geboortjaar 1993 zijn maar in de loop van het schooljaar 2010-2011 de leeftijd van 18 jaar bereikt hebben.

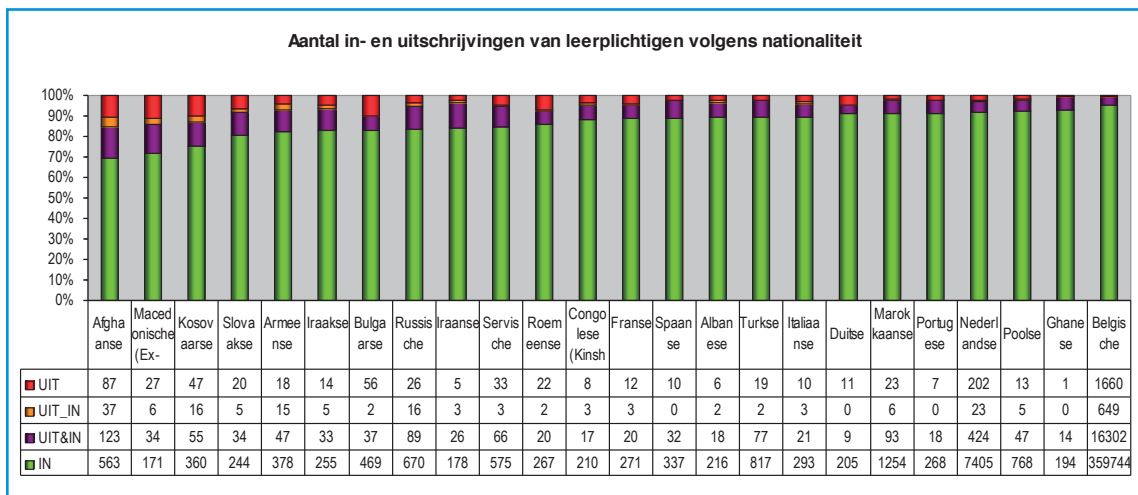
62 Ministerie van Onderwijs en Vorming (2010). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

ken beschrijven, gebruiken we steeds de eerste inschrijving die we terugvinden in het gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs. Zo zal een leerling die eerst is ingeschreven in een Syntra, dan overstapt naar een centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs en zich nog later in het schooljaar inschrijft in het huisonderwijs, voorkomen in de categorie UIT&IN of UIT...IN en geteld worden bij het deeltijds secundair onderwijs. Een leerling die vanuit een Syntra de overstap maakt naar huisonderwijs zonder een andere inschrijving in een gefinancierde of gesubsidieerde school, komt helemaal niet voor in dit rapport.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die in- en uitschrijven per categorie

Net als bij de laattijdige inschrijvingen toetsen we deze vier categorieën van leerlingen die zich in- en uitschrijven aan de verschillende leerlingen- en schoolloopbaankenmerken die vroeger al aan bod kwamen.

Nationaliteit

Figuur 7: Percentage in- en uitschrijvingen volgens nationaliteit

In de bovenstaande grafiek delen we de leerlingen die zich in- en uitschrijven in per nationaliteit⁶³. De Belgen omvatten zowel de autochtone Belgen als de nieuwe Belgen. Het percentage bij de niet-Belgen dat zich uitschrijft zonder zich opnieuw in te schrijven, is hoger dan bij de Belgen. Een terugkeer naar het land van herkomst kan een verklaring zijn. Bij een vergelijking met de rapporten van de vorige twee schooljaren⁶⁴ zien we dat het dezelfde nationaliteiten zijn die jaar na jaar het laagst scoren op het percentage leerlingen in de categorie 'IN'. Dat zijn bijvoorbeeld de leerlingen met Slovaakse, Afghaanse of Kosovaaarse nationaliteit.

⁶³ We nemen alleen de nationaliteiten op waarvan er minstens 200 leerlingen ingeschreven waren in een secundaire school in 2010-2011.

⁶⁴ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2010). *Wie is er niet als de schoolbel rinkel?* Evaluatie 2008-2009, Brussel: auteur en Ministerie van Onderwijs en Vorming (2010). *Wie is er niet als de schoolbel rinkel?* Evaluatie 2009-2010, Brussel: auteur.

Geslacht

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen weer volgens het geslacht van de leerling.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
M	192 504	94	10 243	5	505	0,2	1 550	0,8
V	187 812	95,4	7 830	4	337	0,2	979	0,5
Totaal	380 316	94,7	18 073	4,5	842	0,2	2 529	0,6

Tabel 31: In- en uitschrijvingen volgens geslacht

Bij jongens noteren we iets meer veranderingen in hun schoolloopbaan dan bij meisjes. Jongens schrijven zich ook iets vaker uit zonder zich opnieuw in te schrijven.

Geboortejaar

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen weer volgens het geboortejaar van de leerling.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
1999 of later	890	98,6	10	1,1	0	0	3	0,3
1998	52 283	97,6	1 112	2,1	32	0,1	152	0,3
1997	65 635	96	2 471	3,6	62	0,1	168	0,2
1996	65 228	94,2	3 713	5,4	93	0,1	203	0,3
1995	65 094	94	3 644	5,3	209	0,3	266	0,4
1994	64 324	92,7	4 461	6,4	251	0,4	339	0,5
1993	66 862	94	2 662	3,7	195	0,3	1 398	2
Totaal	380 316	94,7	18 073	4,5	842	0,2	2 529	0,6

Tabel 32: In- en uitschrijvingen volgens geboortejaar

Hoe jonger de leerling hoe standvastiger de schoolloopbaan. Veranderingen van school of studierichting waarbij een leerling zich onmiddellijk opnieuw inschrijft, ziet men vaker bij leerlingen tussen 14 en 16 jaar. Een mogelijke verklaring daarvoor is dat dit momenten zijn waarop een studiekeuze moet worden gemaakt. Hierbij merken we op dat een deel van de leerlingen van het geboortejaar 1993 18 jaar werd in de loop van het schooljaar 2010-2011 en dus niet langer leerplichtig is. Dit werd ook besproken in Tabel 29: Leerlingen die in de maand van uitschrijving meerderjarig zijn of worden volgens de maand van uitschrijving.

Verstedelijkingsgraad van de woonplaats

Uit de onderstaande tabel kan men onder andere afleiden of leerlingen die een bepaalde periode niet ingeschreven zijn in een school vaker in een verstedelijkt gebied wonen.⁶⁵

	Verstedelijkingsgraad ⁶⁵	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
VL. G.	grootsteden	38 080	92,9	2 340	5,7	100	0,2	476	1,2
	regionale centrum-steden	46 307	94,2	2 431	4,9	130	0,3	314	0,6
	kleine steden	77 124	94,4	3 914	4,8	198	0,2	441	0,5
	stedelijke rand	51 169	95,4	2 157	4	84	0,2	235	0,4
	overgangsgebied	91 097	95,3	3 895	4,1	179	0,2	448	0,5
	platteland	62 578	95,6	2 523	3,9	99	0,2	252	0,4
B.H.G.		8 022	91,4	561	6,4	39	0,4	158	1,8
Andere		5 939	92,7	252	3,9	13	0,2	205	3,2
Totaal		380 316	94,7	18 073	4,5	842	0,2	2 529	0,6

Tabel 33: In- en uitschrijvingen volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats

⁶⁵ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat er een samenhang bestaat tussen de standvastigheid van de schoolloopbaan en de woonplaats van de leerling. Leerlingen uit de grootsteden Antwerpen en Gent en leerlingen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben meer schoolwisselingen dan gemiddeld en eindigen hun schoolloopbaan vaker met een uitschrijving. De grootste groep leerlingen die zich na een uitschrijving niet meer inschrijft behoort tot de categorie 'andere', m.a.w. de leerlingen die in het buitenland of het Franstalige landsgedeelte wonen. Een mogelijke verklaring daarvoor is dat deze leerlingen overgestapt zijn naar een school buiten het Vlaams Gewest.

Provincie van de woonplaats

We bekijken of er verschillen zijn in de standvastigheid van de schoolloopbaan naar gelang van de provincie van de woonplaats van de leerling.

Provincie	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
Antwerpen	104 891	94,8	4 792	4,3	205	0,2	726	0,7
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	8 022	91,4	561	6,4	39	0,4	158	1,8
Limburg	49 967	94,8	2 326	4,4	140	0,3	267	0,5
Oost-Vlaanderen	85 059	94,5	4 233	4,7	191	0,2	559	0,6
Vlaams-Brabant	56 857	95,2	2 468	4,1	103	0,2	272	0,5
West-Vlaanderen	69 581	94,6	3 441	4,7	151	0,2	342	0,5
Andere	5 939	92,7	252	3,9	13	0,2	205	3,2
Totaal	380 316	94,7	18 073	4,5	842	0,2	2 529	0,6

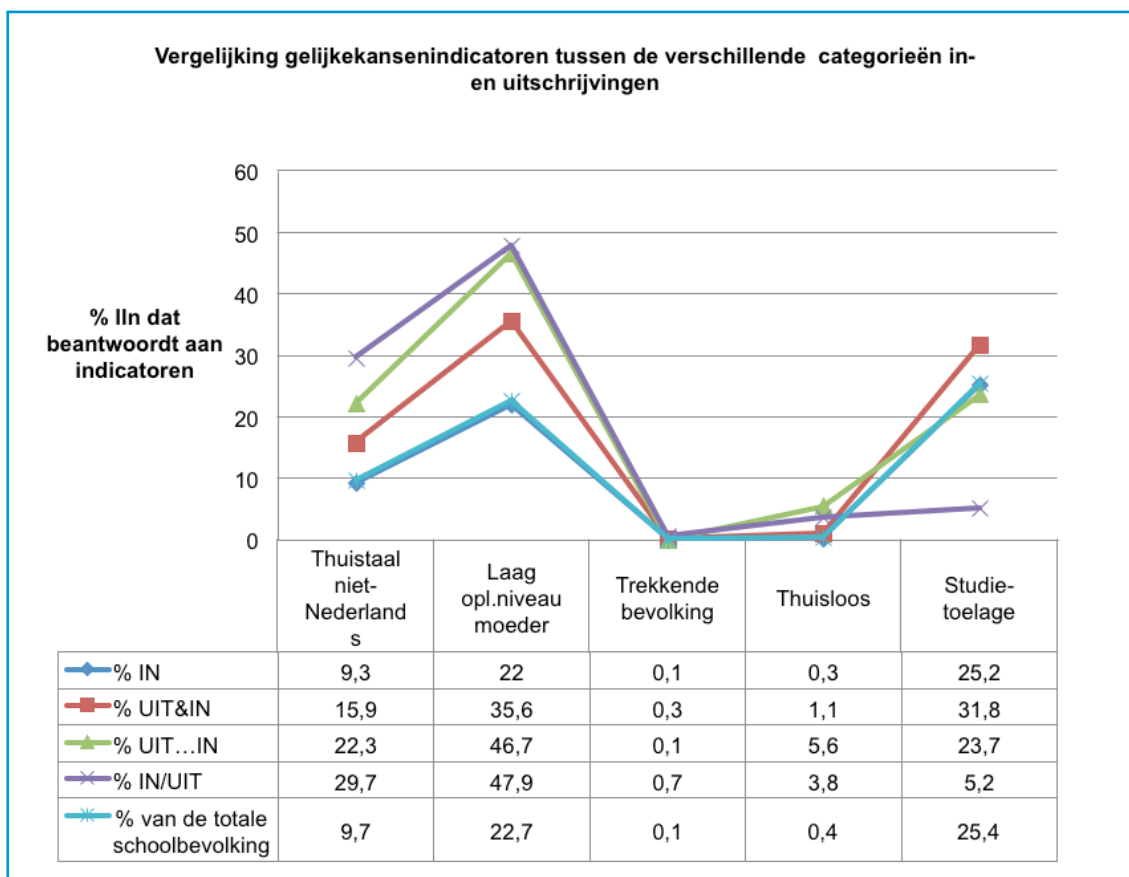
Tabel 34: In- en uitschrijving volgens provincie van de woonplaats

Net als bij de laattijdige inschrijvingen, zien we dat er tussen de Vlaamse provincies weinig verschil is. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ligt het percentage in de categorie 'IN' lager dan gemiddeld, in de drie andere categorieën is het percentage hoger dan gemiddeld. Vooral het percentage in de categorie IN/UIT is opmerkelijk hoog. Het is natuurlijk mogelijk dat er meer leerlingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest overgestapt zijn naar een school van de Franse Gemeenschap.

Indicatoren kansarmoede

In onderstaande tabel is weergegeven hoeveel procent van de leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs scoort op één of meerdere kansarmoede-indicatoren. Meer uitleg over deze indicatoren vindt u op pagina 32.

Figuur 8: Vergelijking gelijkekansenindicatoren tussen de verschillende categorieën in- en uitschrijvingen.

Leerlingen met een onstabiele schoolloopbaan scoren hoog op de kansarmoede-indicatoren. Terwijl 9,7% van de leerlingen geen Nederlands spreekt in het gezin is dat percentage voor leerlingen die zich niet opnieuw inschrijven na een uitschrijving gelijk aan bijna 30%. Ongeveer de helft van de leerlingen die een periode van absoluut schoolverzuim laat optekenen, heeft een laaggeschoolde moeder. Ook de percentages die aantikken op 'trekkende bevolking' en 'thuisloos' liggen opmerkelijk hoger bij leerlingen die geen standvastige schoolloopbaan hebben.

Die cijfers liggen in de lijn van de cijfers die we de vorige jaren terugvonden.

Schoolloopbaan van leerlingen die in- en uitschrijven per categorie

Hoofdstructuur⁶⁶

In de onderstaande tabel bekijken we hoe de verschillende hoofdstructuren - voltijds, deeltijds en buitengewoon onderwijs - zich tot elkaar verhouden op het vlak van in- en uitschrijvingen van leerlingen.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
Voltijds gewoon onderwijs	363 284	95,1	16 327	4,3	657	0,2	1 760	0,5
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	3 330	68	883	18	107	2,2	576	11,8
Buitengewoon onderwijs	13 702	92,4	863	5,8	78	0,5	193	1,3
Totaal	380 316	94,7	18 073	4,5	842	0,2	2 529	0,6

Tabel 35: In- en uitschrijvingen volgens hoofdstructuur

⁶⁶ Zie glossarium.

De cijfers voor het deeltijds beroepssecundair onderwijs zijn zeer verschillend van de cijfers in het voltijds en buitengewoon onderwijs. Maar 68% van de leerlingen schrijft zich na een eerste inschrijving niet meer uit. Er is een heel hoog percentage leerlingen in de categorie UIT&IN. Van de 883 leerlingen in deze groep, waren er 632 (of 71,6%) die niet van school veranderden, maar alleen van administratieve groep. Dit is niet abnormaal, aangezien in het DBSO ook opleidingen in de loop van het schooljaar beëindigd kunnen worden. Interessant om op te merken, is dat 457 van de 576 leerlingen (of 79,3%) in de categorie IN/UIT meerderjarig waren bij het uitschrijven.

A- of B-stroom (eerste graad)

Hoe de in- en uitschrijvingen zich in de eerste graad verhouden vindt u terug in de onderstaande tabel.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
A-stroom	111 543	96,7	3 588	3,1	52	0	132	0,1
B-stroom	19 068	93,8	1 101	5,4	48	0,2	104	0,5
Totaal	130 611	96,3	4 689	3,5	100	0,1	236	0,2

Tabel 36: In- en uitschrijvingen volgens A- of B-stroom

Veranderingen van school- of studierichting komen vaker voor in de B-stroom dan in de A-stroom, maar we merken op dat absoluut schoolverzuim in de eerste graad niet zo frequent voorkomt. Ook het percentage uitschrijvingen waar geen inschrijving op volgt, is beperkt in de eerste graad.

Onderwijsvorm

De cijfers per onderwijsvorm in het voltijds gewoon secundair onderwijs zien er als volgt uit:

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
Eerste graad	130 611	96,3	4 689	3,5	100	0,1	236	0,2
ASO	107 464	96	4 280	3,8	58	0,1	132	0,1
BSO	45 236	92,5	2 866	5,9	271	0,6	552	1,1
TSO	71 470	95	3 432	4,6	94	0,1	202	0,3
KSO	4 841	93,7	282	5,5	11	0,2	32	0,6
Modulair	655	66,6	320	32,5	3	0,3	6	0,6
Onthaalklas	3 007	75,4	458	11,5	120	3	403	10,1
Niet gekend	0	0	0	0	0	0	197	100
Totaal	363 284	95,1	16 327	4,3	657	0,2	1 760	0,5

Tabel 37: In- en uitschrijvingen volgens onderwijsvorm

Wat de onderwijsvormen betreft, zien we dezelfde trend als bij de laattijdige inschrijvingen en problematische afwezigheden, namelijk meer absoluut schoolverzuim in het BSO dan in het ASO, KSO en TSO.

Ook uit deze cijfers blijkt dat de schoolloopbaan van de leerlingen uit de onthaalklas de minst standvastige is. Een tiende van de leerlingen uit de onthaalklas schrijft zich in de loop van het schooljaar uit zonder zich opnieuw in te schrijven in het Vlaamse onderwijs. Een terugkeer naar het land van herkomst behoort hier tot de mogelijke verklaringen. Er zijn bij de onthaalleerlingen ook vaker uit- en inschrijvingen, al dan niet met een periode van absoluut schoolverzuim.

In het modulair onderwijs valt het hoge percentage leerlingen op in de categorie UIT&IN. Dat zijn voornamelijk leerlingen die van studierichting veranderen, wat eigen is aan dit type onderwijs.

Studiegebied (tweede en derde graad)

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen door per studiegebied.

Studiegebied	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
Algemeen secundair onderwijs	105 094	96,1	4 083	3,7	57	0,1	130	0,1
Auto	1 569	92,5	100	5,9	6	0,4	22	1,3
Ballet	53	94,6	3	5,4	0	0	0	0
Beeldende kunsten	3 714	93,3	233	5,9	6	0,2	26	0,7
Bouw	3 525	93	227	6	16	0,4	24	0,6
Chemie	3 549	94,8	175	4,7	8	0,2	13	0,3
Decoratieve technieken	1 082	89,9	96	8	8	0,7	18	1,5
Fotografie	204	92,7	13	5,9	2	0,9	1	0,5
Grafische communicatie en media	1 373	94,5	67	4,6	4	0,3	9	0,6
Handel	23 801	93,7	1 360	5,4	69	0,3	173	0,7
Hout	6 131	93	402	6,1	13	0,2	44	0,7
Juwelen	66	90,4	7	9,6	0	0	0	0
Koeling en warmte	612	89,7	63	9,2	5	0,7	2	0,3
Land- en tuinbouw	4 374	94,6	225	4,9	9	0,2	17	0,4
Lichaamsverzorging	5 890	92,8	338	5,3	50	0,8	71	1,1
Maritieme opleidingen	195	95,6	7	3,4	1	0,5	1	0,5
Mechanica-elektriciteit	22 031	93,4	1 398	5,9	65	0,3	102	0,4
Mode	1 401	93,2	81	5,4	4	0,3	17	1,1
Optiek	9	100	0	0	0	0	0	0
Orthopedische technieken	14	87,5	1	6,3	1	6,3	0	0
Personenzorg	31 050	94,8	1 456	4,4	71	0,2	169	0,5
Podiumkunsten	1 074	95	46	4,1	5	0,4	6	0,5
Sport	6 660	93,4	438	6,1	9	0,1	21	0,3
Tandtechnieken	14	87,5	2	12,5	0	0	0	0
Textiel	41	97,6	0	0	0	0	1	2,4
Toerisme	1 591	92,6	105	6,1	7	0,4	16	0,9
Voeding	4 546	93,5	254	5,2	21	0,4	41	0,8
Totaal	229 663	94,8	11 180	4,6	437	0,2	924	0,4

Tabel 38: In- en uitschrijvingen volgens studiegebied

Uitschrijvingen zonder dat er een inschrijving op volgt, zien we vaker in de studiegebieden Auto, Decoratieve technieken, Lichaamsverzorging, Mode en Textiel, al merken we op dat het hier niet altijd over grote absolute aantallen gaat.

Problematische afwezigheden

In deze tabel bekijken we of de leerlingen met de minst standvastige schoolloopbaan ook vaker door scholen als problematisch afwezig gemeld werden in het schooljaar 2009-2010. In de tweede tabel bekijken we het verband tussen meldingen van problematische afwezigheid en de standvastigheid van de schoolloopbaan binnen het schooljaar.

	IN 2010-2011	%	UIT&IN 2010-2011	%	UIT...IN 2010-2011	%	IN/UIT 2010-2011	%
Problematisch afwezig 2009-2010	2 133	67,9	573	18,2	86	2,7	348	11,1
Niet problematisch afwezig 2009-2010	378 183	94,9	17 500	4,4	756	0,2	2 181	0,5
Totaal	380 316	94,7	18 073	4,5	842	0,2	2 529	0,6

Tabel 39: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar

Er lijkt net zoals in de vorige jaren⁶⁷ een grote samenhang te zijn tussen de in- en uitschrijvingen van leerlingen en hun problematische afwezigheid in het schooljaar daarvoor. Meer dan 30% van de leerlingen die in 2009-2010 ten minste 30 halve dagen B-codes⁶⁸ verzameld hebben, heeft in 2010-2011 ten minste één wijziging van school of administratieve groep, terwijl dat voor de totale schoolbevolking maar iets meer dan 5% is. Opmerkelijk is ook het hoge percentage in de categorie IN/UIT. Net als de vorige jaren, is dat iets meer dan 11% bij de leerlingen die het voorgaande schooljaar gemeld werden als problematisch afwezig.

	IN 2010-2011	%	UIT&IN 2010-2011	%	UIT...IN 2010-2011	%	IN/UIT 2010-2011	%
Problematisch afwezig 2010-2011	3 802	64,8	1 300	22,2	126	2,1	635	10,8
Niet problematisch afwezig 2010-2011	376 514	95,1	16 773	4,2	716	0,2	1 894	0,5
Totaal	380 316	94,7	18 073	4,5	842	0,2	2 529	0,6

Tabel 40: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het lopende schooljaar

Ook als we kijken naar de meldingen problematische afwezigheid van het lopende schooljaar, zien we duidelijk een samenhang met een onstandvastige loopbaan. Van de leerlingen die minstens 30 halve dagen problematisch afwezig waren tijdens het schooljaar 2010-2011, veranderde er slechts 64,8% nooit van school of van studierichting tijdens het schooljaar.

Schoolse vertraging

Of er misschien een samenhang is tussen standvastigheid in een schoolloopbaan en schoolse vertraging⁶⁹ kunnen we afleiden uit de onderstaande tabel.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
3 jaar of meer vertraging	857	75,8	169	14,9	14	1,2	91	8
2 jaar vertraging	10 364	86,4	1 314	11	93	0,8	220	1,8
1 jaar vertraging	70 604	92,1	5 347	7	236	0,3	484	0,6
Geen vertraging	273 454	96,8	8 628	3,1	188	0,1	351	0,1
1 jaar of meer voor	4 343	97,7	91	2	3	0,1	8	0,2
Totaal	359 622	95,4	15 549	4,1	534	0,1	1 154	0,3

Tabel 41: De schoolse vertraging van leerlingen die in- en uitschrijven (alleen het voltijds gewoon niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen)

Het is inderdaad zo dat leerlingen die in de voorbije jaren al schoolse vertraging hebben opgelopen, ook in de loop van het schooljaar meer wijzigen van school of administratieve groep. Hoe meer schoolse vertraging, hoe lager het percentage is in de categorie IN en hoe hoger in de andere categorieën.

Uit de cijfers is ook af te leiden dat 795 van de 1.154 leerlingen die zich niet meer inschrijven na een laatste uitschrijving minimum 1 jaar schoolse vertraging hebben. Dat is 68,9%, terwijl het percentage leerlingen met schoolse vertraging in de categorie IN maar 22,8% bedraagt.

67 Ministerie van Onderwijs en Vorming (2010). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2008-2009*, Brussel: auteur en Ministerie van Onderwijs en Vorming (2010). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

68 Zie glossarium.

69 Zie glossarium.

Tijdigheid van de inschrijving

In onderstaande tabel bekijken we de relatie tussen de tijdigheid of laattijdigheid van de inschrijving ten opzichte van de verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
Laattijdig	2 985	74,2	411	10,2	181	4,5	446	11,1
Tijdig	377 331	94,9	17 662	4,4	661	0,2	2 083	0,5
Totaal	380 316	94,7	18 073	4,5	842	0,2	2 529	0,6

Tabel 42: Relatie tussen tijdigheid/laattijdigheid van de inschrijving en het verloop van het schooljaar

Meer dan een kwart van de leerlingen dat zich laattijdig inschrijft vertoont een instabiel verloop van het schooljaar, tegenover 5% van de leerlingen dat zich tijdig inschrijft.

4. Besluit

De overgrote meerderheid van de leerplichtige leerlingen heeft een standvastige schoolloopbaan. Van de leerlingen die zich in de loop van het schooljaar 2010-2011 inschreven in een school voor secundair onderwijs, was 99% al ingeschreven op de derde schooldag. Ook zien we dat 94,7% van deze leerlingen zich na de eerste inschrijving niet meer uitschreef.

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) probeert er via zijn interne procedure toe bij te dragen dat leerplichtige leerlingen zo weinig mogelijk schoolverzuim optekenen. Voor de opvolging van de in- en uitschrijvingen is het agentschap natuurlijk afhankelijk van de gegevens die de scholen doorsturen. Een degelijke opvolging en aansporing van de schoolsecretariaten is hier dus noodzakelijk. Leerlingen die nergens ingeschreven zijn, krijgen een brief toegestuurd om hen te wijzen op de leerplicht. Nu de schooltoelage teruggevorderd kan worden na 15 dagen zonder inschrijving, is er een bijkomende stimulans voor de ouders en leerlingen om zich zo snel mogelijk opnieuw in te schrijven.

Als we de groep laattijdige inschrijvers bekijken, moeten we eerst opmerken dat een behoorlijk deel daarvan instroomt uit het buitenland is. Meer dan een derde van de laattijdige inschrijvingen vindt immers plaats in de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers. Daarenboven zien we dat zelfs als we de leerlingen die zich voor het eerst inschrijven in deze OKAN-klassen buiten beschouwing laten, het percentage laattijdige inschrijvers het laagste is bij de Belgen.

Verder zien we dat laattijdige inschrijvingen vaker voorkomen bij jongens, bij 16- en 17-jarigen en bij leerlingen die wonen in Brussel, Antwerpen of Gent. Opvallend is dat bijna de helft van deze leerlingen een moeder heeft met een laag opleidingsniveau, terwijl gemiddeld nog geen kwart van de leerlingen uit het Vlaamse onderwijs aantikt op deze kansarmoede-indicator. Ook op de indicator 'thuis taal niet-Nederlands' tikken de laattijdige inschrijvers procentueel drie keer meer aan dan het gemiddelde. Er is ook een samenhang met de schoolloopbaan. Zo stellen we vast dat er in het deeltijds beroepssecundair onderwijs 11% laattijdige inschrijvingen zijn. Binnen het voltijds gewoon onderwijs wordt er vaker laattijdig ingeschreven in het BSO dan in het ASO, TSO of KSO. Ook merken we een sterk verhoogd percentage laattijdige inschrijvingen bij leerlingen die tijdens het schooljaar daarvoor problematisch afwezig waren en bij leerlingen die enkele jaren schoolse vertraging hebben. Daarenboven constateren we dat dezelfde bevindingen jaar na jaar weerspiegeld worden in onze cijfers.

We hebben ook een opdeling gemaakt van de leerlingen volgens hun in- en uitschrijvingen. De meeste leerlingen schrijven zich eenmaal in en veranderen dan niet meer van school of van studierichting. Iets meer dan 5% van de leerlingen doet dat wel. Bij de meerderheid volgt er onmiddellijk een inschrijving op de uitschrijving. Er zijn echter ook leerlingen bij wie een nieuwe inschrijving op zich laat wachten, of bij wie er geen nieuwe inschrijving volgt.

Bij die laatste groepen is er misschien absoluut schoolverzuim. Dat is echter niet noodzakelijk zo. Bijna de helft van de leerlingen die zich na de kerstvakantie uitschrijft is niet meer leerplichtig omdat men meerderjarig geworden is. We zien ook procentueel meer uitschrijvingen zonder inschrijving bij niet-Belgen. Dat kan erop wijzen dat een deel van deze leerlingen teruggekeerd is naar het land van herkomst.

Het profiel van een leerling zonder standvastige schoolloopbaan komt overeen met dat van een leerling die zich laattijdig inschrijft. Weer zien we dat uitschrijvingen tijdens het schooljaar vaker voorkomen bij jongens, bij 17-jarigen en bij leerlingen uit Brussel, Antwerpen en Gent. Ook is er een hoger percentage uitschrijvingen bij leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs, bij leerlingen met schoolse vertraging en bij leerlingen die het jaar daarvoor problematische afwezig waren. Ten slotte merken we op dat maar 74,2% van de leerlingen dat zich laattijdig inschrijft zich voor het einde van het schooljaar nooit meer uitschrijft, terwijl dat bij leerlingen die zich tijdig inschrijven bijna 95% is.

Hoofdstuk 3: Opvolging van problematische afwezigheden

3.A. PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEDEN IN HET BASISONDERWIJS

1. Reglementair kader

De regelgeving over afwezigheden in het basisonderwijs is terug te vinden in het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997 en in de omzendbrief afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs van 16 augustus 2002.

Het uitgangspunt van deze regelgeving is dat het vooral de scholen zijn die lokaal problematische afwezigheden opvolgen, in nauwe samenwerking met het CLB en andere lokale partners. Het is zeer belangrijk dat scholen bewust omgaan met deze afwezigheidsproblematiek en dat zij aandacht hebben voor achterliggende redenen en oorzaken van problematische afwezigheden. Alleen zo kan een school problematische afwezigheden detecteren die misschien op het eerste gezicht aanvaardbaar lijken.

Problematische afwezigheden kunnen onder bepaalde voorwaarden beschouwd worden als gewettigde afwezigheden, zodat de leerling zijn statuut van regelmatige leerling niet verliest. Voor problematische afwezigheden tot en met 10 halve dagen zijn er geen specifieke voorwaarden, wat echter niet betekent dat de school geen begeleidingsinspanningen moet leveren. Afspraken rond afwezigheden moeten worden opgenomen in het schoolreglement en als er problematische afwezigheden zijn, moet er contact opgenomen worden met de ouders. Er hoeft echter nog geen schriftelijk dossier opgemaakt te worden.

Na 10 halve dagen problematische afwezigheid moet aan volgende voorwaarden voldaan zijn, om die te kunnen omzetten in gewettigde afwezigheden:

- De school heeft de problematische afwezigheid gemeld aan het CLB;
- De school werkt samen met het CLB aan de begeleiding van de leerling. Er moet een schriftelijk begeleidingsdossier opgemaakt zijn.

Het begeleidingsdossier moet op school ter inzage zijn voor de verificateur. Die gaat na of de school voldoende begeleidingsinspanningen heeft geleverd en de problematische afwezigheden bijgevolg als gewettigd kunnen worden beschouwd.

Los van deze administratieve richtlijnen blijft het echter zeer belangrijk dat scholen een degelijk beleid voeren in verband met (problematische) afwezigheden van hun leerlingen en dat zij het gesprek aangaan met de betrokken ouders. Zo is het uiteraard ook mogelijk dat scholen al vroeger een beroep kunnen doen op het CLB als dat nodig blijkt.

Bij een schoolverandering in de loop van een schooljaar, moet de uitschrijvende school binnen een week de gegevens over problematische afwezigheden bezorgen aan de nieuwe school. Zo is er een betere continuïteit in de opvolging van de problematische afwezigheden bij schoolverandering.

De problematische afwezigheid van een leerling heeft ook invloed op de schooltoelage. Als een leerling twee schooljaren op rij 30 of meer halve schooldagen problematisch afwezig is geweest, verliest hij zijn schooltoelage.

Om deze koppeling mogelijk te maken moeten de scholen een elektronische melding doen bij het Agentschap voor Onderwijsdiensten zodra een leerling 30 halve dagen problematische afwezigheid heeft verzameld. Deze gegevens zijn ook een belangrijke bron voor beleidsinformatie over de problematische afwezigheden in het basisonderwijs. Aan de hand van deze gegevens kan worden onderzocht of er eventueel aanvullende beleidsmaatregelen nodig zijn.

2. Procedure voor opvolging

Bij problematische afwezigheden probeert de school op verschillende manieren contact te leggen met de ouders om een zicht te krijgen op de reden van de afwezigheden en moedigt zij de ouders aan om hun kind weer regelmatig naar school te brengen. De school wordt daarbij ondersteund door het CLB, dat naast preventie en remediëring ook een belangrijke rol heeft als brug naar andere hulpverleningsinstanties, het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg...

Als de situatie na inspanningen van de school en het CLB niet verbetert, kan de school of het CLB dat aan AgODi doorgeven als zorgwekkend dossier. In overleg met de school en het CLB schrijven we de ouders aan. In de brief wordt ook vermeld dat het dossier kan worden doorgestuurd naar de procureur voor een strafrechtelijke vervolging wat enige druk op de ouders zet. De school en het CLB krijgen een kopie van de brief.

Tussen het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en AgODi is er in 2009-2010 een vertrouwelijkheidscontract afgesloten. Vanaf het schooljaar 2010-2011 worden zorgwekkende dossiers PA van leerlingen die in Nederland wonen en in België naar school gaan, doorgegeven aan de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Deze dienst geeft de dossiers dan door aan de bevoegde leerplichtambtenaar. Op zijn beurt geeft DUO spijbeldossiers door aan AgODi van leerlingen die in België wonen en in Nederland naar school gaan. In het schooljaar 2010-2011 waren er geen zorgwekkende dossiers PA van leerlingen die in Nederland wonen en in België naar school gaan. Er werden ook geen dossiers ontvangen van DUO.

3. Resultaten

3.1. Problematische afwezigheden

Algemeen

Er moet worden opgemerkt dat de cijfers weergegeven in dit rapport een momentopname zijn. Het kan dus zijn dat deze aantallen daarna nog gewijzigd zijn als gevolg van verdere kwaliteitscontroles door AgODi op de meldingen van de scholen.

In 2010-2011 is er voor 1.373 leerlingen in het basisonderwijs een melding problematische afwezigheid gebeurd. In verhouding tot de totale schoolbevolking⁷⁰ gaat het hier om 0,33% van de leerlingen. Dit percentage ligt hoger dan in 2009-2010, waar het 0,25% was. Het schooljaar 2010-2011 was - echter pas het derde schooljaar- waarin de scholen een melding problematische afwezigheden moesten doen aan AgODi. Een zekere foutenmarge is dus niet uit te sluiten. Bij iedere zending ondergaan scholen immers een leerproces, waarbij de kwaliteit van de zendingen schooljaar na schooljaar verbetert.

	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Aantal meldingen	797	1 013	1 373
% t.o.v. schoolbevolking	0,19	0,25	0,33

Tabel 43: Aantal en percentage meldingen problematische afwezigheden

Als we dit opdelen naar lager- en kleuteronderwijs, krijgen we volgende aantallen:

	Aantal meldingen	% t.o.v. de schoolbevolking
2009-2010		
Lager onderwijs	904	0,22
Kleuteronderwijs	109	2,63
Totaal	1 013	0,25
2010-2011		
Lager onderwijs	1 190	0,29
Kleuteronderwijs	183	4,17
Totaal	1 373	0,33

Tabel 44: Aantal en percentage meldingen problematische afwezigheden in kleuter- en lager onderwijs

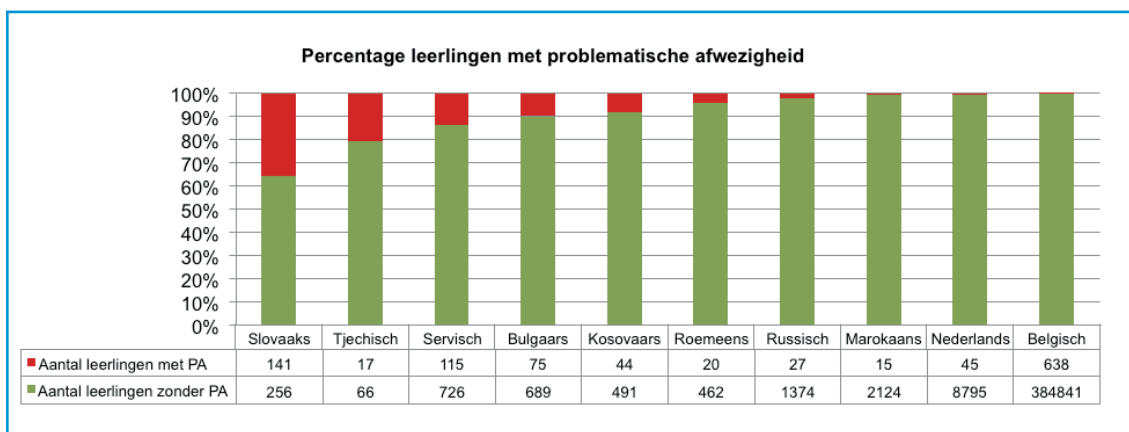
Voor het kleuteronderwijs is het belangrijk om op te merken dat er alleen maar een melding problematische afwezigheid moet gebeuren voor leerplichtige kleuters. Het aantal meldingen ligt daar procentueel gezien hoog. We zien ook een stijging ten opzichte van 2009-2010. De verklaring voor het hoge percentage kan waarschijnlijk gezocht worden in het feit dat ouders zich er meestal niet van bewust zijn dat hun kinderen vanaf een bepaalde leeftijd leerplichtig zijn, ook al zitten ze nog in het kleuteronderwijs.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die scholen als problematisch afwezig melden

Nationaliteit

In onderstaande grafiek zien we een vergelijking van het aantal kinderen met problematische afwezigheden (PA) en deze zonder problematische afwezigheden, volgens nationaliteit. De Belgen omvatten zowel de autochtone als de nieuwe Belgen. In de grafiek is de top 10 van meest voorkomende nationaliteiten in de zending PA weergegeven.

⁷⁰ De leerlingen vanaf geboortjaar 2004, ingeschreven in het basisonderwijs, op telmoment 01/02/2011.

Figuur 9: Aantal en percentage problematische afwezigheden volgens nationaliteit

Uit de bovenstaande grafiek kan men afleiden dat het percentage meldingen problematische afwezigheid hoger ligt bij kinderen met een Oost-Europese nationaliteit. Dat was ook het geval in 2009-2010.⁷¹

Geslacht

In de onderstaande tabel zien we de meldingen problematische afwezigheid opgedeeld volgens het geslacht van de leerling.

Geslacht	Aantal meldingen	% t.o.v. de schoolbevolking
M	720	0,34
V	653	0,32
Totaal	1 373	0,33

Tabel 45: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld naar geslacht

We zien hier dat het percentage jongens dat gemeld wordt iets groter is dan het percentage meisjes.

Geboortejaar

In de onderstaande tabel zien we de meldingen problematische afwezigheid volgens geboortejaar.

Geboortejaar	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
2004	331	0,49
2003	203	0,31
2002	191	0,29
2001	168	0,26
2000	191	0,28
1999	169	0,26
1998	104	0,73
1997	15	1,27
1996	1	0,96
Totaal	1 373	0,33

Tabel 46: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld naar geboortejaar

Het hoogste percentage meldingen vinden we terug bij de oudere leerlingen, met geboortejaar 1996, 1997 en 1998. Opvallend is het relatief hoge aantal meldingen bij de kinderen geboren in 2004. Een deel van die 6-jarigen zit nog in het kleuteronderwijs, ouders zijn er zich dan waarschijnlijk niet altijd van bewust dat hun kinderen wel degelijk leerplichtig zijn en regelmatig naar school moeten gaan.

⁷¹ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

Woonplaats

Wanneer we het aantal meldingen problematische afwezigheid bekijken opgedeeld naar provincie, dan krijgen we het volgende beeld. Voor de volledigheid zijn ook de cijfers van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest weergegeven, ook al is dat in feite geen provincie. Daarnaast zijn er nog een aantal leerlingen die niet woonachtig zijn in Vlaanderen of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zij vormen de categorie 'andere':

Provincie	Aantal meldingen	% t.o.v. school-bevolking
Antwerpen	454	0,39
Oost-Vlaanderen	413	0,44
West-Vlaanderen	156	0,22
Limburg	133	0,25
Vlaams-Brabant	145	0,22
B.H.G.	57	0,37
Andere	15	0,27
Totaal	1 373	0,33

Tabel 47: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld naar provincie

Het hoogste percentage meldingen vinden we terug in de provincie Oost-Vlaanderen, gevolgd door Antwerpen. Ook het Brussels Hoofdstedelijk Gewest scoort relatief hoog.

Hieronder ziet u de opdeling van de meldingen problematische afwezigheid naar verstedelijkingsgraad van de woonplaats van de leerling.

Gewest	Verstedelijkingsgraad ⁷²	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
VL. G.	grootsteden	536	1,09
	regionale centrumsteden	201	0,40
	kleine steden	216	0,26
	stedelijke rand	100	0,19
	overgangsgebied	169	0,18
	platteland	79	0,12
B.H.G.		57	0,37
Andere		15	0,27
Totaal		1 373	0,33

Tabel 48: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, naar verstedelijkingsgraad van de woonplaats

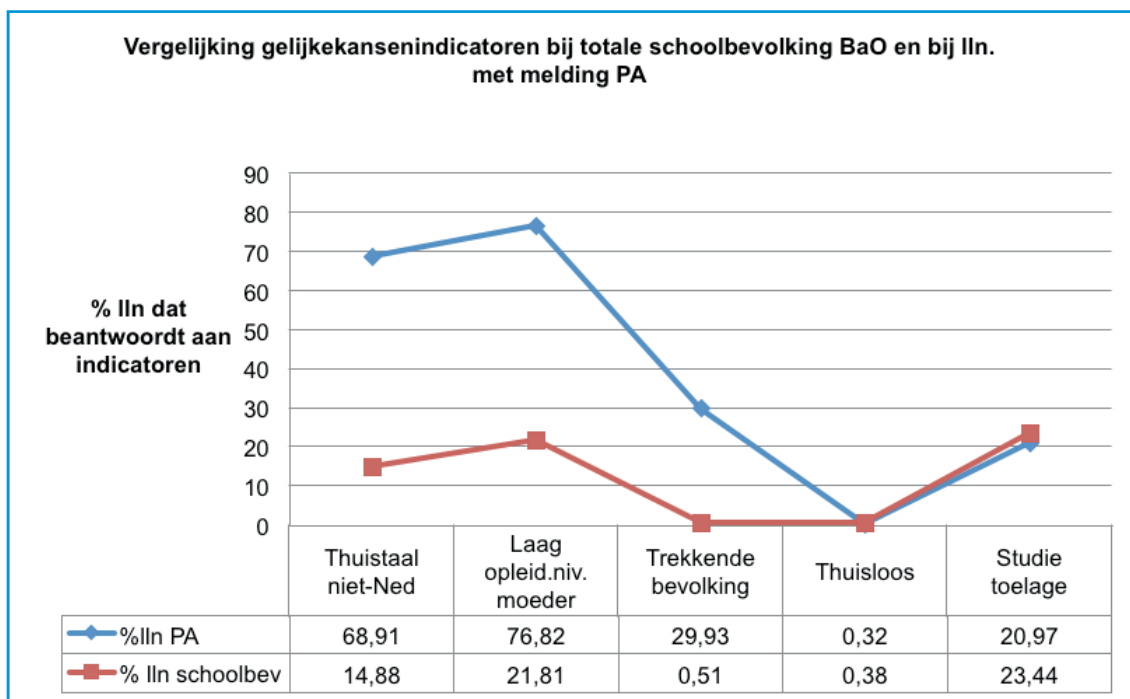
Uit de tabel kunnen we afleiden dat de meeste leerlingen met een melding problematische afwezigheid in de verstedelijkte gebieden wonen. Vooral de grootsteden Antwerpen en Gent zijn goed vertegenwoordigd. Vorig schooljaar konden we dezelfde conclusies trekken⁷³.

Indicatoren kansarmoede

In de onderstaande tabel geven we weer hoeveel procent van de leerlingen uit het gewoon basis-onderwijs die scholen melden als problematisch afwezig, beantwoorden aan de kansarmoede-indicatoren. Meer informatie over deze indicatoren vindt u op pagina 32.

⁷² Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

⁷³ Ministerie van Onderwijs en Vorming, *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

Figuur 10: Percentage leerlingen met problematische afwezigheden BaO die beantwoordt aan een of meer van de 5 indicatoren voor kansarmoede

We zien in bovenstaande tabel dat de leerlingen die worden doorgegeven als problematisch afwezig, hoog scoren op de indicatoren kansarmoede.

Voor de trekken de bevolking is het percentage beduidend hoger dan het percentage van de totale schoolbevolking. Dat was ook vorig schooljaar het geval.

Net zoals vorig schooljaar scoren ook de indicator thuis taal niet-Nederlands en de indicator laag opleidingsniveau moeder hier hoog ten opzichte van het percentage van de totale schoolbevolking.

In vergelijking met vorig schooljaar⁷⁴ zijn de percentages voor de indicatoren 'Laag opleidingsniveau van de moeder' en 'Trekken de bevolking' trouwens ook gestegen.

De indicatoren 'Thuisloos' en 'Schooltoelage' zijn de enige indicatoren waar het percentage van leerlingen met problematische afwezigheid lager ligt dan het percentage van de totale schoolbevolking. Voor de indicator 'Schooltoelage' was dat vorig schooljaar ook al het geval.

Schoolloopbaan van leerplichtige leerlingen die scholen als problematisch afwezig melden

Als we het aantal meldingen problematische afwezigheden opdelen naar hoofdstructuur, krijgen we volgende aantallen:

Hoofdstructuur	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Gewoon kleuteronderwijs	173	4,44
Buitengewoon kleuteronderwijs	10	2,01
Gewoon lager onderwijs	835	0,22
Buitengewoon lager onderwijs	355	1,26
Totaal	1 373	0,33

Tabel 49: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld naar hoofdstructuur

74 Ministerie van Onderwijs en Vorming, *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

De stijging van de meldingen is het sterkst zichtbaar in het gewoon kleuteronderwijs ten opzichte van 2009-2010⁷⁵, waar het 2,77% was. In het lager onderwijs zijn er procentueel meer meldingen van problematische afwezigheid in het buitengewoon lager onderwijs dan in het gewoon lager onderwijs. Dat was ook het geval in 2009-2010⁷⁶.

Als we de verdeling in het gewoon lager onderwijs bekijken over de leerjaren, krijgen we volgend beeld.

Leerjaar	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
1e leerjaar	286	0,42
2e leerjaar	146	0,23
3e leerjaar	131	0,21
4e leerjaar	119	0,20
5e leerjaar	93	0,15
6e leerjaar	60	0,10
Totaal	835	0,22

Tabel 50: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden in het gewoon lager onderwijs, naar leerjaar

We zien dat het grootste aantal meldingen procentueel gezien voorkomt in het eerste leerjaar en dat dit vermindert naar gelang de leerlingen in een hoger leerjaar zitten. Dat was ook het geval in 2009-2010⁷⁷ en wijst er mogelijk op dat de oorzaak voor spijbelen in het lager onderwijs vooral gezocht moet worden bij de ouders en niet bij de kinderen. Een aantal ouders lijken niet altijd overtuigd van het regelmatig naar school gaan als de kinderen nog jong zijn. Verder en diepgaander onderzoek is echter noodzakelijk om dat al dan niet te bevestigen.

Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden

Als we bekijken in welke maand leerlingen hun 30 halve dagen B-codes verzamelen, dan krijgen we volgend beeld.

Maand	1e B-code		10e B-code		30e B-code	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
sept.	678	49,38	236	17,19	89	6,48
okt.	279	20,32	237	17,26	80	5,83
nov.	160	11,65	220	16,02	92	6,70
dec.	110	8,01	273	19,88	174	12,67
jan.	65	4,73	170	12,38	158	11,51
feb.	30	2,18	102	7,43	190	13,84
mrt.	17	1,24	51	3,71	137	9,98
apr.	16	1,17	24	1,75	92	6,70
mei	17	1,24	49	3,57	175	12,75
jun.	1	0,07	11	0,80	186	13,55
Totaal	1 373	100,00	1 373	100,00	1 373	100,00

Tabel 51: Spreiding in de tijd van de problematische afwezigheden

Het grootste gedeelte van de 1e B-codes wordt al verzameld in de maand september. Ook de 10e B-code wordt vooral verzameld in het eerste trimester van het schooljaar. Ongeveer een derde van het aantal 30e B-codes wordt eveneens in het eerste trimester verzameld, met een piek in februari. Opvallend is dat ook in mei en juni een behoorlijk aantal leerlingen het aantal van 30 halve dagen B-codes nog haalt, bijna een vierde. Het aantal meldingen in april ligt lager doordat dan de paasvakantie valt.

⁷⁵ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

⁷⁶ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

⁷⁷ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

3.2. Zorgwekkende dossiers

Als de school en het CLB alle mogelijke inspanningen hebben gedaan en er geen verbetering is in het dossier, kunnen zij dit doorsturen als zorgwekkend dossier naar AgODi. Er wordt naar de ouders een waarschuwend brief gestuurd, waarin gewezen wordt op de verplichtingen inzake de leerplicht. Als het nodig is, wordt het dossier doorgestuurd naar de procureur.

In 2010-2011 bedroeg het aantal zorgwekkende dossiers 23. Dat is gelijkaardig aan 2009-2010, waar het aantal 24 bedroeg. Het aantal zorgwekkende dossiers is zeer beperkt vergeleken met het aantal meldingen problematische afwezigheden (1,68%). Toch is het hoger dan in het secundair onderwijs, waar de verhouding zorgwekkende dossiers – meldingen problematische afwezigheden 1,5% is (zie 3.2, Problematische afwezigheden secundair onderwijs- Zorgwekkende dossiers).

Opgedeeld naar hoofdstructuur geeft dat de volgende aantallen:

Hoofdstructuur	Aantal	% t.o.v. het aantal meldingen problematische afwezigheid
Gewoon onderwijs	18	1,79
Buitengewoon onderwijs	5	1,37
Totaal	23	1,68

Tabel 52: Aantal en percentage zorgwekkende dossiers, opgedeeld naar hoofdstructuur

In tegenstelling tot vorig schooljaar⁷⁸ en in tegenstelling tot de meldingen problematische afwezigheden (zie Tabel 49: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld naar hoofdstructuur) komen er procentueel meer dossiers uit het gewoon onderwijs.

In 14 dossiers stuurden we een brief naar de ouders. De school en het CLB kregen telkens een kopie van die brief.

Als het sturen van een brief niet opportuun was of als er geen vooruitgang werd geboekt, werd het dossier doorgestuurd naar de procureur. Dat gebeurde voor 1 dossier, net zoals in 2009-2010.

Als we het aantal zorgwekkende dossiers opdelen naar geboortjaar, dan krijgen we volgend beeld.

Geboortjaar	Aantal dossiers	% t.o.v. het aantal meldingen problematische afwezigheid
2004	2	0,60
2003	3	1,48
2002	4	2,09
2001	1	0,60
2000	5	2,62
1999	6	3,55
1998	2	1,92
Totaal	23	1,68

Tabel 53: Aantal en percentage zorgwekkende dossiers, opgedeeld naar geboortjaar

De zorgwekkende dossiers gaan vaker om de oudere kinderen, met het hoogste aantal – zowel in absolute aantallen als procentueel – bij de groep van kinderen geboren in 1999. Maar ook het geboortjaar 2002 scoort relatief hoog. Het gaat hier natuurlijk wel om erg kleine aantallen, dus het trekken van conclusies is moeilijk.

⁷⁸ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011), *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel: auteur.

4. Besluit

In het rapport van 2009-2010 stelden we al dat we verwachten dat de meldingen problematische afwezigheden zouden stijgen, naarmate de scholen meer vertrouwd zouden raken met deze zending. Deze stijging zet zich inderdaad ook door in het schooljaar 2010-2011 met voor 1.373 leerlingen of 0,33% van de schoolbevolking een melding problematische afwezigheid.

Procentueel gezien stellen we vast dat de meeste meldingen in het lager onderwijs doorgezonden worden vanuit het buitengewoon onderwijs.

De jongste en de oudste leerlingen, de 6- en 12-jarigen, zijn het sterkst vertegenwoordigd in de meldingen problematische afwezigheden. We zien dat het grootste aantal meldingen in het lager onderwijs voorkomt in het eerste leerjaar en procentueel afneemt naarmate de leerjaren vorderen. Dat wijst erop dat de oorzaak van spijbelen in het lager onderwijs mogelijk moet worden gezocht bij de ouders en niet bij de kinderen zelf. Bij de zorgwekkende dossiers zijn vooral de oudere leerlingen het sterkst vertegenwoordigd.

In dit rapport hebben we voor de eerste keer ook de verdeling van de meldingen over de provincies bekeken. We zien dat het hoogste percentage meldingen voorkomt in Oost-Vlaanderen, gevolgd door de provincie Antwerpen. De leerlingen met een melding PA wonen vooral in verstedelijkte gebieden en hebben in verhouding vaker een Oost-Europese nationaliteit. Jongens zijn in de meldingen iets sterker vertegenwoordigd dan meisjes.

De leerlingen die doorgestuurd worden als zijnde problematisch afwezig, scoren hoog op de indicatoren kansarmoede. Vooral het percentage trekkende bevolking is beduidend hoger dan dat van de totale schoolbevolking. Ook op de indicatoren thuistaal niet-Nederlands en laag opleidingsniveau moeder scoren ze hoog ten opzichte van het percentage van de totale schoolbevolking.

3.B. PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEDEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

1. Reglementair kader

De regelgeving over de opvolging van afwezigheden is terug te vinden in het besluit over de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs⁷⁹. In dit besluit onderscheidt men drie categorieën van afwezigheden:

- afwezigheden die van rechtswege gewettigd zijn;
- afwezigheden die gewettigd kunnen worden door de school;
- problematische afwezigheden.

In dit hoofdstuk bespreken we vooral de laatste categorie. Daarnaast besteden we aandacht aan de groep leerlingen die definitief uitgesloten wordt. Een deel van deze leerlingen stapelt afwezigheden op, al zijn deze gewettigd.

In eerste instantie is de school verantwoordelijk voor de begeleiding en opvolging van problematische afwezigheden. De samenwerking met het CLB is daarbij essentieel. Het CLB ondersteunt de school op het vlak van preventie, begeleiding en remediëring. Vanaf 10 halve dagen problematische afwezigheden moet het CLB verplicht ingeschakeld worden in de begeleiding. Als dat nodig is, kunnen scholen het CLB ook sneller inschakelen. Het CLB start een traject op met een dubbel

⁷⁹ Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 17 december 2010.

doel, het traject moet voorkomen dat de afwezigheden resulteren in een schoolse achterstand en dat de minderjarige leerling niet meer voldoet aan de reglementering inzake de leerplicht⁸⁰.

Problematische afwezigheden kunnen als gewettigd beschouwd worden als de school de nodige begeleidingsmaatregelen neemt. De verificateurs gaan na of de school de correcte code gebruikt bij een afwezigheid en bekijken of de school voldoende begeleidingsinspanningen levert. Is dat laatste het geval dan wordt de leerling, ondanks zijn problematische afwezigheden, als regelmatige leerling beschouwd. Dat betekent dat de leerling op 1 februari in aanmerking genomen wordt voor de financiering of subsidiëring en dat hij of zij recht heeft op een diploma of getuigschrift.

In het besluit over de controle op de inschrijvingen⁸¹ staat verder vermeld dat een school AgOD/ervan op de hoogte moet brengen zodra een leerling 30 halve dagen problematisch afwezig is. Die gegevens zijn de belangrijkste informatiebron voor beleidsinformatie over problematische afwezigheden voor het ministerie van Onderwijs en Vorming. Ze zijn dus belangrijk om het fenomeen 'problematisch schoolverlet' in kaart te brengen en om aanvullende beleidsmaatregelen te nemen, mocht dat nodig blijken. De cijfers in dit rapport zijn gebaseerd op deze meldingen.

Regelmatig aanwezig zijn op school is eveneens een voorwaarde om in aanmerking te komen voor een schooltoelage. Leerlingen die gedurende twee opeenvolgende schooljaren 30 of meer halve schooldagen problematisch afwezig zijn, moeten hun schooltoelage terugbetalen⁸².

Met de invoering van het stelsel van leren en werken⁸³ en het daaruit voortvloeiende voltijdse engagement⁸⁴ gelden voor de leerlingen van het deeltijds secundair onderwijs dezelfde termijnen wat betreft problematische afwezigheden als voor de leerlingen van het voltijds secundair onderwijs⁸⁵.

2. Procedure voor opvolging

Hierboven vermeldden we al dat de opvolging van afwezigheden in eerste instantie een taak is van de school. Een preventieve aanpak en snel ingrijpen zijn onlosmakelijk verbonden met een correcte registratie die up-to-date is. Van het grootste belang is dat scholen aandacht hebben voor alle afwezigheden en steeds rekening houden met de achterliggende reden van de afwezigheid. Alleen op die manier kan men ook problematische afwezigheden detecteren die misschien op het eerste gezicht gewettigd lijken. Zo moeten scholen bij de eerste registratie van een problematische afwezigheid onmiddellijk contact opnemen met de ouders en de leerling. Pas dan wordt snel duidelijk wat de reden van de afwezigheid is en kan men er de gepaste actie tegenover plaatsen.

De begeleidingsstappen moeten zo veel mogelijk vanuit de lokale context komen. Wij kunnen wel, ter ondersteuning van de begeleidingsinitiatieven van de school en het CLB, een brief richten aan de ouders van leerplichtige leerlingen die spijbelen, waarin hen op de leerplicht gewezen wordt. Als de school een zorgwekkend dossier⁸⁶ meldt aan ons, bekijken we samen met de school en het CLB of we een brief versturen. Als dat nodig is bezorgen we het dossier aan het parket.

80 Besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding.

81 Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 17 december 2010.

82 Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap, art. 16-18.

83 Decreet betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap van 10 juli 2008.

84 Zie glossarium.

85 Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 24 oktober 2008.

86 Zie glossarium.

Net zoals voor het basisonderwijs (zie pagina 52), geeft AgODi sinds het schooljaar 2010-2011 ook voor het secundair onderwijs zorgwekkende dossiers van leerlingen die wonen in Nederland en schoollopen in België door aan de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) van het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In het schooljaar 2010 – 2011 hebben scholen geen zorgwekkende dossiers gemeld van leerlingen die wonen in Nederland.

3. Resultaten

3.1. Problematische afwezigheden

Algemeen

Het moet worden opgemerkt dat de cijfers weergegeven in dit rapport een momentopname zijn. Het kan dus zijn dat deze aantallen daarna nog gewijzigd zijn als gevolg van verdere kwaliteitscontroles van AgODi op de meldingen van de scholen.

Tenzij anders aangegeven hebben de onderstaande cijfers betrekking op het aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen.

Hieronder ziet u de evolutie van problematische afwezigheden over een tijdsspanne van 5 schooljaren. Tenzij anders aangegeven gaat het alleen over leerplichtige leerlingen. We baseren ons wat de totale leerlingenpopulatie betreft op de gegevens van 1 februari.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Aantal meldingen problematische afwezigheden	4 142	4 771	5 052	5 640	5 893
% t.o.v. schoolbevolking	1,0%	1,2%	1,2%	1,4%	1,5%

Tabel 54: Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2006-2007 tot en met schooljaar 2010-2011

Bij de leerplichtige leerlingen zien we een stijging van het aantal leerlingen dat problematisch afwezig is. Ook procentueel is er sprake van een stijging ten opzichte van vorig schooljaar.

Uit onderstaande tabel blijkt dat het aantal meldingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen eveneens stijgt ten opzichte van vorig schooljaar, en dit zowel voor het absolute aantal meldingen als voor het percentage meldingen.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Aantal meldingen problematische afwezigheden	5 478	6 194	6 571	7 456	7 962
% t.o.v. schoolbevolking	1,2%	1,3%	1,4%	1,6%	1,7%

Tabel 55: Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2006-2007 tot en met het schooljaar 2010-2011

Hoewel de verschillende initiatieven om scholen aan te moedigen meer aandacht te besteden aan de registratie van problematische afwezigheden effect hebben gehad, kan een betere registratie niet langer als enige verklaring worden aangehaald voor de stijging van het aantal problematische afwezigheden in het secundair onderwijs. Het lijkt erop dat het spijbelgedrag van jongeren de laatste jaren effectief is toegenomen.

In onderstaande tabel zien we de evolutie van het aantal scholen dat problematische afwezigheden meldt.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Voltijds gewoon onderwijs	50,4	55,9	52,5	54,6	57,26
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	97,9	97,9	97,9	97,9	95,74
Buso	72,7	73,5	76,1	75,9	77,68
Totaal	54,7	59,5	56,8	58,1	60,91

Tabel 56: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2006-2007 tot en met het schooljaar 2010-2011

Nadat het percentage scholen dat problematische afwezigheden meldt in het schooljaar 2008-2009 gedaald was, is er de laatste twee schooljaren terug sprake van een lichte stijging. Deze verschuivingen situeren zich voornamelijk in het voltijds gewoon onderwijs.

In het voltijds gewoon onderwijs meldt iets minder dan zes op de tien scholen leerlingen met problematische afwezigheden. In het buitengewoon onderwijs melden meer dan drie vierde van de scholen leerlingen met problematische afwezigheden. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs melden vrijwel alle centra problematische afwezigheden aan AgODi.

Tijdens de jaarlijkse verificatiecontrole gaan de verificateurs aan de hand van de aanwezigheidsregisters na of de scholen de leerlingen met 30 halve dagen B-code ook effectief melden als problematisch afwezig. Nog altijd is regelmatig een aansporing van de verificateurs nodig om de elektronische zending te doen. Er is dus een zekere vorm van controle op het zenden van problematische afwezigheden op het moment van een verificatiebezoek. Het is evenwel mogelijk dat scholen nalaten om bepaalde leerlingen te melden. Dat gebeurt vooral bij leerlingen die na verloop van tijd uitgeschreven worden. Als de verificateur vaststelt dat scholen nalaten alle leerlingen te melden of leerlingen met problematische afwezigheden veel te laat melden, volgt er een bijkomende controle.

In het verleden was het zo dat elke elektronische melding van problematische afwezigheden automatisch beantwoord werd met een standaardbrief vanuit het ministerie. De ervaring heeft ons echter geleerd dat een gestandaardiseerde werkmethode bij deze problematiek weinig effect heeft. Het is beter om in samenspraak met de school en het CLB zo geïndividualiseerd mogelijk te werken. De achterliggende oorzaken en situaties kunnen immers sterk verschillen. Een standaardbrief speelt dan te weinig in op de situatie.

Hieronder ziet u de aantallen problematische afwezigheden per provincie (het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is apart opgenomen hoewel het in feite geen provincie is). De aantallen zijn gebaseerd op de woonplaats van de leerlingen. Daarnaast zijn de cijfers opgesplitst per hoofdstructuur (voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds secundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs).⁸⁷

Provincie	Voltijds gewoon onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Deeltijds beroepssecundair onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Buitengewoon onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Totaal	% t.o.v. schoolbevolking
Antwerpen	881	0,8	495	27,6	222	5,1	1 598	1,5
Vlaams-Brabant	427	0,7	176	40,1	64	4,4	667	1,1
Oost-Vlaanderen	840	1,0	531	38,8	290	8,4	1 661	1,9
West-Vlaanderen	392	0,6	391	36,0	122	4,0	905	1,2
Limburg	357	0,7	130	22,5	88	4,1	575	1,1
B.H.G.	255	3,2	94	49,2	54	15,1	403	4,7
Andere ⁸⁷	68	1,2	9	15,0	7	1,9	84	1,3
Totaal	3 220	0,9	1 826	33,1	847	5,6	5 893	1,5

Tabel 57: Aantal meldingen problematische afwezigheden per provincie en per hoofdstructuur

⁸⁷ Deze leerlingen zijn gedomicilieerd in het Waalse Gewest of in het buitenland.

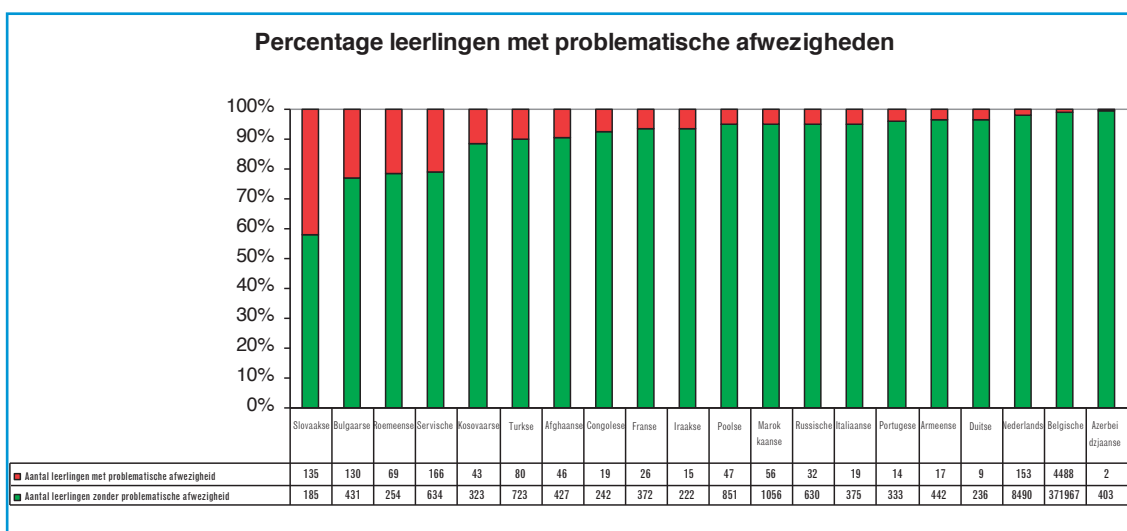
In Vlaanderen komen de meeste problematische afwezigheden voor in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Dat valt wellicht te verklaren door de aanwezigheid van grootsteden Antwerpen en Gent in deze provincies.

Het percentage problematisch afwezige leerlingen is het hoogst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zowel in het voltijds gewoon onderwijs (gewoon en buitengewoon) als in het deeltijds beroepssecundair onderwijs is het relatieve aantal meldingen problematische afwezigheden het hoogst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs is daar bijna de helft van alle leerlingen problematisch afwezig.

Verder in dit rapport (zie tabel 61) zullen we zien dat leerlingen die in deze grootsteden wonen, vaker problematisch afwezig zijn.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die scholen als problematisch afwezig melden

Nationaliteit

Figuur 11: Meldingen problematische afwezigheden volgens nationaliteit

In de bovenstaande grafiek zijn de leerlingen met problematische afwezigheden ingedeeld volgens hun nationaliteit⁸⁸. De Belgen omvatten zowel de autochtone als de nieuwe Belgen.

Uit de bovenstaande grafiek blijkt dat het percentage meldingen hoger ligt bij leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit. Net zoals vorig schooljaar stellen we vast dat een onrustwekkend hoog aantal Slovaakse, Bulgaarse, Roemeense en Servische leerlingen problematisch afwezig is. Ook onder jongeren van verschillende andere nationaliteiten, zoals onder meer de Turkse en de Afghaanse jongeren, ligt het percentage meldingen van problematische afwezigheden hoog.

Onderstaande tabel geeft weer hoeveel leerlingen met een melding problematische afwezigheid de Belgische nationaliteit hadden en hoeveel leerlingen een andere nationaliteit hadden.

Nationaliteit	Meldingen problematische afwezigheid	% t.o.v. schoolbevolking
Belgische	4 488	1,2
Niet-Belgische	1 405	6,1
Totaal	5 893	1,5

Tabel 58: Aantal meldingen problematische afwezigheden volgens nationaliteit

⁸⁸ We nemen alleen de 20 meest voorkomende nationaliteiten op in deze grafiek.

In verhouding tot de leerlingenpopulatie zijn er meer niet-Belgen met een melding problematische afwezigheid. Meer dan 6% van de leerlingen met een niet-Belgische nationaliteit had een melding problematische afwezigheid. Het is mogelijk dat een aantal onder hen al verhuisd was naar het buitenland, maar toch nog door de school werd geregistreerd als problematisch afwezig.

Geslacht

In de onderstaande tabel ziet men de meldingen ingedeeld volgens het geslacht van de leerling.

Geslacht	Voltijds		Deeltijds		Buso		Totaal	
	Meldingen PA	% t.o.v. schoolbev.	Meldingen PA	% t.o.v. schoolbev.	Meldingen PA	% t.o.v. schoolbev.	Meldingen PA	% t.o.v. schoolbev.
	M	1 730	0,9	1 168	31,6	522	5,3	3 420
V	1 490	0,8	658	36,0	325	6,1	2 473	1,3
Totaal	3 220	0,9	1 826	33,1	847	5,6	5 893	1,5

Tabel 59: Meldingen problematische afwezigheden volgens geslacht

Bij sommigen leeft de indruk dat jongens vaker problematisch afwezig zijn dan meisjes. Bovenstaande percentages tonen aan dat dit maar gedeeltelijk klopt. Zowel in het deeltijds als in het buitengewoon onderwijs is het percentage meisjes dat gemeld wordt groter dan het percentage jongens. In het voltijds gewoon onderwijs is het verschil tussen de percentages voor meisjes en jongens bijzonder klein. In absolute cijfers zijn wel meer jongens dan meisjes problematisch afwezig. Ook tegenover de hele schoolbevolking zijn jongens iets meer problematisch afwezig dan meisjes.

Geboortejaar

Onderstaande tabel geeft zowel het aantal als het percentage meldingen per geboortejaar weer.

Geboortejaar	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
1998 en later	108	0,2
1997	382	0,6
1996	700	1,0
1995	1 031	1,5
1994	1 499	2,2
1993	2 173	3,1
Totaal	5 893	1,5

Tabel 60: Meldingen problematische afwezigheden volgens geboortejaar

Uit de bovenstaande tabel kunnen we afleiden dat het percentage meldingen bij leerplichtige leerlingen stijgt met de leeftijd. De meerderheid van de gemelde leerlingen zijn 16- en 17-jarigen. Dat is een vaststelling die schooljaar na schooljaar dezelfde blijft.

Woonplaats

Uit de onderstaande tabel blijkt of leerlingen die problematisch afwezig zijn vaker in een verstedelijkt gebied wonen.

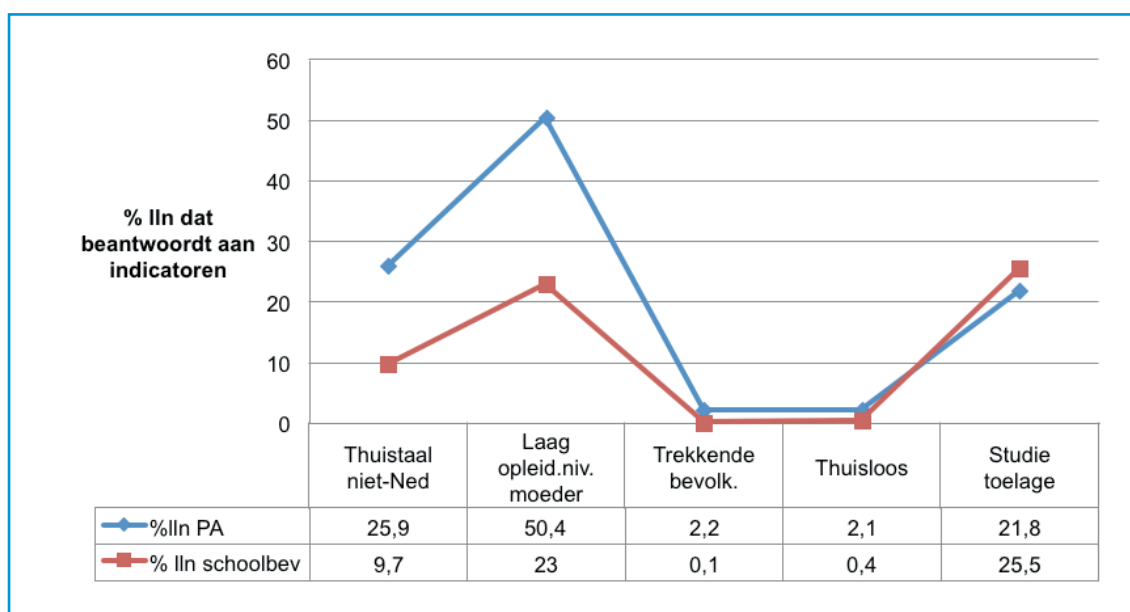
Gewest	Verstedelijkingsgraad ⁸⁹	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
VL. G.	grootsteden	1 599	3,9
	regionale centrumsteden	848	1,7
	kleine steden	1 131	1,4
	stedelijke rand	491	0,9
	overgangsg gebied	832	0,9
	platteland	505	0,8
B.H.G.		403	4,7
andere		84	1,3
Totaal		5 893	1,5

Tabel 61: Meldingen problematische afwezigheden volgens graad van verstedelijking

Er wonen heel wat meer leerlingen met problematische afwezigheden in de grootsteden Antwerpen en Gent en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het percentage problematische afwezigheden stemt overeen met de verstedelijkingsgraad: in meer verstedelijkte gebieden wonen ook meer leerlingen met problematische afwezigheden.

Indicatoren kansarmoede

De onderstaande tabel geeft weer hoeveel procent van de leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs die scholen melden als problematisch afwezig, beantwoorden aan de kansarmoede-indicatoren. Meer info over deze indicatoren vindt u op pagina 32.

Figuur 12: Percentage leerlingen met problematische afwezigheden die beantwoorden aan een of meer van de 5 indicatoren voor kansarmoede

De cijfers geven aan dat jongeren met problematische afwezigheden beduidend hoger scoren op de meeste kansarmoede-indicatoren.

⁸⁹ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

De jongeren die scoren op 'thuis taal niet-Nederlands' zijn verhoudingsgewijs oververtegenwoordigd in de groep jongeren met problematische afwezigheden: bij een vierde van deze leerlingen is de gezinstaal niet het Nederlands tegenover ongeveer één op tien leerlingen bij de totale schoolbevolking.

Eenzelfde oververtegenwoordiging zien we voor jongeren van wie de moeder een laag opleidingsniveau heeft: iets meer dan de helft van de jongeren tegenover minder dan een kwart van de jongeren bij de totale schoolbevolking. Deze vaststelling sluit aan bij eerder onderzoek waarin werd aangetoond dat jongeren met laagopgeleide ouders een beduidend kleinere kans hebben om een diploma voltijds secundair onderwijs te behalen, ongeacht hun etnische herkomst⁹⁰.

Het meest uitgesproken is het verschil bij de jongeren die beantwoorden aan de indicator 'trekkende bevolking'. Deze jongeren zijn beduidend meer problematisch afwezig. In verhouding zijn er ook meer problematisch afwezige jongeren die beantwoorden aan de indicator 'thuisloos'.

Voor ongeveer een kwart van alle schoolgaande jongeren krijgen de ouders een schooltoelage. Onder de problematisch afwezige leerlingen ligt dit aantal op 21,8%.

Schoolloopbaan van leerplichtige leerlingen die scholen als problematisch afwezig melden

In de onderstaande tabel vindt u het aantal meldingen per hoofdstructuur.

Hoofdstructuur	Aantal	% t.o.v. schoolbevolking
Voltijds gewoon onderwijs	3 220	0,9
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	1 826	33,1
Buitengewoon onderwijs	847	5,6
Totaal	5 893	1,5

Tabel 62: Meldingen problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur

Net als de voorbije schooljaren is er een groot verschil tussen de drie hoofdstructuren voor het percentage meldingen. Het deeltijds beroepssecundair onderwijs, waar ongeveer een derde van de leerlingen als problematisch afwezig gemeld wordt, scoort een stuk hoger dan het voltijds gewoon en buitengewoon onderwijs.

De verhoudingen binnen de verschillende onderwijsvormen van het voltijds gewoon onderwijs komen naar voren in onderstaande tabel. De eerste graad, het modulair onderwijs en de onthaalklas werden in deze tabel opgenomen om het totaalbeeld van het voltijds gewoon onderwijs te schetsen, maar kunnen niet ondergebracht worden in de verschillende onderwijsvormen.

Onderwijsvorm	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Eerste graad	786	0,6
ASO	86	0,1
BSO	1 735	3,5
TSO	324	0,4
KSO	51	1,0
Modulair	31	3,1
Onthaalklas	207	7,8
Totaal	3 220	0,9

Tabel 63: Meldingen problematische afwezigheden volgens onderwijsvorm in het voltijds secundair onderwijs

Ruim de helft van de meldingen zijn afkomstig uit het beroepsonderwijs. Ook procentueel bekeken zitten er meer leerlingen met problematische afwezigheden in het beroepsonderwijs dan in de andere onderwijsvormen. In tweede instantie volgt het kunstonderwijs. Het percentage leerlingen met problematische afwezigheden in het ASO is zeer klein en ook in het technisch onderwijs ligt dit met 0,4% van de schoolbevolking vrij laag.

90 Duquet, N., Glorieux, I., Laurijssen, I., & Van Dorsselaer, Y. (2006). *Wit krijgt schrijft beter*. Antwerpen.

De percentages problematisch afwezige leerlingen liggen zowel in het modulair BSO als in het onthaalonderwijs zeer hoog.

A- of B-stroom (eerste graad)

De onderstaande tabel geeft het aantal meldingen weer in de eerste graad, opgesplitst in de A- en de B-stroom.

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
A-stroom	176	0,2
B-stroom	610	2,9

Tabel 64: Meldingen problematische afwezigheden in de eerste graad

Het percentage meldingen in de A-stroom is erg klein. In de B-stroom ligt het percentage een stuk hoger. Ook in absolute cijfers zijn er veel meer meldingen in de B-stroom dan in de A-stroom.

Studiegebied⁹¹ (tweede en derde graad)

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Juwelen	9	11,8
Decoratieve technieken	85	7,0
Lichaamsverzorging	286	4,6
Textiel	1	2,4
Mode	34	2,3
Auto	35	2,1
Handel	519	2,0
Bouw	70	1,9
Fotografie	4	1,9
Hout	112	1,7
Koeling en warmte	11	1,6
Mechanica-elektriciteit	374	1,6
Voeding	71	1,5
Maritieme opleidingen	3	1,5
Podiumkunsten	15	1,3
Toerisme	23	1,3
Grafische communicatie en media	18	1,2
Personenzorg	372	1,1
Beeldende kunsten	36	0,9
Land- en tuinbouw	34	0,7
Sport	19	0,3
Chemie	10	0,3
Algemeen secundair onderwijs	86	0,1
Totaal	2 227	0,9

Tabel 65: Meldingen problematische afwezigheden volgens studiegebied

De studiegebieden Decoratieve Technieken en Juwelen worden uitsluitend aangeboden in het BSO en tellen procentueel gezien ook de meeste leerlingen met problematische afwezigheden. Dat is analoog met voorgaande schooljaren. Ook binnen het studiegebied lichaamsverzorging zijn er, net zoals tijdens de afgelopen schooljaren, relatief veel problematische afwezigheden. De studiegebieden waar weinig of geen leerlingen met problematische afwezigheden zitten, zijn het ASO (0,1%), Sport (0,3%) en, binnen het TSO Chemie (0,3%).

91 Zie glossarium

Schoolse vertraging

Het is te verwachten dat leerlingen die vaak problematisch afwezig zijn schoolse vertraging oplopen.

Of er een samenhang is, ziet u in de onderstaande tabel.

	Aantal meldingen	Percentage	Percentage t.o.v. school-bevolking
4 j. of meer vertraging	1	0,0	5,9
3 j. vertraging	168	5,6	16,2
2 j. vertraging	467	15,7	4,0
1 j. vertraging	1 319	44,2	1,7
Geen vertraging	1 027	34,4	0,4
Totaal	2 982	100,0	0,8

Tabel 66: Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig

Naarmate leerlingen meer schoolse vertraging oplopen, zijn ze in verhouding vaker problematisch afwezig. Op basis van bovenstaande cijfers vermoeden we dat er inderdaad een samenhang is tussen problematische afwezigheden en schoolse vertraging. Ongeveer 65 % van de leerlingen die gemeld worden als problematisch afwezig hebben ten minste 1 jaar vertraging opgelopen. Ter vergelijking, 27,4% van de totale schoolbevolking in het voltijds gewoon secundair onderwijs heeft in het schooljaar 2010-2011 een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar opgelopen⁹².

Leerlingen met eerdere meldingen

De onderstaande tabel maakt duidelijk hoeveel leerlingen verschillende schooljaren op rij gemeld worden als problematisch afwezig.

Gemeld in het schooljaar	Aantal meldingen	%
Alleen 2010-2011	3 723	63,2
2010-2011 en 2009-2010	1 491	25,3
2010-2011, 2009-2010 en 2008-2009	679	11,5
Totaal	5 893	100,0

Tabel 67: Verschillende schooljaren op rij gemeld als problematisch afwezig

Meer dan een derde van de gemelde leerlingen wordt meer dan één schooljaar op rij gemeld als problematisch afwezig. Van de leerlingen onder hen die recht hebben op een schooltoelage wordt de toelage teruggevorderd.

⁹² Ministerie van Onderwijs en Vorming, *Statistisch Jaarboek van het Vlaams Onderwijs - schooljaar 2010-2011*, Brussel: auteur.

Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden

Om na te gaan binnen welke termijn leerlingen B-codes sprokkelen, hebben we de spreiding in de tijd bekeken.

Maand	1e B-code		10e B-code		30e B-code	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
September	3 803	64,5	781	13,3	97	1,6
Oktober	1 085	18,4	1 561	26,7	410	7,0
November	456	7,7	1 210	18,3	526	8,9
December	194	3,3	858	14,6	644	10,9
Januari	163	2,8	644	10,9	678	11,5
Februari	115	2,0	451	7,7	867	14,7
Maart	57	1,0	243	4,1	864	14,7
April	12	0,2	68	1,2	504	8,6
Mei	8	0,1	72	1,2	926	15,7
Juni	0	0,0	5	0,1	377	6,4
Totaal	5 893	100,0	5 893	100,0	5 893	100,0

Tabel 68: Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden

Het is opvallend dat bijna 65% van de leerlingen met een melding problematische afwezigheden al een eerste B-code laten optekenen in de maand september. Meer dan 90% van de leerlingen met een melding problematische afwezigheden is tijdens het eerste trimester een eerste maal onwettig afwezig.

Bijna drie vierde van de leerlingen met een melding problematische afwezigheid verzamelt in de loop van het eerste trimester 10 B-codes. Dat is een cruciaal moment omdat de school verplicht is om vanaf dan het CLB in te schakelen.

Meer dan een kwart van de leerlingen met een melding problematische afwezigheden is voor de kerstvakantie al 30 halve dagen of meer problematisch afwezig geweest. Vanaf januari komen er daar maandelijks nog honderden leerlingen bij. Opvallend is dat er in de laatste maand van het schooljaar in verhouding minder bijkomende leerlingen met 30 B-codes worden gemeld.

Achterliggende oorzaken bij problematische afwezigheden

Als een leerling afwezig is, is het belangrijk dat de school actief op zoek gaat naar de achterliggende oorzaken van die afwezigheid. Afwezigheden die op het eerste gezicht volstrekt verantwoord lijken, bijvoorbeeld omdat ze gewettigd zijn door een doktersattest, kunnen bij nader inzien toch een problematische achtergrond hebben. Door als school te werken aan een goede signaaldetectie kan worden voorkomen dat problemen van leerlingen uitmonden in meer afwezigheden.

In de zending problematische afwezigheden kunnen scholen aanduiden wat volgens hen de achterliggende oorzaak van de afwezigheid is. Ze maken daarbij een selectie uit een lijst van oorzaken en kunnen verschillende oorzaken aanduiden voor één leerling. Scholen hebben de mogelijkheid om naast leerlinggerelateerde oorzaken ook school- of maatschappijgerelateerde oorzaken aan te duiden.

De onderstaande tabel geeft weer welke oorzaken scholen het vaakst aanduiden.

Oorzaak	Aantal keer aangeduid	% op het totale aantal meldingen
Zwakke motivatie/schoolmoe	4 418	75,0
Laag schools welbevinden	3 003	51,0
Opvoedingsonmacht van de ouders	2 429	41,2
Problematische gezinssituatie	2 002	34,0
Niet of laattijdig ingediende medische attesten	1 878	31,9
Manifeste onwil van de leerling	1 719	29,2
Schoolloopbaanproblemen	1 359	23,1
Geen of verstoord contact ouders-school	1 050	17,8
Manifeste onwil van de ouders	553	9,4
Leerling is vermist of spoorloos	362	6,1
Dixit-attesten	349	5,9
Arbeidsmarkt	245	4,2
Verslavingsproblematiek	190	3,2
Zwangerschap	175	3,0
Relatieproblemen leerling - leerkrachten	155	2,6
Samenwerking met het CLB is onvoldoende	145	2,5
Slachtoffer van pesten, steaming, geweld op school	103	1,7
Vakantie	100	1,7
Problemen met toezicht	35	0,6
Beschikbaarheid personeel	19	0,3
Andere	633	10,7

Tabel 69: Oorzaken van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school

Hoewel scholen nog het vaakst een verklaring zoeken in een leerlinggebonden oorzaak, met name een zwakke motivatie, scoort 'laag schools welbevinden' eveneens hoog. Dat is niet noodzakelijk een leerlinggebonden oorzaak. In haar advies⁹³ over welbevinden en gelijke kansen in het gezondheidsbeleid op school vertrekt de Vlor van het principe dat klas- en schoolklimaat het welbevinden van leerlingen beïnvloeden. Verder staat in het advies dat zaken als inspraak op school en in de klas, een goede infrastructuur, heldere regels, ... verband houden met het welbevinden van leerlingen op school.

In meer dan een derde van de gevallen geven scholen aan dat een problematische gezinssituatie mee aan de basis ligt van de afwezigheden op school. Scholen ervaren ook hoe langer hoe meer dat heel wat ouders niet bij machte zijn om verandering te brengen in de problematische afwezigheden van hun kinderen. Minder vaak hebben scholen te maken met echte onwil van de ouders. Er moet dan ook een duidelijk onderscheid gemaakt tussen enerzijds de dossiers waar er sprake is van onwil van de ouders en anderzijds de dossiers waar het gaat om een problematische opvoedingssituatie.

Bij 23,1% meldingen geven scholen aan dat schoolloopbaanproblemen aan de grondslag liggen van de problematische afwezigheid. Dat is een stijging ten opzichte van vorig schooljaar.

Doktersattesten liggen in een aantal gevallen nog steeds aan de grondslag van het registreren van een B-code. Ofwel omdat leerlingen nalatig zijn en ze de attesten niet of laattijdig indienen (in bijna een derde van de meldingen), ofwel omdat het gaat om dixit-attesten. In het kader van het vorige spijbelactieplan werd een protocol met de medische sector afgesloten. Dat wilde er voor zorgen dat er geen misbruik meer gemaakt wordt van doktersbriefjes. Sindsdien registreren scholen attesten die een niet-medische reden vermelden voor een afwezigheid als een problematische afwezigheid. Ook in het nieuwe actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag blijven goede contacten met en ondersteuning van de artsen een belangrijke plaats innemen.

⁹³ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. *Advies over welbevinden en gelijke kansen in het gezondheidsbeleid op school, 2011.*

Het aantal meldingen waarin sprake is van spoorloze of vermiste leerlingen blijft relatief hoog. In het schooljaar 2010-2011 gaven scholen in 6,1% van de gevallen aan dat het ging om vermiste of spoorloze leerlingen.

Pestgedrag wordt minder dan vroeger gemeld als oorzaak van problematische afwezigheid⁹⁴.

Het actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag blijft inzetten op een betere registratie van afwezigheden. In de vormingssessies voor schoolsecretariaten georganiseerd door AgODi wordt hier ook ruim aandacht aan besteed.

Betrokken externen bij problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen

De achtergrond van problematische afwezigheden kan zodanig complex of ernstig zijn dat een zeer intensieve en meer gespecialiseerde begeleiding door externen vereist is.

Het CLB staat, door haar draaischijffunctie, in voor de inschakeling van externen voor de begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden. In welke mate externen betrokken zijn, hangt onder meer af van het hulpverleningsaanbod in de betrokken regio.

In het spijbelactieplan werd geopteerd voor een lokale aanpak van de spijbelproblematiek. Op veel plaatsen zijn er afspraken gemaakt tussen scholen, CLB's, politie en parket. Samen met de politie zorgen de parketcriminologen jeugd en gezin ervoor dat de kloof tussen de school en het parket kleiner wordt. Het nieuwe actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag bewandelt deze weg verder en wil kijken waar er nog verbetering mogelijk is.

Scholen duiden in de zending problematische afwezigheden aan welke externen naast het CLB betrokken zijn bij de begeleiding van de spijbelende leerling. De onderstaande tabel geeft aan welke externen scholen het vaakst aanduiden voor hun betrokkenheid bij de begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden.

Betrokken externen	Aantal maal aangeduid	% op het totale aantal meldingen
Familie, sociaal netwerk	1 632	27,7
Politie	1 438	24,4
Justitie	889	15,1
Comité Bijzondere Jeugdzorg, Bemiddelingscommissie	685	11,6
Gezins- en thuisbegeleidingsdiensten	606	10,3
Samenwerkingsverbanden	453	7,7
(Para-)medisch personeel	356	6,0
Time-outproject, project zorgboerderij	224	3,8
OCMW	212	3,6
Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg	121	2,1
Asielcentrum, migrantencentrum, onthaalbureau	86	1,5
Centrum voor Algemeen Welzijn, JAC's	83	1,4
Centrum voor Drughulpverlening	59	1,0
Lokaal overlegplatform	14	0,2
Beroepscommissie	2	0,0
Commissie Leerlingenrechten	1	0,0
Andere	298	5,1

Tabel 70: Betrokken externen bij de begeleiding van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school

De familie of het sociaal netwerk van de jongere is in eerste instantie betrokken bij de begeleiding van spijbelgedrag. Daarna is de politie het vaakst betrokken bij de opvolging van spijbelende leerlingen.

94 Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*, Brussel.

Spijbelen kan een eerste signaal zijn van een problematische opvoedingssituatie. In dit geval kan het CLB doorverwijzen naar het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. Dit gaat weliswaar altijd om vrijwillige hulpverlening. Wanneer vrijwillige hulpverlening geen uitkomst biedt, kan via de bemiddelingscommissie een beroep gedaan worden op de jeugdrechtbank. Scholen duiden de Bemiddelingscommissie of het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg echter niet zo vaak aan als betrokken partij bij de begeleiding. Justitie wordt in zo'n 15% van de gevallen ingeschakeld.

Niet alle jongeren bij wie er sprake is van een problematische opvoedingssituatie worden doorgegeven als problematisch afwezig. Jongeren die onderworpen zijn aan maatregelen opgelegd in het kader van de bijzondere jeugdzorg of jeugdbescherming worden niet beschouwd als problematisch afwezig. Hun afwezigheden zijn van rechtswege gewettigd aangezien ze op het moment van hun afwezigheid begeleid worden. Vergelijkbaar zijn jongeren die deelnemen aan een schoolvervangend project zoals time-out. Ook zij zijn, na akkoord van de directie van de school waar ze ingeschreven zijn, gewettigd afwezig. Dat is wellicht ook de verklaring waarom scholen time-out minder vaak aanduiden als betrokken partij bij problematische afwezigheden.

Medisch personeel, zoals huisartsen, is regelmatig betrokken partij bij de begeleiding. De rol die artsen spelen bij problematische afwezigheden is niet eenduidig. Enerzijds heeft de arts een vertrouwensrol, anderzijds zorgt een aantal artsen soms ook voor een attest wanneer een leerling problematisch afwezig is. Het cijfer in de tabel maakt hier geen onderscheid, en moet dus niet alleen bekeken worden als een cijfer dat aangeeft hoe vaak medici bij de begeleiding van de leerling met problematische afwezigheden betrokken werden. Doktersbriefjes waarrond twijfel bestaat of die onaanvaardbaar zijn, kunnen door de school gesignaleerd worden aan de schoolarts, die het best geplaatst is om, rekening houdend met de deontologische artsencode, deze zaak verder op te volgen. De schoolarts zal dat echter bij voorkeur doen vanuit een constructieve vraag naar samenwerking in het belang van (de begeleiding van) de problematisch afwezige jongere, en niet vanuit de positie van 'controlearts' voor zijn collega.

Andere opgesomde externen in de tabel worden minder vaak betrokken.

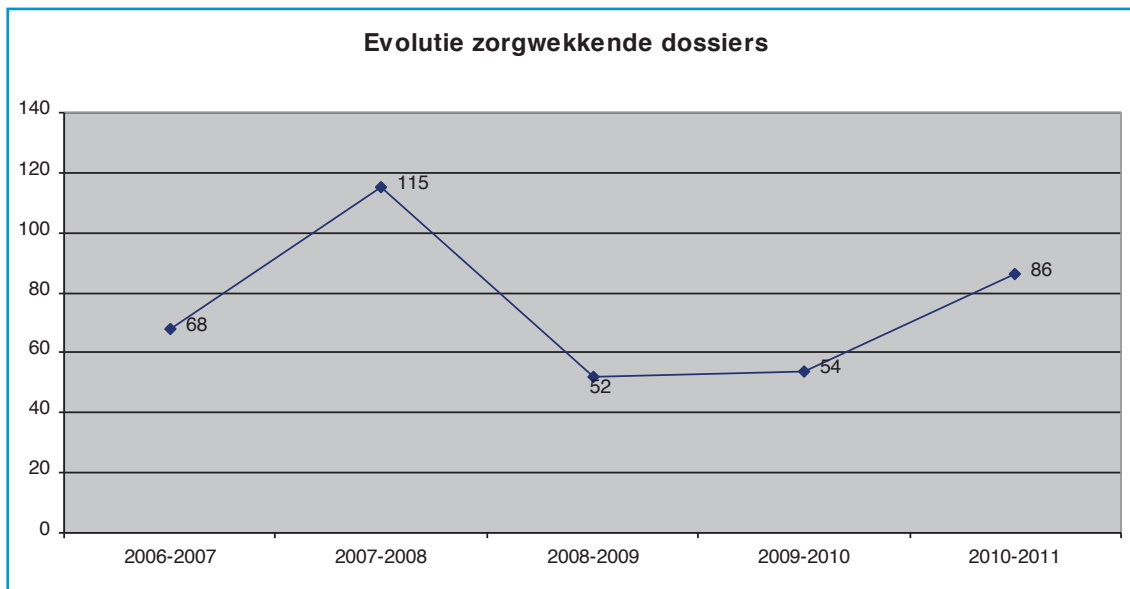
Externen hoeven weliswaar niet alleen ingeschakeld te worden voor begeleiding. Ze kunnen ook een preventieve taak op zich nemen. Het CLB heeft bij dit preventieve beleid een schoolondersteunende taak. Het kan verrijkend zijn voor het afwezigheidsbeleid van een school om in dialoog te treden met niet-onderwijsorganisaties, denken we maar aan onthaalbureaus, minderheidscentra, verenigingen waar armen het woord nemen enz. Een belangrijk forum om scholen in contact te brengen met deze externe partners is het Lokaal Overlegplatform⁹⁵. Binnen de LOP's kan het overleg tussen scholen en externen over de problematische afwezigheden op de agenda worden gezet. Het LOP kan eveneens een plaats zijn om goede praktijkvoorbeelden op het vlak van spijbelproblematiek uit te wisselen.

3.2. Zorgwekkende dossiers in het kader van problematische afwezigheden

Onder zorgwekkende dossiers verstaan we die dossiers waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Als er volgens de school of het CLB sprake is van een zorgwekkend dossier, hebben zij de mogelijkheid om het dossier aan AgODi over te maken. Het dossier omvat een chronologisch overzicht met de stappen van de school, het CLB en eventuele externe hulpverleningsdiensten alsook een individuele registratiefiche van de afwezigheden.

Na het bekijken van het dossier wordt in overleg met de school of het CLB eerst een waarschuwende brief verstuurd. Daarin wijzen we de ouders op de eventuele strafrechtelijke sancties als ze zich blijven onttrekken aan de wet op de leerplicht.

⁹⁵ Zie glossarium.

Figuur 13: Evolutie aantal zorgwekkende dossiers

In 2010-2011 bedroeg het aantal ingestuurde dossiers 86. Dat is een stijging ten opzichte van vorig schooljaar.

Het aantal zorgwekkende dossiers blijft zeer beperkt ten opzichte van het totale aantal leerlingen met problematische afwezigheden, het gaat om 1,5% t.o.v. de totaal aantal meldingen problematische afwezigheid.

Hoofdstructuur	Aantal dossiers	% t.o.v. aantal meldingen
Volgtijds gewoon onderwijs	67	2,1
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	9	0,5
Buso	9	1,1
Andere ⁹⁶	1	-
Totaal	86	1,5

Tabel 71: Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur

Voor zorgwekkende dossiers geldt dat zij het best zo veel mogelijk lokaal opgevolgd worden en dat er regionaal goede contacten zijn tussen scholen, CLB's, hulpverleningsinstanties en ook politie en Justitie. Het uitbreiden en versterken van deze lokale netwerken is een van de acties waaraan gewerkt werd in het kader van het spijbelactieplan.

Voor al deze dossiers verstuurd we brieven naar de ouders of andere betrokkenen. Zowel het CLB als de school brengen we op de hoogte van de ondernomen stappen en bezorgen we een kopie van de verstuurd brieven.

De dossiers waarbij, na overleg met de school of het CLB, geen vooruitgang wordt vastgesteld, maken we over aan de parketten. Er zijn uiteindelijk 23 dossiers aan de procureurs overgemaakt.

Geboortejaar	Aantal dossiers	% t.o.v. aantal meldingen
1998	3	2,8
1997	10	2,6
1996	25	3,6
1995	12	1,2
1994	18	1,2
1993	18	0,8
Totaal	86	1,5

Tabel 72: Zorgwekkende dossiers per geboortejaar

⁹⁶ Deze leerlingen waren ingeschreven in een het Franstalig onderwijs.

In verhouding tot de meldingen van problematische afwezigheden gaat het bij zorgwekkende dossiers vaker om jongere kinderen. Het aantal meldingen problematische afwezigheden stijgt naarmate de leerlingen ouder worden, zowel in absolute cijfers als in verhouding tot de totale schoolbevolking. Bij de zorgwekkende dossiers zien we dat de meeste dossiers verstuurd werden voor 14-jarige leerlingen. Ook voor de 12- en 13-jarige leerlingen werden er in verhouding meer zorgwekkende dossiers verstuurd.

4. Besluit

Maar een zeer beperkt deel van de leerlingen in het secundair onderwijs gaat niet regelmatig naar school. In het schooljaar 2010 – 2011 werden ons 5.893 (1,5%) leerplichtige jongeren gemeld die minstens 30 halve dagen ongewettigd afwezig bleven van school.

De opdracht van de overheid bij de aanpak van relatief schoolverzuim bij individuele leerlingen blijft beperkt. Het is immers van cruciaal belang dat deze leerlingen zo veel mogelijk lokaal en in eerste instantie door de school en het CLB opgevolgd worden. Onze taak bestaat vooral uit het verzamelen van beleidsinformatie.

Ook dit schooljaar ontvingen we van de scholen een stijgend aantal meldingen van problematische afwezigheden. Voordien zochten we de reden daarvoor vooral bij een betere bekendheid met en registratie van de meldingen. We zien echter dat het percentage meldende scholen de laatste jaren min of meer stabiel blijft. Dat wijst erop dat het aantal spijbelaars over de jaren heen effectief toeneemt. Met de gegevens waarover wij beschikken, kunnen we echter geen uitspraken doen over de mogelijke oorzaken van deze vaststelling.

Wel kunnen we het profiel beschrijven van de leerlingen die problematisch afwezig blijven van school. Over de jaren heen zien we dat het steeds gaat om leerlingen met hetzelfde profiel die ongewettigd afwezig blijven. Zo zijn leerlingen die niet de Belgische nationaliteit hebben procentueel gezien meer problematisch afwezig dan Belgen. Dat geldt vooral voor leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit.

Meisjes uit het deeltijds en buitengewoon secundair onderwijs zijn procentueel gezien vaker afwezig dan hun mannelijke medeleerlingen.

De gemelde leerlingen zijn vooral 17- tot 18-jarigen en ze wonen voornamelijk in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Gent of Antwerpen. De meeste problematische afwezigheden noteren we in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen.

In het deeltijds secundair onderwijs blijft bijna een derde van de leerlingen problematisch afwezig. Binnen het voltijds gewoon onderwijs zien we vooral problematische afwezigheden in het beroepsonderwijs en de B-stroom van de eerste graad, het onthaalonderwijs en het modulair onderwijs.

Er lijkt een samenhang te zijn tussen problematisch afwezig blijven van school en schoolse vertraging. Scholen zien schoolmoeheid als belangrijkste reden voor het problematisch afwezig zijn. Daarnaast worden een laag welbevinden op school en opvoedingsonmacht van de ouders het vaakst aangeduid als achterliggende redenen. Uiteraard gaat het hier om de perceptie van de school. Achter de problematische afwezigheden schuilt vaak een complexe problematiek, waar school en CLB geen afdoend antwoord op kunnen bieden. Dan worden ook externen ingeschakeld. In het merendeel van de gevallen worden de politie en de familie of het sociaal netwerk van de leerling ingeschakeld.

Waar mogelijk proberen we scholen en CLB's te ondersteunen in die dossiers die werkelijk vastgelopen zijn. Zowel bij leerlingen van wie de afwezigheden als zorgwekkend beschouwd worden als bij leerlingen die zich na een definitieve uitsluiting niet opnieuw inschrijven, sturen we op vraag van de school of het CLB een brief naar de ouders of maken we het dossier over aan het parket.

Het aantal dergelijke dossiers blijft zeer beperkt.

Hoofdstuk 4: Tucht in het secundair onderwijs

1. Reglementair kader

De regelgeving rond tucht is terug te vinden in de codex secundair onderwijs⁹⁷. Scholen kunnen tuchtmaatregelen nemen als het gedrag van een leerling een gevaar inhoudt voor het onderwijs- of vormingsgebeuren. Onder tuchtmaatregelen vallen onder meer de tijdelijke en de definitieve uitsluiting.

Onder uitsluiting verstaan we het ontnemen van het recht om het geheel van de vorming werkelijk en regelmatig te volgen in de school of het centrum. In dit hoofdstuk zullen we alleen de definitieve uitsluitingen behandelen.

Definitief uitgesloten leerlingen blijven ingeschreven in de uitsluitende school tot er een nieuwe school gevonden is. In de tussentijd zijn zij van rechtswege gewettigd afwezig. De school kan een leerling die niet meer leerplichtig is en voor 30 juni definitief wordt uitgesloten, uitschrijven vanaf de 30e lesdag volgend op de uitsluiting.

2. Procedure voor opvolging

Sinds het schooljaar 2008-2009 is de schriftelijke melding van T-codes vervangen door een elektronische zending. Sindsdien brengen scholen AgODi op de hoogte van elke definitieve uitsluiting via een elektronische zending. Hiermee kunnen we op een meer systematische manier beleidsinformatie over definitieve uitsluitingen verzamelen.

Net als de voorbije jaren blijft het, ondanks de inspanningen van directies, CLB of soms het LOP (Lokaal Overlegplatform), moeilijk om een school te vinden voor leerlingen die definitief uitgesloten worden. Dit heeft tot gevolg dat een aantal leerlingen langdurig ingeschreven blijft in een school, terwijl ze er, als er geen opvang is, niet langer schoollopen. Omdat een afwezigheid door een tuchtmaatregel een gewettigde afwezigheid is, worden deze afwezigheden niet als problematische afwezigheden geregistreerd. In de praktijk is er echter wel degelijk sprake van een problematische schoolloopbaan.

Ouders of leerlingen die zich niet bereid tonen om een nieuwe school te zoeken, kunnen we op vraag van de school een brief sturen om hen te wijzen op de leerplicht en het leerrecht van de leerling. Tijdens het schooljaar 2010-2011 kreeg AgODi voor 15 leerlingen bericht dat zij niet meewerkten bij de zoektocht naar een nieuwe school. Aan de ouders van deze leerlingen werd een brief gestuurd.

De zending definitieve uitsluitingen is nu voor het derde schooljaar opgevraagd. We proberen in de volgende paragraaf een aantal tendensen mee te geven.

⁹⁷ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

3. Resultaten

Algemeen

Het moet worden opgemerkt dat de cijfers weergegeven in dit rapport een momentopname zijn. Het kan dus zijn dat deze aantallen daarna nog gewijzigd zijn als gevolg van verdere kwaliteitscontroles van AgODi op de meldingen van de scholen.

Tenzij anders aangegeven hebben de onderstaande cijfers betrekking op het aantal meldingen van definitieve uitsluiting van leerplichtige leerlingen.

De onderstaande tabel geeft het aantal meldingen van definitieve uitsluitingen weer tijdens de afgelopen drie schooljaren.

	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Aantal meldingen definitieve uitsluitingen	768	1 850	2 162
% t.o.v. schoolbevolking	0,2%	0,5%	0,5%

Tabel 73: Aantal meldingen definitieve uitsluitingen vanaf het schooljaar 2008-2009 tot en met het schooljaar 2010-2011

Het aantal meldingen is in absolute aantallen gestegen in vergelijking met vorig schooljaar. Ten opzichte van de schoolbevolking zien we evenwel geen stijging. Aangezien het nog maar de derde keer is dat scholen een zending moesten doen voor uitgesloten leerlingen, is de stijging wellicht te verklaren door een betere registratie door de scholen.

Net als voor de problematische afwezigheden, hebben de verificateurs bij hun jaarlijkse controle aandacht voor de uitgesloten leerlingen. De verificatie spoort de scholen aan om ook hun uitgesloten leerlingen tijdig door te sturen.

Uit de onderstaande tabel blijkt dat er eveneens een stijging is van het aantal meldingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen.

	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Aantal meldingen definitieve uitsluitingen	867	2 137	2 475
% t.o.v. schoolbevolking	0,2%	0,5%	0,5%

Tabel 74: Aantal meldingen definitieve uitsluitingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2008-2009 tot en met het schooljaar 2010-2011

Ondanks deze stijging zijn deze aantallen waarschijnlijk nog steeds te beschouwen als een onderschatting van het werkelijke aantal definitief uitgesloten leerlingen. De komende jaren zal blijken of het aantal meldingen blijft stijgen naarmate de elektronische meldingen van definitieve uitsluitingen beter ingeburgerd raken bij de scholen.

In de onderstaande tabel geven we voor de afgelopen drie schooljaren weer hoeveel scholen definitieve uitsluitingen melden, opgedeeld per hoofdstructuur.

	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Voltijds gewoon onderwijs	21,4	31,7	39,5
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	41,7	42,6	44,7
Buso	35,4	41,1	35,7
Totaal	23,7	33,1	39,4

Tabel 75: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2008-2009 tot en met het schooljaar 2010-2011

Uit deze cijfers blijkt dat het aantal scholen dat definitief uitgesloten leerlingen meldt, blijft stijgen. Het aantal meldende scholen is in het schooljaar 2010-2011 gestegen tot net geen vier op tien van alle scholen. In het voltijds gewoon onderwijs tekenen we de grootste stijging op van scholen die uitgesloten leerlingen melden, van iets minder dan een derde in het schooljaar 2009-2010 naar bijna vier op tien in het schooljaar 2010-2011. In het buitengewoon onderwijs is het aantal meldende scholen gedaald ten opzichte van vorig schooljaar. Iets meer dan een derde van de scholen in het buitengewoon secundair onderwijs heeft één of meerdere definitieve uitsluitingen gemeld. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs zien we een lichte stijging van het aantal meldende scholen.

Hieronder ziet u het aantal meldingen van definitieve uitsluitingen per provincie (het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is apart opgenomen hoewel het in feite geen provincie is). De aantallen zijn gebaseerd op de woonplaats van de leerling. Daarnaast zijn de cijfers opgesplitst per hoofdstructuur (voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds secundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs).

Provincie	Voltijds gewoon onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Deeltijds beroepssecundair onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Buitengewoon onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Totaal	% t.o.v. schoolbevolking
Antwerpen	610	0,6	11	0,6	31	0,7	652	0,6
Vlaams-Brabant	184	0,3	13	3,0	17	1,2	214	0,4
Oost-Vlaanderen	467	0,6	21	1,5	63	1,8	551	0,6
West-Vlaanderen	351	0,5	39	3,6	44	1,5	434	0,6
Limburg	134	0,3	3	0,5	2	0,1	139	0,3
B.H.G.	110	1,4	3	1,6	5	1,4	118	1,4
Andere ⁹⁸	53	0,9	0	0,0	1	0,3	54	0,9
Totaal	1909	0,5	90	1,6	163	1,1	2162	0,5

Tabel 76: Aantal meldingen van definitieve uitsluiting per provincie en per hoofdstructuur

De meeste definitieve uitsluitingen komen voor in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Meer dan de helft van alle definitief uitgesloten leerlingen gaan naar school in één van deze twee provincies. Een verklaring ligt in het feit dat de schoolbevolking in deze provincies het grootste is.

Relatief gezien is het aantal definitieve uitsluitingen vrij gelijkmatig verdeeld over de provincies. Alleen in Vlaams-Brabant en Limburg zijn er relatief minder definitieve uitsluitingen, terwijl leerlingen die wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest relatief meer definitief worden uitgesloten. Opvallend is dat er in het deeltijds beroepssecundair onderwijs in West-Vlaanderen relatief veel leerlingen definitief worden uitgesloten. Ook in Vlaams-Brabant ligt het aantal definitieve uitsluitingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs relatief hoog.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die scholen als definitief uitgesloten melden

Nationaliteit

Nationaliteit	Meldingen problematische afwezigheid	% t.o.v. schoolbevolking
Belgische	1 815	0,5
Niet-Belgische	347	1,5
Totaal	2162	0,5

Tabel 77: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per nationaliteit

In verhouding tot de leerlingenpopulatie worden er meer niet-Belgen definitief uitgesloten van school.

⁹⁸ Deze leerlingen zijn gedomicilieerd in het Waalse Gewest of in het buitenland.

Geslacht

Geslacht	Aantal meldingen definitief uitgesloten leerlingen				% t.o.v. schoolbevolking			
	Voltijds		Deeltijds		Buso		Totaal	
M	1 498	0,8	74	2,0	134	1,4	1 706	0,8
V	411	0,2	16	0,9	29	0,5	456	0,2
Totaal	1 909	0,5	90	1,6	163	1,1	2 162	0,5

Tabel 78: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per geslacht

Deze cijfers tonen aan dat jongens vaker definitief worden uitgesloten dan meisjes. In verhouding worden er vier keer zoveel jongens uitgesloten als meisjes. Zowel in het voltijds, als in het deeltijds en buitengewoon onderwijs worden er in verhouding veel meer jongens uitgesloten. Ook in absolute cijfers is het aantal definitief uitgesloten jongens veel groter.

Geboortejaar

Geboortejaar	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
1998	83	0,2
1997	275	0,4
1996	451	0,7
1995	479	0,7
1994	468	0,7
1993	406	0,6
Totaal	2 162	0,5

Tabel 79: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per geboortejaar

Uit de bovenstaande cijfers blijkt dat het aantal definitieve uitsluitingen in verhouding relatief gelijkmatig is verdeeld. Alleen bij de 12-jarigen zijn er beduidend minder leerlingen die wegens tucht van school verwijderd worden.

Woonplaats

Gewest	Verstedelijkingsgraad ⁹⁹	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Vl. G.	grootsteden	474	1,2
	regionale centrumsteden	403	0,8
	kleine steden	355	0,4
	stedelijke rand	250	0,5
	overgangsgebied	314	0,3
	platteland	194	0,3
B.H.G.		118	1,4
Andere		54	0,7
Totaal		2 162	0,5

Tabel 80: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten volgens verstedelijkingsgraad

In de grootsteden Antwerpen en Gent, de regionale centrumsteden en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen verhoudingsgewijs meer leerlingen die definitief uitgesloten worden.

Indicatoren kansarmoede

Onderstaande tabel geeft weer hoeveel procent van de leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs die scholen melden als problematisch afwezig, beantwoorden aan de kansarmoede-indicatoren. Meer info over deze indicatoren vindt u op pagina 32.

⁹⁹ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

	% leerlingen met definitieve uitsluiting	% van de totale schoolbevolking
Thuis taal niet-Nederlands	19,5	9,7
Laag opleidingsniveau van de moeder	36,6	23,0
Trekkende bevolking	0,1	0,1
Thuisloos	1,4	0,4
Schooltoelage	29,4	25,5

Tabel 81: Percentage leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs met een melding van definitieve uitsluiting die beantwoorden aan een of meer van de indicatoren voor kansarmoede

De cijfers geven aan dat jongeren met een definitieve uitsluiting beduidend hoger scoren op de kansarmoede-indicatoren.

De jongeren die scoren op 'thuis taal niet-Nederlands' zijn verhoudingsgewijs oververtegenwoordigd in de groep jongeren met een definitieve uitsluiting: bij iets minder dan een vijfde van deze leerlingen is de gezinstaal niet het Nederlands tegenover ongeveer één op tien leerlingen bij de totale schoolbevolking.

Eenzelfde oververtegenwoordiging zien we voor jongeren van wie de moeder een laag opleidingsniveau heeft: 36,6% van de jongeren tegenover minder dan een kwart van de jongeren bij de totale schoolbevolking.

We zien geen verschil bij de jongeren die beantwoorden aan de indicator 'trekkende bevolking'. Wel zijn er in verhouding meer definitief uitgesloten jongeren die beantwoorden aan de indicator 'thuisloos'.

Dat geldt in mindere mate ook voor leerlingen van wie de ouders een schooltoelage ontvangen. Voor ongeveer een kwart van alle schoolgaande jongeren krijgen de ouders een schooltoelage. Onder de definitief uitgesloten leerlingen gaat het om 29,4%.

Schoolloopbaan van leerlingen van wie scholen melden dat ze definitief uitgesloten werden

Hoofdstructuur

Hoofdstructuur	Aantal dossiers	% t.o.v. aantal meldingen
Voltijds gewoon onderwijs	1 909	0,5
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	90	1,7
Buitengewoon onderwijs	163	1,1
Totaal	2 162	0,5

Tabel 82: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per hoofdstructuur

Het hoogste percentage leerlingen dat definitief uitgesloten wordt, zit in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Ook het buitengewoon onderwijs scoort hoger dan het voltijds gewoon onderwijs.

Onderwijsvorm

Hieronder bekijken we het aantal meldingen van definitief uitgesloten leerlingen in het voltijds gewoon onderwijs, opgesplitst naar de verschillende onderwijsvormen. Voor de volledigheid geven we ook de cijfers voor de onthaalklas, de eerste graad en het modulair onderwijs.

Onderwijsvorm	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Eerste graad	708	0,5
ASO	45	0,0
BSO	868	1,8
TSO	253	0,3
KSO	9	0,2
Modulair	1	0,1
Onthaalklas	25	0,9
Totaal	1 909	0,5

Tabel 83: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten in het voltijds gewoon onderwijs

De meeste leerlingen die definitief uitgesloten worden (zowel in relatieve als in absolute cijfers), zitten in het BSO. Meer dan vier op tien definitief uitgesloten leerlingen zitten in het BSO. De percentages definitief uitgesloten leerlingen in het TSO en KSO liggen met 0,3 en 0,2 vrij laag. Ook in het ASO zijn er relatief gezien het minste aantal definitieve uitsluitingen.

De eerste graad, het modulair onderwijs en de onthaalklas werden in deze tabel opgenomen om het totaalbeeld van het voltijds gewoon onderwijs te schetsen. Ook in de onthaalklas worden er relatief meer leerlingen definitief uitgesloten.

A- of B-stroom (eerste graad)

Onderstaande tabel geeft het aantal meldingen weer in de eerste graad, opgesplitst in de A- en de B-stroom.

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
A-stroom	214	0,2
B-stroom	494	2,3

Tabel 84: Meldingen leerlingen die definitief werden uitgesloten in de eerste graad

Het percentage meldingen in de A-stroom is erg klein. In de B-stroom ligt het percentage een stuk hoger. Ook in absolute cijfers zijn er meer dan dubbel zoveel meldingen in de B-stroom dan in de A-stroom.

Studiegebied¹⁰⁰ (tweede en derde graad)

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Juwelen	2	2,6
Voeding	82	1,7
Decoratieve technieken	18	1,5
Bouw	55	1,5
Hout	81	1,2
Handel	312	1,2
Mechanica-elektriciteit	273	1,2
Toerisme	18	1,0
Grafische communicatie en media	15	1,0
Auto	15	0,9
Mode	13	0,9
Lichaamsverzorging	51	0,8
Sport	43	0,6
Maritieme opleidingen	1	0,5
Chemie	15	0,4
Personenzorg	122	0,4
Koeling en warmte	2	0,3
Beldende kunsten	9	0,2
Land-en tuinbouw	7	0,2
Algemeen secundair onderwijs	45	0,0
Totaal	1 179	0,5

Tabel 85: Meldingen van definitieve uitsluitingen volgens studiegebied

Het studiegebied Voeding telt procentueel gezien de meeste definitieve uitsluitingen.

Schoolse vertraging

Of er een samenhang is tussen schoolse vertraging van leerlingen en uitsluitingen met een tuchtmaatregel, ziet u in de onderstaande tabel.

	Aantal meldingen	%	% t.o.v. schoolbevolking
3 j. of meer vertraging	0	0,0	0,0
2 j. vertraging	69	3,7	0,6
1 j. vertraging	380	20,2	0,5
Geen vertraging	1 434	76,2	0,5
Totaal	1 883	100,0	0,5

Tabel 86: Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als definitief uitgesloten

Leerlingen worden niet vaker definitief uitgesloten naarmate ze meer schoolse vertraging hebben opgelopen. Minder dan een kwart van de leerlingen dat gemeld wordt met een definitieve uitsluiting heeft ten minste 1 jaar vertraging opgelopen. Zoals al eerder vermeld heeft 27,4% van de totale schoolbevolking in het voltijds gewoon secundair onderwijs in het schooljaar 2010-2011 een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar opgelopen¹⁰¹.

¹⁰⁰ Zie glossarium.

¹⁰¹ Ministerie van Onderwijs en Vorming, *Statistisch Jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaar 2010-2011*, Brussel.

Leerlingen met eerdere meldingen

De onderstaande tabel maakt duidelijk hoeveel leerlingen verschillende schooljaren definitief werden uitgesloten.

Gemeld in het schooljaar	Aantal meldingen	%
Alleen 2010-2011	1 876	90,6
2010-2011 en 2009-2010	183	8,8
2010-2011, 2009-2010 en 2008-2009	12	0,6
Totaal	2 071	100,0

Tabel 87: Verschillende schooljaren op rij definitief uitgesloten

Maar een minderheid van leerlingen wordt verscheidene schooljaren op rij definitief uitgesloten. Van alle leerlingen die in schooljaar 2010-2011 definitief werden uitgesloten, is minder dan een tiende ook in de voorgaande schooljaren definitief uitgesloten. 91 leerlingen werden tijdens schooljaar 2010-2011 in meer dan één school uitgesloten. Deze leerlingen zijn maar één keer opgenomen in deze tabel.

Spreiding in de tijd van definitieve uitsluitingen

Om na te gaan wanneer leerlingen definitief worden uitgesloten, hebben we de spreiding in de tijd bekeken.

Maand	Datum definitieve uitsluiting	%
	Aantal	%
September	22	1,0
Oktober	124	5,7
November	119	5,5
December	124	5,7
Januari	319	14,8
Februari	185	8,6
Maart	251	11,6
April	151	7,0
Mei	173	8,0
Juni	694	32,1
Totaal	2 162	100,0

Tabel 88: Spreiding in de tijd van definitieve uitsluitingen

Het is opvallend dat bijna een derde van de leerlingen in juni definitief wordt uitgesloten. Een verklaring hiervoor ligt waarschijnlijk in het feit dat scholen de mogelijkheid hebben om leerlingen uit te sluiten met ingang van 31 augustus. In dat geval kan de leerling tot aan het einde van het schooljaar de lessen bijwonen en aan proefwerken deelnemen. Op die manier hoeft de uitsluiting niet noodzakelijk een zware hypotheek te leggen op de verdere schoolloopbaan van de leerling.

4. Besluit

In het schooljaar 2008-2009 werden meldingen van leerlingen die definitief uitgesloten werden voor het eerst elektronisch aan AgODi gemeld. Deze nieuwe manier van melden van definitieve uitsluitingen is duidelijk al wat meer ingeburgerd. In het schooljaar 2010-2011 meldden de scholen dat 2.162 leerlingen definitief waren uitgesloten. Dat is een stijging ten opzichte van het schooljaar daarvoor. Aangezien scholen deze zending nog maar recent moeten doen, vermoeden we dat de stijging nog te maken heeft met het feit dat scholen zich beter bewust worden van het feit dat ze deze zending moeten doen.

De meeste definitieve uitsluitingen doen zich voor in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen en er worden voornamelijk jongens uitgesloten. In verhouding worden er meer leerlingen met de niet-Belgische nationaliteit uitgesloten. Dit geldt eveneens voor leerlingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs en voor jongeren die wonen in een (groot)stedelijk gebied. In het BSO en in de B-stroom van de eerste graad komen de meeste definitieve uitsluitingen voor. Uit de cijfers blijkt dat er geen echte samenhang is tussen schoolse vertraging en definitieve uitsluitingen en dat maar een zeer kleine minderheid van leerlingen verscheidene schooljaren op rij definitief worden uitgesloten.

Regelmatig gaat het om jongeren met zulke complexe problematieken dat binnen een schoolse context geen oplossing meer voorhanden is. Door de wachtlijsten in bijzondere jeugdbijstand en psychiatrie kan hun nood aan bijstand niet ingevuld worden. Voor deze jongeren zijn de opvangmogelijkheden vaak zeer beperkt.

Aanbevelingen

- Als gevolg van het actieplan spijbelen van 2006 zijn de nodige afspraken gemaakt met de medische sector omtrent het uitschrijven van ziekteattesten voor leerlingen. Toch ontvangen wij signalen vanuit de scholen en andere onderwijspartners dat sommige huisartsen nog steeds dixit-attesten uitschrijven. Verdere sensibilisatie van de medische sector is dus zeker aangewezen. Dit is ook opgenomen in het nieuwe actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag 2012.
- De informatie-uitwisseling met de andere partners kan nog verbeteren. Een verdere afstemming met deze partners is dan ook aangewezen. Zo is er een daling in de feedback die wij ontvangen van de parketcriminologen. Ook met het Rijksregister is overleg aangewezen. We zien immers ieder schooljaar een groot aantal kinderen en jongeren dat niet meer in het Vlaams Gewest verblijft, maar toch nog opgenomen is in het rijksregister.

Glossarium

A-stroom: Leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar A en het 2e leerjaar van de 1e graad zitten.

Absoluut schoolverzuim: Schoolverzuim waarbij een leerling niet in een school of onderwijsinstelling is ingeschreven en ook geen huisonderwijs volgt.

Ambtshalve afschrijving: De gemeente en/of politie heeft sterke vermoedens dat een gezin definitief uit de gemeente is vertrokken, maar weet niet waar het verblijft. Het gezin wordt dan geschrapt uit het bevolkingsregister van de gemeente.

Andere instellingen (cfr. leerplicht): Instellingen die niet behoren tot de gefinancierde of gesubsidieerde scholen. Daaronder vallen onder meer de erkende scholen, de Europese scholen, de internationale scholen, de private scholen, de Syntra, de centra voor deeltijdse vorming en de instellingen en voorzieningen bijzondere jeugdzorg.

Antwoord niet toereikend (controle op de leerplicht): Deze leerlingen hebben we noch teruggevonden in onze bestanden, noch hebben wij van ouders of gemeente een antwoord ontvangen waaruit blijkt dat de leerlingen aan de leerplicht voldoen.

Antwoord toereikend (controle op de inschrijvingen): Ofwel hebben we deze leerlingen teruggevonden in de bestanden met ingeschreven leerlingen ofwel hebben we een antwoord ontvangen van ouders of gemeenten waaruit blijkt dat de leerlingen aan de leerplicht voldoet.

B-stroom: Leerlingen van de 1e graad die in het 1e leerjaar B en het beroepsvoorbereidend leerjaar zitten.

Bemiddelingscommissie: Een bemiddelingscommissie is opgericht in elk gerechtelijk arrondissement. De hoofdpdracht bestaat uit het bemiddelen tussen de betrokkenen, als de vrijwillige hulpverlening vanuit het Comité Bijzondere Jeugdzorg vastloopt.

Centrum deeltijdse vorming: Een centrum ingericht door een vzw, actief in het vormings- en jeugdwerk, waar vormingsprogramma's worden aangeboden aan jongeren die door diverse omstandigheden (sociale, persoonlijke, maatschappelijke...) niet meer kunnen participeren aan het bestaande schoolse systeem.

Code B: Registratiecode voor problematische afwezigheden.

Code T: Registratiecode voor afwezigheden als gevolg van een tijdelijke of definitieve uitsluiting.

Collectief huisonderwijs: Zie huisonderwijs.

Comité Bijzondere Jeugdzorg: Het Comité Bijzondere Jeugdzorg is een overheidsinstelling die hulp biedt aan ouders en kinderen in problematische opvoedingssituaties. De hulpverlening is vrijwillig, in tegenstelling tot de jeugdrechtbank, waar de hulpverlening gedwongen is. Naast die opdracht van zorg en bijstand aan jongeren en gezinnen, bestaat de tweede opdracht van het Comité in het uitwerken van preventieprogramma's.

Commissie voor Advies Buitengewoon Onderwijs (CABO): In elke provincie is een commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs opgericht. Die commissie is bevoegd voor de leerlingen die onderwijs- en/of opvoedingsactiviteiten volgen in scholen die in de provincie gelegen zijn en voor de kinderen in die provincie die vanwege een ernstige handicap geen onderwijs op school kunnen volgen. Eén van de bevoegdheden van de CABO behelst de vrijstelling van de leerplicht: de CABO neemt, op verzoek van de ouders, binnen vijftien werkdagen een gemotiveerde beslissing over een tijdelijke of permanente vrijstelling van de leerplicht voor een jongere of de opheffing van die vrijstelling. Zie ook 'vrijstelling van de leerplicht'.

Deeltijds beroepssecundair onderwijs: Het onderwijs dat minder weken per jaar of minder lessen per week omvat dan bepaald voor het voltijds secundair onderwijs (zie definitie voltijds secundair onderwijs).

Huisonderwijs: Onderwijs dat verstrekt wordt aan leerplichtigen van wie de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige leerling onder hun bewaring hebben, beslist hebben zelf dit onderwijs te organiseren en te bekostigen. Het huisonderwijs moet aan twee minimumeisen voldoen: enerzijds moet het gericht zijn op de ontplooiing van de volledige persoonlijkheid en de talenten van de jongere en op de voorbereiding op een actief leven als volwassene; anderzijds moet het respect voor de grondrechten van de mens en voor de culturele waarden van de jongere zelf en van anderen bevorderen; andere inhoudelijke voorwaarden worden niet opgelegd. Huisonderwijs kan hetzij individueel gegeven worden (individueel huisonderwijs) hetzij in een organisatie of instelling al dan niet gebaseerd op een zekere rechtsvorm (collectief huisonderwijs). De wettelijke, decretale en reglementaire bepalingen maken geen onderscheid tussen verschillende vormen van huisonderwijs.

Hoofdstructuur: Dit is het niveau, soort onderwijs en soort programma waar de leerling les volgt: gewoon kleuteronderwijs, buitengewoon kleuteronderwijs, gewoon lager onderwijs, buitengewoon lager onderwijs, voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds beroepssecundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs.

Instelling voor niet-schoolgaanden: Instelling waar kinderen worden opgevangen die, wegens medische redenen, niet in staat zijn om naar een school te gaan.

Individueel huisonderwijs: Zie huisonderwijs.

Laattijdige inschrijving: Binnen het bestek van dit rapport wordt hiermee de term bedoeld zoals gebruikt in de procedure in- en uitschrijvingen, namelijk 'een inschrijving na 1 oktober'. Dat komt doordat de opvolging van de in- en uitschrijvingen start vanaf 1 oktober. In een bredere context echter is elke inschrijving na de eerste schooldag een laattijdige inschrijving.

Leerplichtcontrole (controle op de inschrijvingen): Controle uitgevoerd door het Agentschap voor Onderwijsdiensten, waarbij wordt bekeken of alle leerplichtige kinderen, die op 1 september in het Vlaams Gewest wonen, ook daadwerkelijk aan de leerplicht voldoen.

Modulair onderwijs: Een aantal scholen organiseert experimenteel voltijds gewoon secundair onderwijs volgens een modulair stelsel. De opleidingen bestaan uit een aantal modules en worden georganiseerd per studiegebied, zonder opdeling in graden of leerjaren. Een verwijzing naar graden of leerjaren komt nog wel tot uiting op de studiebewijzen in het voltijds gewoon secundair onderwijs omwille van gelijkwaardigheid en gelijkvormigheid met het lineair onderwijs.

Nationaliteit: Hiermee bedoelen we de nationaliteit zoals geregistreerd in het rijksregister. Personen met de Belgische nationaliteit beschouwen we als Belgen, personen die niet de Belgische nationaliteit hebben beschouwen we als vreemdelingen of niet-Belgen. Bij de Belgen kunnen we een onderscheid maken tussen autochtone Belgen (personen die als Belg geboren zijn) en allochtone of Nieuwe Belgen (personen die niet als Belg geboren zijn).

Onderwijsnetten: Traditioneel worden er drie netten onderscheiden: het Gemeenschapsonderwijs (met als inrichtende macht het Gemeenschapsonderwijs, een Vlaamse openbare instelling met rechtspersoonlijkheid), het gesubsidieerd officieel onderwijs (omvat de gemeentescholen, stedelijke scholen en provinciale scholen, als inrichtende macht achtereenvolgens gemeentebesturen, stadsbesturen en provinciebesturen) en het gesubsidieerd vrij onderwijs (georganiseerd op privé-initiatief, door een privépersoon of een privéorganisatie, de inrichtende macht is vaak een vzw).

Onderwijsniveau: Indeling van het leerplichtonderwijs in kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs.

Onderwijsvormen (opdeling in de 2e, 3e en 4e graad secundair onderwijs): Het algemeen secundair onderwijs, het beroepssecundair onderwijs, het kunstsecundair onderwijs en het technisch secundair onderwijs.

Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het secundair onderwijs (OKAN): Dit onderwijs heeft tot doel Nederlandsonkundige leerlingen, die onlangs in België zijn aangekomen, op te vangen, zo snel mogelijk Nederlands te leren en hen te integreren in de onderwijsvorm en studierichting die het nauwst aansluit bij de individuele capaciteiten van deze anderstalige nieuwkomer. Het onthaalonderwijs bevat daarom eerst een onthaaljaar, waarbij de leerling gedurende een schooljaar intensief Nederlands (minimum 28u/week) krijgt. Na het onthaaljaar worden deze leerlingen verder ondersteund, begeleid en opgevolgd.

Opleidingsvorm: Op het niveau van het buitengewoon secundair onderwijs, de algemene aard en de doelstelling van het verstrekte onderwijs. Volgende opleidingsvormen kunnen worden ingericht volgens het type van buitengewoon onderwijs en volgens de mogelijkheden van de leerlingen:

- het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing (OV 1);
- het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing en arbeidsgeschiedtmaking (OV 2);
- het buitengewoon secundair beroepsonderwijs (OV 3);
- het secundair algemeen, technisch, kunst- en beroepsonderwijs met doorstromingsafdeling of met kwalificatieafdeling (OV 4).

Problematische afwezigheid: Een afwezigheid waarvoor ofwel geen, ofwel laattijdig een geldige verantwoording (medisch attest, briefje ouders...) werd ingediend. Dat wordt in het aanwezigheidsregister geregistreerd met een code B. Als een leerling 30 halve dagen B-code verzameld heeft, meldt de school dat aan AgODi.

Bij dergelijke afwezigheden moet er een begeleiding opgestart worden, ook voor niet-leerplichtige leerlingen. Ongeacht het aantal problematische afwezigheden wordt van scholen, in samenwerking met het betrokken CLB, verwacht dat ze de leerlingen gedurende het volledige schooljaar intensief begeleiden. Als de school kan aantonen dat ze ernstige inspanningen geleverd heeft om de vastgelopen situatie te deblokken betekent dit dat, na overheidsverificatie, de leerlingen op 1 februari in aanmerking genomen worden voor toepassing van de schoolbevolkingsnormen en dat de leerlingen recht hebben op een officiële studiebekrachtiging.

Regelmatige leerling: (algemeen) Leerling die voldoet aan de toelatingsvoorwaarden en die het geheel van de vorming van het leerjaar waarvoor hij is ingeschreven werkelijk en regelmatig volgt voor de hele duur van het schooljaar, behalve in geval van gewettigde afwezigheid. Een regelmatige leerling komt in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen en voor het behalen van een officieel studiebewijs.

basisonderwijs: Een regelmatige leerling is een leerling die:

- 1° voldoet aan de toelatingsvoorwaarden zoals bepaald in de artikelen 12, 13, 15, of 16 van het decreet basisonderwijs of die daarvan afwijkt bij toepassing van de artikelen 17, 18 of 19;
- 2° maar in één school is ingeschreven. In het lager onderwijs, of als leerplichtige in het kleuteronderwijs, moet de leerling daarenboven voldoen aan de volgende voorwaarden:
 - 1° aanwezig zijn, behoudens gewettigde afwezigheid;
 - 2° deelnemen aan alle onderwijsactiviteiten die voor hem of zijn leergroep worden georganiseerd, behoudens vrijstelling bedoeld in de artikelen 29 en 30 van het decreet basisonderwijs.

gewoon secundair onderwijs: De leerling die:

- a) hetzij aan alle onderstaande voorwaarden voldoet:
 - 1) beantwoorden aan de toelatingsvoorwaarden tot het leerjaar waarin de leerling is ingeschreven;
 - 2) het geheel van de vorming van dit leerjaar werkelijk en regelmatig volgen, behoudens in geval van gewettigde afwezigheid;
- b) hetzij aan alle onderstaande voorwaarden voldoet :
 - 1) voldoen aan de toelatingsvoorwaarden tot een eerste leerjaar van de eerste graad van het secundair onderwijs, zoals bepaald in hoofdstuk III van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs;
 - 2) het leerprogramma dat voor hem of haar individueel is bepaald door de klassenraad werkelijk en regelmatig volgen, behoudens in geval van gewettigde afwezigheid;
 - 3) onder het toepassingsgebied vallen van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2003 betreffende de integratie van leerlingen met een matige of ernstige verstandelijke handicap in het gewoon lager en secundair onderwijs.

Leerlingen die niet beantwoorden aan het onder a) of b) gestelde, worden beschouwd als vrije leerlingen.

buitengewoon secundair onderwijs: De leerling die beantwoordt aan de toelatingsvoorwaarden en, waar het voorzien is, aan de overgangsvoorwaarden, en die regelmatig de activiteiten volgt in functie van zijn opvoedingsbehoeften.

Schoolse vertraging: Het niet meer op leeftijd zitten van een leerling in het betrokken leerjaar. Uitgedrukt in aantal jaren is dat de vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen van hetzelfde geboortjaar. Wie ouder is dan de 'normale' leeftijd om in een bepaald leerjaar te zitten heeft schoolse vertraging.

Studiegebied: Een groep van structuuronderdelen op basis van een inhoudelijke verwantschap en, in het technisch en beroepssecundair onderwijs, eveneens op basis van een behoefte aan eenzelfde onderwijsinfrastructuur en een uitweg naar eenzelfde beroepssector. De meerderheid van de studiegebieden zijn TSO- en BSO-overschrijdend.

Syntra: Opleidingsnetwerk voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, gesubsidieerd door de overheid. Hun aanbod omvat opleiding, vorming en begeleiding. Binnen het Syntra-aanbod situeren de opleidingsprogramma's zich in de leertijd, ook wel middenstandsopleiding of leercontract genoemd.

Thuislozen: Onder thuislozen worden de leerlingen verstaan die tijdelijk of permanent buiten

het eigen gezinsverband opgenomen zijn door een gezin of persoon, een voorziening of sociale dienst, vermeld in de gecoördineerde decreten van 4 april 1990 inzake bijzondere jeugdbijstand en in de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, met uitzondering van de internaten, gefinancierd of gesubsidieerd door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Time-out: Methode waarbij jongeren tijdelijk uit het secundair onderwijs worden genomen met de bedoeling hen opnieuw in het secundair onderwijs op te nemen. De jongeren die daarvoor in aanmerking komen, zijn jongeren bij wie schooluitval dreigt en voor wie de school en het CLB zelf al een maximum aan begeleidingsinspanningen hebben geleverd om de probleemsituatie te kenteren, maar die zodanig met problemen geconfronteerd worden dat interventie van buitenaf noodzakelijk is. De doelstelling van Time-out is enerzijds het reïntegreren van de jongere in de bestaande onderwijsvoorzieningen, bij voorkeur in de school en de onderwijsvorm of studierichting waar de jongere ingeschreven was, behalve als in het belang van de jongere andere keuzes wenselijk zijn. Anderzijds heeft Time-out tot doel bij de scholen veranderingsstrategieën te stimuleren die schooluitval moeten voorkomen.

Trekkende bevolking: De binnenschippers, de kermis- en circusexploitanten en -artiesten en de woonwagengedwongen bedoeld in artikel 2, 3°, van het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden.

Verstedelijkingsgraad: Voor de indeling van de gemeenten van het Vlaams Gewest volgens de graad van verstedelijking baseren we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Dat is een classificatie op basis van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, met opsplitsing van het buitengebied op basis van het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie waarbij het ruraal overgangsgebied en het ruraal gebied als platteland wordt geclassificeerd. De resterende gemeenten uit het buitengebied worden als overgangsgebied geclassificeerd. Zo krijgen we de volgende indeling:

grootsteden: Antwerpen, Gent

regionale centrumsteden: Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas, Turnhout

kleine steden: Aarschot, Asse, Beringen, Beveren, Bilzen, Blankenberge, Boom, Bree, Deinze, Dendermonde, Diest, Diksmuide, Eeklo, Geel, Geraardsbergen, Halle, Heist-op-den-berg, Herentals, Hoogstraten, Ieper, Knokke-Heist, Leopoldsburg, Lier, Lokeren, Lommel, Maaseik, Maasmechelen, Menen, Mol, Neerpelt, Ninove, Oudenaarde, Overpelt, Poperinge, Ronse, Sint-Truiden, Temse, Tielt, Tienen, Tongeren, Torhout, Veurne, Vilvoorde, Waregem, Wetteren, Zottegem

stedelijke rand: Aartselaar, Beerse, Beersel, Boechout, Borsbeek, Bredene, Damme, De Pinte, Deerlijk, Denderleeuw, Destelbergen, Diepenbeek, Dilbeek, Drogenbos, Edegem, Evergem, Grimbergen, Harelbeke, Hemiksem, Hove, Ingelmunster, Izegem, Jabbeke, Kontich, Kraainem, Kuurne, Linkebeek, Lint, Machelen, Melle, Merelbeke, Middelkerke, Mortsel, Niel, Oostkamp, Oud-Turnhout, Schelle, Sint-Genesius-Rode, Sint-Katelijne-Waver, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vosselaar, Wemmel, Wevelgem, Wezembeek-Oppem, Wijnegem, Wommelgem, Zaventem, Zedelgem, Zonhoven, Zwevegem, Zwijndrecht

overgangsgebied: Affligem, Arendonk, As, Balen, Begijnendijk, Berlaar, Berlare, Bierbeek, Bonheiden, Boortmeerbeek, Bornem, Brasschaat, Buggenhout, De Panne, Dessel, Dilsen-Stokkem, Duffel, Erpe-Mere, Grobbendonk, Haacht, Haaltert, Halen, Ham, Hamme, Hamont-Achel, Hechtel-Eksel, Herent, Herenthout, Herk-de-Stad, Herselt, Heusden-Zolder, Hoeilaart, Hoeselt, Houthalen-Helchteren, Hulshout, Kalmthout, Kampenhout, Kapellen, Kapelle-Op-Den-Bos, Kasterlee, Keerbergen, Koksijde, Kortenberg, Kruike, Laakdal, Lanaken, Lebbeke, Lede, Lennik, Liedekerke, Lille, Londerzeel, Lovendegem, Lubbeek, Lummen, Malle, Meeuwen-

Gruitrode, Meise, Nijlen, Olen, Opglabbeek, Opwijk, Oud-Heverlee, Overijse, Putte, Puurs, Ranst, Retie, Roosdaal, Rotselaar, Rumst, Scherpenheuvel-Zichem, Schilde, Schoten, Sint-Amands, Sint-Martens-Latem, Stabroek, Steenokkerzeel, Stekene, Ternat, Tessenderlo, Tielt-Winge, Tremelo, Vorselaar, Waasmunster, Wellen, Westerlo, Wichelen, Wielsbeke, Willebroek, Zandhoven, Zele, Zelzate, Zemst, Zoersel, Zutendaal

platteland: Aalter, Alken, Alveringem, Anzegem, Ardoioe, Assenede, Avelgem, Baarle-Hertog, Beernem, Bekkevoort, Bertem, Bever, Bocholt, Borgloon, Boutersem, Brakel, Brecht, De Haan, Dentergem, Essen, Galmaarden, Gavere, Geetbets, Gingelom, Gistel, Glabbeek, Gooik, Heers, Herne, Herstappe, Herzele, Heuvelland, Hoegaarden, Holsbeek, Hooglede, Horebeke, Houthulst, Huldenberg, Ichtegem, Kaprijke, Kinrooi, Kluisbergen, Knesselare, Koekelare, Kortemark, Kortenaeken, Kortesseme, Kruishoutem, Laarne, Landen, Langemark-Poelkapelle, Ledegem, Lendeledede, Lichtervelde, Lierde, Linter, Lochristi, Lo-reninge, Maarkedal, Maldegem, Meerhout, Merchtem, Merksplas, Mesen, Meulebeke, Moerbeke, Moorslede, Nazareth, Nevele, Nieuwerkerken, Nieuwpoort, Oosterzele, Oostrozebeke, Oudenburg, Peer, Pepingen, Pittem, Ravels, Riemst, Rijkevorsel, Ruiselede, Sint-Gillis-Waas, Sint-Laureins, Sint-Lievens-Houtem, Spiere-Helkijn, Staden, Vleteren, Voeren, Waarschoot, Wachtebeke, Wervik, Wingene, Wortegem-Petegem, Wuustwezel, Zingem, Zomergem, Zonnebeke, Zoutleeuw, Zuienkerke, Zulte, Zwalm

(zie ook VRIND-classificatie op <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2009-07-01-vrind2009.aspx>).

Voltijds engagement: Combinatie van leren en werkplekleren voor de leerlingen van het DBSO en de leertijd. De combinatie van beide componenten bedraagt minimaal 28 uur per week. De component leren kan worden ingevuld via het DBSO of via de theoretische vorming binnen de leertijd. De invulling van de component werkplekleren is afhankelijk van de invulling van de component leren. In het DBSO kan de component werkplekleren worden ingevuld via arbeidsdeelname, via een brugproject of via een voortraject. In het DBSO kunnen beide componenten vervangen worden door een persoonlijk ontwikkelingstraject.

Voltijds secundair onderwijs: Het onderwijs dat aan regelmatige leerlingen wordt verstrekt gedurende veertig weken per jaar naar rato van ten minste achtentwintig wekelijkse lessen en rekening houdend met het maximale aantal wekelijkse lessen vastgesteld in artikel 2 van het koninklijk besluit nr. 2 van 21 augustus 1978 tot vaststelling van het maximale aantal lestijden per week in het voltijds secundair onderwijs. In afwijking van het hiervoor gestelde, wordt wat de opties psychiatrische verpleegkunde en ziekenhuisverpleegkunde van de vierde graad betreft, het voltijds secundair onderwijs verstrekt gedurende veertig weken per jaar naar rato van ten minste zesendertig wekelijkse lessen en rekening houdend met het maximum vastgesteld in hetzelfde koninklijk besluit.

Vrije leerling (secundair onderwijs): Leerling die niet voldoet aan de voorwaarden van regelmatige leerling (zie definitie regelmatige leerling). De inschrijving van een vrije leerling is niet onderworpen aan door de Vlaamse overheid bepaalde normen en omvat dan ook uitsluitend een onderlinge overeenkomst tussen de betrokken inrichtende macht of de schooldirectie en de ouders of de meerderjarige leerling zelf. Een vrije leerling komt noch in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen, noch voor het behalen van een officieel studiebewijs. Een vrije leerling beantwoordt wel aan de bepalingen inzake de leerplicht op voorwaarde dat, zoals een regelmatige leerling, het geheel van de vorming wordt gevolgd.

Vrijstelling van de leerplicht: Bij een fysieke of mentale handicap van een jongere, kan de Commissie voor Advies Buitengewoon onderwijs, op vraag van de ouders, beslissen om een tijdelijke of definitieve vrijstelling van de leerplicht te geven.

Daarnaast hebben ook de jongeren die al een diploma van secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad BSO of een kwalificatiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs behaalden, een vrijstelling van de leerplicht.

Zending derde schooldag: Voor alle leerlingen die op de eerste, tweede of derde schooldag zijn ingeschreven, stuurt de school via EDISON de identificatie- en aanwezigheidsgegevens op. Buiten de hoofdstructuur en het instellingsnummer geven de scholen in deze zending geen inschrijvingsgegevens (onderwijsvorm, graad, leerjaar, studiegebied en studierichting) op.

Zorgwekkend dossier: Dossier waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Als de school een zorgwekkend dossier meldt aan AgODi wordt samen met de school en het CLB bekeken of er een brief verstuurd wordt. Als het nodig is, bezorgt AgODi het dossier aan het parket.

Afkortingenlijst

AgODi: Agentschap voor Onderwijsdiensten

ASO: Algemeen Secundair Onderwijs

BaO: Basisonderwijs

BSO: Beroepssecundair Onderwijs

Buso: Buitengewoon Secundair Onderwijs

CABO: Commissie van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs

CDV: Centra Deeltijdse Vorming

CLB: Centra voor Leerlingenbegeleiding

CMP: Centraal Meldpunt (Antwerpen)

DBSO: Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs

EDISON: Elektronisch Doorgeven van Informatie tussen Schoolinstellingen en Onderwijs

GO: Gemeenschapsonderwijs

KSO: Kunstsecundair Onderwijs

LOP: Lokaal Overlegplatform

OKAN: Onthaalklas (onthaalonderwijs) voor Anderstalige Nieuwkomers

OV: Opleidingsvorm

PA: Problematische Afwezigheid

SES: Sociaal Economische Status

SO: Secundair Onderwijs

TSO: Technisch Secundair Onderwijs

VDAB: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Overzicht van tabellen

Tabel 1:	Overzicht procedurestappen controle op inschrijvingen voor 6- tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest	14
Tabel 2:	Overzicht toereikend antwoord van de ouders bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest	15
Tabel 3:	Overzicht toereikend antwoord van de gemeente bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest	16
Tabel 4:	Overzicht tijdstip doorsturen van dossiers naar parket bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest	16
Tabel 5:	Overzicht feedback van parket bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest	17
Tabel 6:	Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest voor schooljaar 2010-2011	18
Tabel 7:	Teruggevonden inschrijvingen voor 6- tot en met 17- jarigen in het Vlaams Gewest volgens onderscheid Belgische nationaliteit / niet-Belgische nationaliteit	19
Tabel 8:	Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens geslacht	20
Tabel 9:	Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens geboortjaar	20
Tabel 10:	Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens provincie	21
Tabel 11:	Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens graad van verstedelijking	21
Tabel 12:	Overzicht van het aantal verstuurd brieven bij de opvolging van in- en uitschrijvingen	27
Tabel 13:	Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft	29
Tabel 14:	Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geslacht (niet-OKAN)	31
Tabel 15:	Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geboortjaar (niet-OKAN)	31
Tabel 16:	Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats (niet-OKAN)	31

Tabel 17: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens provincie van de woonplaats (niet-OKAN)	32
Tabel 18: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens hoofdstructuur (niet-OKAN)	34
Tabel 19: Tijdige en laattijdige inschrijvingen in de eerste graad volgens de A- of B-stroom	34
Tabel 20: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per onderwijsvorm in het voltijds gewoon onderwijs	35
Tabel 21: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per studiegebied in de tweede en derde graad van het voltijds gewoon onderwijs	35
Tabel 22: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar (niet-OKAN)	36
Tabel 23: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het huidige schooljaar (niet-OKAN)	36
Tabel 24: De schoolse vertraging van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven (enkel het voltijds gewoon niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen)	37
Tabel 25: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven en opnieuw inschrijven in 2010-2011 volgens de frequentie van schoolveranderingen.	39
Tabel 26: Leerlingen die zich uitschrijven maar niet onmiddellijk opnieuw inschrijven volgens het aantal dagen schoolverzuim	39
Tabel 27: Leerlingen die zich uit- en inschrijven volgens de soort van wijziging	40
Tabel 28: Leerlingen die zich na een uitschrijving niet opnieuw inschrijven volgens het moment van uitschrijving	40
Tabel 29: Leerlingen die in de maand van uitschrijven meerderjarig zijn of worden volgens de maand van uitschrijving	41
Tabel 30: Evolutie van in- en uitschrijvingen	41
Tabel 31: In- en uitschrijvingen volgens geslacht	43
Tabel 32: In- en uitschrijvingen volgens geboortjaar	43
Tabel 33: In- en uitschrijvingen volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats	43
Tabel 34: In- en uitschrijving volgens provincie van de woonplaats	44
Tabel 35: In- en uitschrijvingen volgens hoofdstructuur	45
Tabel 36: In- en uitschrijvingen volgens A- of B-stroom	46
Tabel 37: In- en uitschrijvingen volgens onderwijsvorm	46
Tabel 38: In- en uitschrijvingen volgens studiegebied	47
Tabel 39: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar	47
Tabel 40: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het lopende schooljaar	48

Tabel 41: De schoolse vertraging van leerlingen die in- en uitschrijven (enkel het voltijds gewoon niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen)	48
Tabel 42: Relatie tussen tijdigheid/laattijdigheid van de inschrijving en het verloop van het schooljaar	49
Tabel 43: Aantal en percentage meldingen problematische afwezigheden	53
Tabel 44: Aantal en percentage meldingen problematische afwezigheden in kleuter- en lager onderwijs	53
Tabel 45: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld naar geslacht	54
Tabel 46: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld naar geboortjaar	54
Tabel 47: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld naar provincie	55
Tabel 48: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, naar verstedelijkingsgraad van de woonplaats	55
Tabel 49: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld naar hoofdstructuur	56
Tabel 50: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden in het gewoon lager onderwijs, naar leerjaar	57
Tabel 51: Spreiding in de tijd van de problematische afwezigheden	57
Tabel 52: Aantal en percentage zorgwekkende dossiers, opgedeeld naar hoofdstructuur	58
Tabel 53: Aantal en percentage zorgwekkende dossiers, opgedeeld naar geboortjaar	58
Tabel 54: Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2006-2007 tot en met schooljaar 2010-2011	61
Tabel 55: Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2006-2007 tot en met het schooljaar 2010-2011	61
Tabel 56: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2006-2007 tot en met het schooljaar 2010-2011	62
Tabel 57: Aantal meldingen problematische afwezigheden per provincie en per hoofdstructuur	62
Tabel 58: Aantal meldingen problematische afwezigheden volgens nationaliteit	63
Tabel 59: Meldingen problematische afwezigheden volgens geslacht	64
Tabel 60: Meldingen problematische afwezigheden volgens geboortjaar	64
Tabel 61: Meldingen problematische afwezigheden volgens graad van verstedelijking	65
Tabel 62: Meldingen problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur	66
Tabel 63: Meldingen problematische afwezigheden volgens onderwijsvorm in het voltijds secundair onderwijs	66

Tabel 64:	Meldingen problematische afwezigheden in de eerste graad	67
Tabel 65:	Meldingen problematische afwezigheden volgens studiegebied	67
Tabel 66:	Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig	68
Tabel 67:	Verschillende schooljaren op rij gemeld als problematisch afwezig	68
Tabel 68:	Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden	69
Tabel 69:	Oorzaken van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school	70
Tabel 70:	Betrokken externen bij de begeleiding van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school	71
Tabel 71:	Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur	73
Tabel 72:	Zorgwekkende dossiers per geboortjaar	73
Tabel 73:	Aantal meldingen definitieve uitsluitingen vanaf het schooljaar 2008-2009 tot en met het schooljaar 2010-2011	77
Tabel 74:	Aantal meldingen definitieve uitsluitingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2008-2009 tot en met het schooljaar 2010-2011	77
Tabel 75:	Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2008-2009 tot en met het schooljaar 2010-2011	77
Tabel 76:	Aantal meldingen van definitieve uitsluiting per provincie en per hoofdstructuur	78
Tabel 77:	Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per nationaliteit	78
Tabel 78:	Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per geslacht	79
Tabel 79:	Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per geboortjaar	79
Tabel 80:	Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten volgens verstedelijingsgraad	79
Tabel 81:	Percentage leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs met een melding van definitieve uitsluiting die beantwoorden aan een of meer van de indicatoren voor kansarmoede	80
Tabel 82:	Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per hoofdstructuur	80
Tabel 83:	Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten in het voltijds gewoon onderwijs	81
Tabel 84:	Meldingen leerlingen die definitief werden uitgesloten in de eerste graad	81
Tabel 85:	Meldingen van definitieve uitsluitingen volgens studiegebied	82
Tabel 86:	Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig	82
Tabel 87:	Verschillende schooljaren op rij definitief uitgesloten	83
Tabel 88:	Spreiding in de tijd van definitieve uitsluitingen	83

Overzicht van figuren

Figuur 1: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de controle van de inschrijvingen	13
Figuur 2: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de opvolging van in- en uitschrijvingen	26
Figuur 3: Indeling van ingeschreven leerlingen in tijdig en laattijdig ingeschreven leerlingen	29
Figuur 4: Percentage laattijdige of tijdige inschrijvingen volgens nationaliteit (niet-OKAN)	30
Figuur 5: Vergelijking gelijke-kansenindicatoren bij totale schoolbevolking SO en bij leerlingen die zich laattijdig inschreven (niet-OKAN).	33
Figuur 6: Indeling van ingeschreven leerlingen volgens verschillende categorieën	37
Figuur 7: Percentage in- en uitschrijvingen volgens nationaliteit	42
Figuur 8: Vergelijking gelijke-kansenindicatoren tussen de verschillende categorieën in- en uitschrijvingen.	45
Figuur 9: Aantal en percentage problematische afwezigheden volgens nationaliteit	54
Figuur 10: Percentage leerlingen met problematische afwezigheden BaO die beantwoorden aan een of meer van de 5 indicatoren voor kansarmoede	56
Figuur 11: Meldingen problematische afwezigheden volgens nationaliteit	63
Figuur 12: Percentage leerlingen met problematische afwezigheden die beantwoorden aan een of meer van de 5 indicatoren voor kansarmoede	65
Figuur 13: Evolutie aantal zorgwekkende dossiers	73

Bibliografie

- De Meyer, I. (2007). 'Wetenschappelijke vaardigheden voor de toekomst. De eerste resultaten van PISA'. Gent.
- Duquet, N., Glorieux, I., Laurijssen I. & Van Dorsselaer, Y. (2006). *Wit krijgt schrijft beter*. Antwerpen: Garant, 41.
- European Commission, Eurydice, & Eurostat (2005). *Key data on education in Europe 2005*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006). *Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim*. Brussel: auteur.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming, *Statistisch Jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaar 2010-2011*, Brussel: auteur.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming (2010). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2008-2009*. Brussel: auteur.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming (2011). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010*. Brussel: auteur.
- Perquy, J. (1995-1996). Leerplicht vanuit de sociale dimensie. *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en –Beleid*, 5-6, 281-282.
- Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20/11/1989.
- Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. *Advies over welbevinden en gelijke kansen in het gezondheidsbeleid op school*, 2011.

Regelgeving

- Wet betreffende de leerplicht van 29 juni 1983.
- Decreet basisonderwijs van 25 februari 1997.
- Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering, gewijzigd door het Onderwijsdecreet XIX van 8 mei 2009.
- Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 1 december 1998.
- Decreet betreffende het onderwijs II van 31 juli 1990.
- Decreet betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap van 10 juli 2008.
- Decreet op het onderwijs XIX van 8 mei 2009.

- Koninklijk besluit houdende de omschrijving van de types en de organisatie van het buitengewoon onderwijs en vaststellende de toelatings- en behoudsvoorwaarden in de diverse niveaus van het buitengewoon onderwijs van 28 juni 1978.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997, laatst gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 24 oktober 2008.
- Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997, laatst gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 6 juli 2007.
- Besluit van de Vlaamse Regering van 28/08/2000 tot vaststelling van de operationele doelstellingen van jongeren met leerplichtproblemen in de centra voor leerlingenbegeleiding.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de studiegebieden en structuuronderdelen in het secundair onderwijs van 7 september 1999.
- Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs.
- Besluit van de Vlaamse regering van 3 juli 2009 tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding

Ministeriële omzendbrieven:

- SO 60 over het studieaanbod voltijds secundair onderwijs, 05/02/1999;
- SO 68 over de leerplicht, 01/03/2000;
- SO 70 over de registratie van leerlingen secundair onderwijs, 03/07/2000;
- SO/2002/05/busover afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs, 15/8/2002;
- BaO/2002/11 over de afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs, 16/08/2002.
- BaO/2001/10 over de toelatingsvoorwaarden in het gewoon basisonderwijs, 10/08/2001.
- SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs, 08/07/2005;
- SO/2007/05 over zendingen van leerlingengegevens in het secundair onderwijs, 30/08/2007;
- SO/2008/08 over het stelsel van leren en werken, 08/08/2008.

Databanken

- Databank huisonderwijs, AgODi;
- Databank in- en uitschrijvingen, AgODi;
- Databank tuchtmeldingen, AgODi;
- Databank leerplichtcontrole, AgODi;
- Databank problematische afwezigheden, AgODi;

- Inschrijvings- en leerlingendatabank, Ministerie van Onderwijs en Vorming;
- Studiedienst van de Vlaamse Regering (demografische gegevens), <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/default.aspx>.

